

§ 18-REDEGØRELSEN 2008

DET KOMMUNALE SAMARBEJDE MED FRIVILLIGE SOCIALE FORENINGER

EN ANALYSE UDARBEJDET
AF ANKESTYRELSEN

INDENRIGS- OG SOCIALMINISTERIET

Udgiver: Indenrigs- og Socialministeriet
Holmens kanal 22
1060 København K
Tlf: 33 92 93 00
Fax: 33 93 25 18
E-post: ism@ism.dk
Hjemmeside: www.ism.dk

Redaktion: Ankestyrelsen

Tryk: Silkeborg Bogtryk A/S
Layout: Glad Tegnestue
Forsideillustration: Glad Tegnestue
Oplag: 800

Udgivet december 2009

ISBN nr.: ISBN nr.: 9788775460175 (trykt)
ISBN nr.: 9788775460199 (elektronisk)

Publikationen kan bestilles hos: Indenrigs- og Socialministeriet
Lovekspeditionen
Holmens kanal 22
1060 København K
E-mail: ism@ism.dk
Fax: 33 93 25 18

§ 18-REDEGØRELSEN 2008

DET KOMMUNALE SAMARBEJDE MED FRIVILLIGER SOCIALE FORENINGER

FORORD

Efter servicelovens § 18 skal kommunerne samarbejde med frivillige sociale foreninger. Rammerne for samarbejdet fastlægges af den enkelte kommune, men kommunerne er forpligtet til at afsætte et årligt beløb til støtte af frivilligt socialt arbejde.

Af bemærkningerne til retssikkerhedsbekendtgørelsen § 64 fremgår det, at Indenrigs- og Socialministeriet følger den overordnede udvikling i § 18-samarbejdet ved at udarbejde en årlig redegørelse.

Redegørelsen består af en tilbagevendende spørgeskemaundersøgelse til alle landets kommuner med en grundstamme af spørgsmål. Hvert år skal redegørelsen også gå i dybden med centralt udvalgte temaer og problemstillinger, der er væsentlige i forhold til at afdække forskellige aspekter i forholdet mellem kommunerne og den frivillige verden.

På den baggrund har Indenrigs- og Socialministeriet bedt Ankestyrelsen om at gennemføre en undersøgelse af kommunernes samspil med frivillige sociale foreninger i henhold til servicelovens § 18.

Undersøgelsen er et tilbageblik på samarbejdet i 2008 og består af to dele:

Del 1: En landsdækkende undersøgelse baseret på en årligt tilbagevendende spørgeskemaundersøgelse om kommunernes rammer for tildeling af § 18-støtte samt støttebeløbets størrelse og anvendelse.

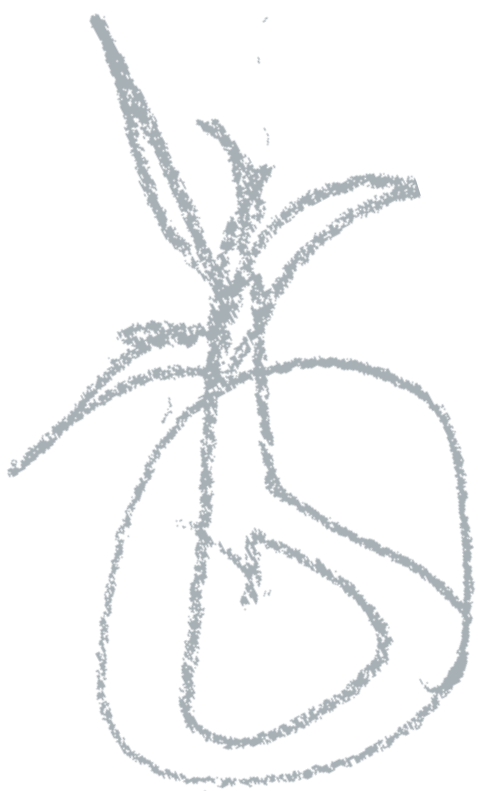
Del 2: En temaanalyse af hvordan et udsnit af frivillige sociale foreninger, der har modtaget § 18-støtte i 2008, oplever samarbejdet med kommunen, og hvorvidt samarbejdet har været tilfredsstillende.

Der skal lyde en tak til alle deltagende parter i undersøgelsen, og specielt de frivillige sociale foreninger, der har taget sig tid til at indsende oplysninger om samarbejdet med kommunen.

OVERSIGT

Side

- 4 Forord
- 7 DEL 1: Kommunernes samarbejde med de frivillige sociale foreninger
- 49 DEL 2: Temaanalyse af den frivillige verdens samspil med kommunerne

DEL 1 KOMMUNERNES SAMARBEJDE MED DE FRIVILLIGE SOCIALE FORENINGER

INDHOLD

Side Kapitel

8	1. Sammenfatning
10	2. Støtten til det frivillige sociale arbejde
20	3. Samarbejdet mellem kommunerne og de frivillige foreninger
30	4. De støttede frivillige foreninger

Bilag:

35	Bilag 1: Undersøgelsens baggrund og metode
36	Bilag 2: Kommunal
40	Bilag 3: Udvikling i støtte og anvendte tilskud
42	Bilag 4: Spørgeskema 1
47	Bilag 5: Spørgeskema 2

1. SAMMENFATNING

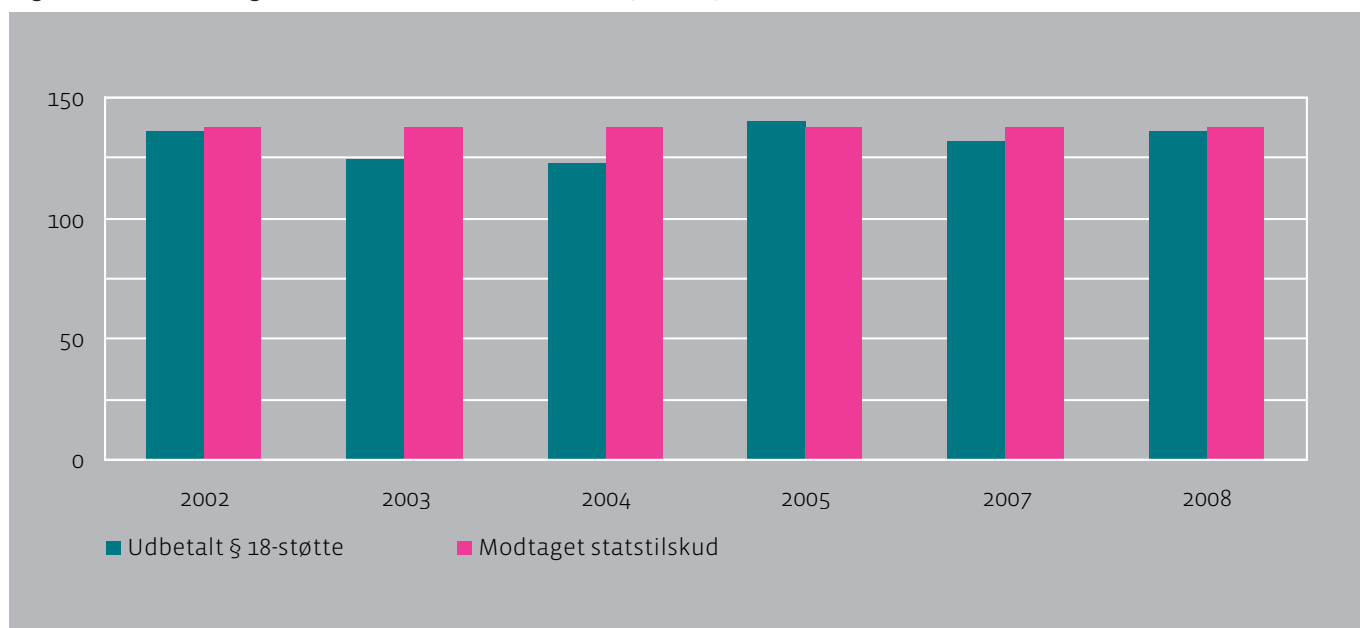
Mere i udbetalt støtte til frivillige

I 2008 udbetalte kommunerne 135,8 mio. kr. i støtte til det frivillige sociale arbejde efter servicelovens § 18, hvilket var 3,8 mio. kr. mere end i 2007 (2008-priser). Kommunerne udbetalte i 2008 i gennemsnit 99 procent af det bloktilskud, de modtog fra staten i støtte til det frivillige sociale arbejde.

Kommunerne modtog tilsammen 137,7 mio. kr. i bloktilskud fra staten til det frivillige sociale arbejde i 2008. De anvendte dermed 1,9 mio. kr. mindre, end de modtog i statstilskud.

Lidt over en fjerdedel af kommunerne udbetalte mere til det frivillige sociale arbejde, end de modtog i bloktilskud. Tre ud af fire kommuner udbetalte mindre.

Figur 1.1 Bloktilskud og udbetalt støtte 2002-2008. Mio. kr. (PL 2008).

Lidt under halvdelen af kommunerne, svarende til 43 procent, har overført uudnyttede § 18-midler fra 2008 til 2009. Det samlede beløb udgør 7,5 mio. kr. og er noget højere end i 2007. Det svarer til, at hver af disse, i alt 40 kommuner, i gennemsnit overførte 187.500 kr. i uudnyttede § 18-midler til 2009.

Årsagen til, at kommunerne har overført uudnyttede § 18-midler til 2009, er i lidt over halvdelen af de pågældende kommuner manglende ansøgninger, som opfylder kommunernes opstillede kriterier for at modtage støtte. I nogle kommuner har det desuden været vurderingen, at kvaliteten i ansøgningen ikke har været tilfredsstillende.

Samtidig har 43 kommuner oplyst, at de i 2008 udbetalte tilskud til det frivillige sociale arbejde udover den støtte, der ydes efter servicelovens § 18, på i alt 43,8 mio. kr. Det svarer til, at de kommuner, der udbetalte denne form for økonomisk støtte, i gennemsnit betalte 1,0 mio. kr. pr. kommune udover det beløb, kommunerne udbetaler via § 18-midlerne. Det samlede udbetalte beløb for hele landet formodes dog at være en del højere, idet 55 kommuner ikke har svaret på dette spørgsmål.

Tre ud af fire kommuner ydede andre former for støtte end kontant støtte. Det kan være hjælp i form af støtte til lokaler, sekretariatsbistand, konsulentbistand, annoncering eller lignende.

I 2008 anvendte kommunerne tilsammen 45,6 årsværk til det frivillige sociale arbejde. Det er en mindre stigning på fire helårspersoner i forhold til 2007, hvor antallet udgjorde 41,5 årsværk.

Samarbejdet mellem kommunerne og de frivillige

Næsten tre ud af fire kommuner havde i 2008 en eller flere former for formaliseret samarbejde med de frivillige foreninger. Det er en stigning i forhold til 2007, hvor godt to ud af tre kommuner havde et fast samarbejde med de frivillige.

Halvdelen af kommunerne har en social vejviser over lokale frivillige foreninger, der er opdateret i enten 2008 eller 2009. Lidt under halvdelen af de kommuner, der har udarbejdet en social vejviser, bruger vejviseren som et fast arbejdsredskab for

kommunens ansatte, for eksempel i forbindelse med forebyggende hjemmebesøg eller i integrationsindsatsen. Andelen af kommuner, der anvender den sociale vejviser, kan imidlertid være større, da kommunerne kan anvende en social vejviser, som ikke er opdateret i 2008 eller 2009.

De frivillige foreninger, socialudvalgene og socialforvaltningerne er lokale aktører i forbindelse med udformningen af frivilligpolitikken i op mod to tredjedele af kommunerne. Frivilligfora eller paraplyorganisationer samt andre er aktive deltagere i udformningen af frivilligpolitikken i omkring en tredjedel af kommunerne.

De frivillige foreninger har i 2008 i højere grad end tidligere haft indflydelse på udformningen af frivilligpolitikken. I 2008 var det i to tredjedele af kommunerne, hvor de frivillige foreninger havde indflydelse på politikken, mens det i 2007 var 41 procent af kommunerne.

Næsten to ud af tre kommuner har formuleret målsætninger om strategisk at styrke og udvikle samarbejdet med den frivillige verden. I omkring halvdelen af kommunerne vedrører målsætningerne henholdsvis udvikling af den organisatoriske forankring af det sociale arbejde i kommunen og information om de frivillige foreninger blandt kommunens medarbejdere. Mens godt en tredjedel af kommunerne oplyser, at de har målsætninger om at inddrage frivillige som mere aktive deltagere i arbejdet under en eller flere af kommunens forvaltninger.

Ældre er den primære målgruppe

Ældre er målgruppen for indsatsen i næsten halvdelen af de 4.376 foreninger, som kommunerne har oplyst om i 2008. Det samme var tilfældet i 2007.

Sygdomsgrupper er målgruppe for næsten hver femte støttede aktivitet, og lidt færre, cirka 15 procent, drejer sig om henholdsvis børn, unge og familier eller handicappede.

Halvdelen af foreningerne modtog hver under 10.000 kr. i støtte. Den anden halvdel fordeler sig nogenlunde ligeligt med en fjerdedel, der modtog støtte i størrelsesordenen 10.000 – 20.000 kr. og en fjerdedel, der modtog støtte på 20.000 kr. eller derover.

I gennemsnit modtager den enkelte forening, der har modtaget støtte i 2008, 25.451 kr., hvilket er en stigning på 30 procent i forhold til 2007. I 2007 udgjorde den gennemsnitlige støtte pr. forening 19.944 kr. Stigningen i den gennemsnitlige økonomiske støtte er fordelt på langt de fleste grupper af foreninger, men gælder dog ikke misbrugere og tidligere misbrugere samt pårørende til ovennævnte grupper.

For landet som helhed er der i 2008 en tendens til, at de kommuner, der tildeler mere til det frivillige sociale arbejde, end de modtog i bloktilskud, også prioriterede det frivillige sociale arbejde på andre måder. Det sker blandt andet ved, at de i lidt større udstrækning har udarbejdet sociale vejvisere, der er opdateret i 2008 eller 2009. Samtidig er der tendens til, at kommunerne også i højere grad har taget initiativer til at nedsætte frivilligråd og etablere frivilligcentre. Derudover har kommunerne oftere formuleret målsætninger om strategisk at udvikle og styrke samarbejdet med de frivillige foreninger.

Der er ikke direkte sammenhæng mellem de kommuner, der i 2008 ydede forholdsvis meget efter § 18 og de kommuner, der benyttede reglerne for tildeling af støtte efter anden lovgivning. Der er heller ikke noget, der tyder på, at de kommuner, der yder en forholdsvis mindre del af statsstilskuddet efter § 18, er kommuner, som i stedet tildeler støtte efter anden lovgivning.

Lov om social service

§ 18. Kommunalbestyrelsen skal samarbejde med frivillige sociale organisationer og foreninger.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal årligt afsætte et beløb til støtte af frivilligt socialt arbejde.

Stk. 3. Rammerne for samarbejdet fastlægges af den enkelte kommunalbestyrelse.

Stk. 4. Socialministeren fastsætter retningslinjer for kommunalbestyrelsens indsendelse af redegørelser om den lokale udvikling i det frivillige sociale arbejde og retningslinjer for den centrale opfølgning.

2. STØTTEN TIL DET FRIVILLIGE SOCIALE ARBEJDE

Staten tildeler hvert år kommunerne tilskud til det frivillige sociale arbejde over bloktilskuddet. Kommunernes opgave er blandt andet at samarbejde med de frivillige sociale foreninger og medvirke til at understøtte og styrke det lokale frivillige sociale arbejde.

Der er ikke et lovgivningsmæssigt krav om, hvor stort et beløb kommunerne skal udbetale, men der er en forventning om, at kommunerne udbetaler bloktilskuddet til de frivillige foreninger. Mange kommuner yder også støtte til det frivillige arbejde efter andre regler end servicelovens § 18. Det sker blandt andet efter reglerne i servicelovens § 79, der også kan benyttes til støtte af frivillige aktiviteter inden for det sociale område. Syv ud af ti kommuner giver desuden anden støtte end kontant hjælp for eksempel i form af lokaler, der stilles til rådighed for foreningerne, samt sekretariats- og konsulentbistand.

2.1 Udbetalt § 18-støtte og statstilskud 2002-2008

I 2008 udbetalte kommunerne 135,8 mio. kr. i støtte til det frivillige sociale arbejde efter servicelovens § 18. Det er 3,8 mio. kr. mere i udbetalt støtte til foreningerne end i 2007 og ligeledes mere end i 2003 og 2004 (i 2008-priser).

København og Frederiksberg kommuner udbetalte 20,6 mio. kr. i støtte, svarende til lidt over 15 procent af den samlede udbetalte støtte i 2008. Landets øvrige kommuner anvendte tilsammen 115,2 mio. kr., hvilket svarer til lidt under 85 procent af den samlede støtte, jf. tabel 2.1.

Tabel 2.1 Udviklingen i udbetalt § 18-støtte og modtaget statstilskud i mio.kr. (PL 2008).

	2002	2003	2004	2005	2007	2008
Alle kommuner (ekskl. København og Frederiksberg)						
Udbetalt § 18-støtte	106,4	96,2	94,0	108,2	113,4	115,2
Modtaget i statstilskud	112,1	112,1	112,1	112,1	123,7	124,0
Merforbrug	-5,7	-15,9	-18,1	-3,9	-10,3	-8,8
Københavns og Frederiksberg kommuner						
Udbetalt § 18-støtte	16,5	15,7	16,5	20,2	18,6	20,6
Modtaget i statstilskud	16,5	16,5	16,5	16,4	14,0	13,7
Merforbrug	0	-0,8	0	3,8	4,6	6,9
Alle amter						
Udbetalt § 18-støtte	13	11,8	11,8	11,2	-	-
Modtaget i statstilskud	8,8	8,8	8,7	8,8	-	-
Merforbrug	4,2	3	3,1	2,4	-	-
I alt						
Udbetalt § 18-støtte	136,4	124,2	122,8	140,0	132,0	135,8
Modtaget i statstilskud	137,7	137,7	137,7	137,7	137,7	137,7
Merforbrug	-1,3	-13,5	-14,9	2,3	-5,7	-1,9

Note: Tabellen viser udviklingen i bloktilskuddet og den udbetalte støtte fra 2002 til 2008 i faste priser. Støttebeløbet til det frivillige arbejde er PI-reguleret i takt med udviklingen i modtaget statstilskud. Grundlaget, de faktiske beløb der ligger til grund for beregningen, kan ses i bilag 3. Opdelingen af kommunerne er videreført fra tidligere redegørelser om det frivillige sociale arbejde for at lette en eventuel sammenligning. Amternes udbetalte støtte og modtagne statstilskud er PI-reguleret frem til 2005. I de tilfælde, hvor kommuner ikke har besvaret spørgsmålet om den årligt udbetalte støtte, er beløbene suppleret med oplysninger fra regnskabsystemet. I 2007 og 2008 er der tale om konto 5.72.99.003. For året 2005 er der dog for enkelte kommuner anvendt de kommunefordelte beløb fra statstilskuddet.

Det bloktilskud, som staten udbetalte til kommunerne til anvendelse til det lokale frivillige sociale arbejde, udgjorde i alt 137,7 mio. kr. i 2008. Kommunerne anvendte dermed 1,9 mio. kr. mindre i § 18-støtte, end de modtog i statstilskud.

Med undtagelse af 2005 har kommunerne siden 2002 samlet set udbetalt mindre i § 18-støtte, end de har modtaget i bloktilskud. I 2008 udbetalte kommunerne i gennemsnit 99 procent af det bloktilskud, de modtog fra staten til støtte til det frivillige sociale arbejde.

København og Frederiksberg kommuner har fra 2002 til 2004 udbetalt § 18-støtte, der stort set svarer til de beløb, kommunerne har modtaget i bloktilskud. I 2005, 2007 og 2008 har kommunerne hævet støtten og udbetalt henholdsvis 23 procent, 33 procent og 50 procent mere, end de har modtaget i tilskud. I de øvrige kommuner kan der ses en vækst i udbetaling af § 18-støtte i 2005, 2007 og 2008. De samlede udbetalinger er dog lavere end de beløb, kommunerne har modtaget over bloktilskuddet.

I forbindelse med kommunalreformen blev amternes andel af bloktilskuddet til det frivillige sociale arbejde overført til fordeling mellem kommunerne. I 2007 modtog kommunerne dermed yderligere 10 mio. kr. i tilskud.

Gennemførelsen af kommunalreformen har fortsat en vis betydning for udbetalingen af § 18-støtte til de frivillige foreninger, selvom reformen trådte i kraft i 2007. De kommuner, der er videreført uændrede i forbindelse med kommunalreformen, udbetalte i 2008 og 2007 tilsammen således mere i § 18-støtte, end de modtog i bloktilskud. Derimod udbetalte de kommuner, der er sammenlagte, mindre.

I 2008 udbetalte de videreførte kommuner et samlet beløb svarende til 115 procent af bloktilskuddet og de sammenlagte kommuner et beløb, der udgjorde 90 procent af bloktilskuddet.

Fordelingen af den udbetalte støtte

Lidt over en fjerdedel af kommunerne udbetalte mere til det frivillige sociale arbejde i 2008, end de modtog i bloktilskud, hvilket er den højeste andel siden 2002. Knap tre ud af fire kommuner udbetalte mindre, *jf. tabel 2.2.*

Tabel 2.2. Kommunernes udbetalte § 18-støtte som andele. I procent.

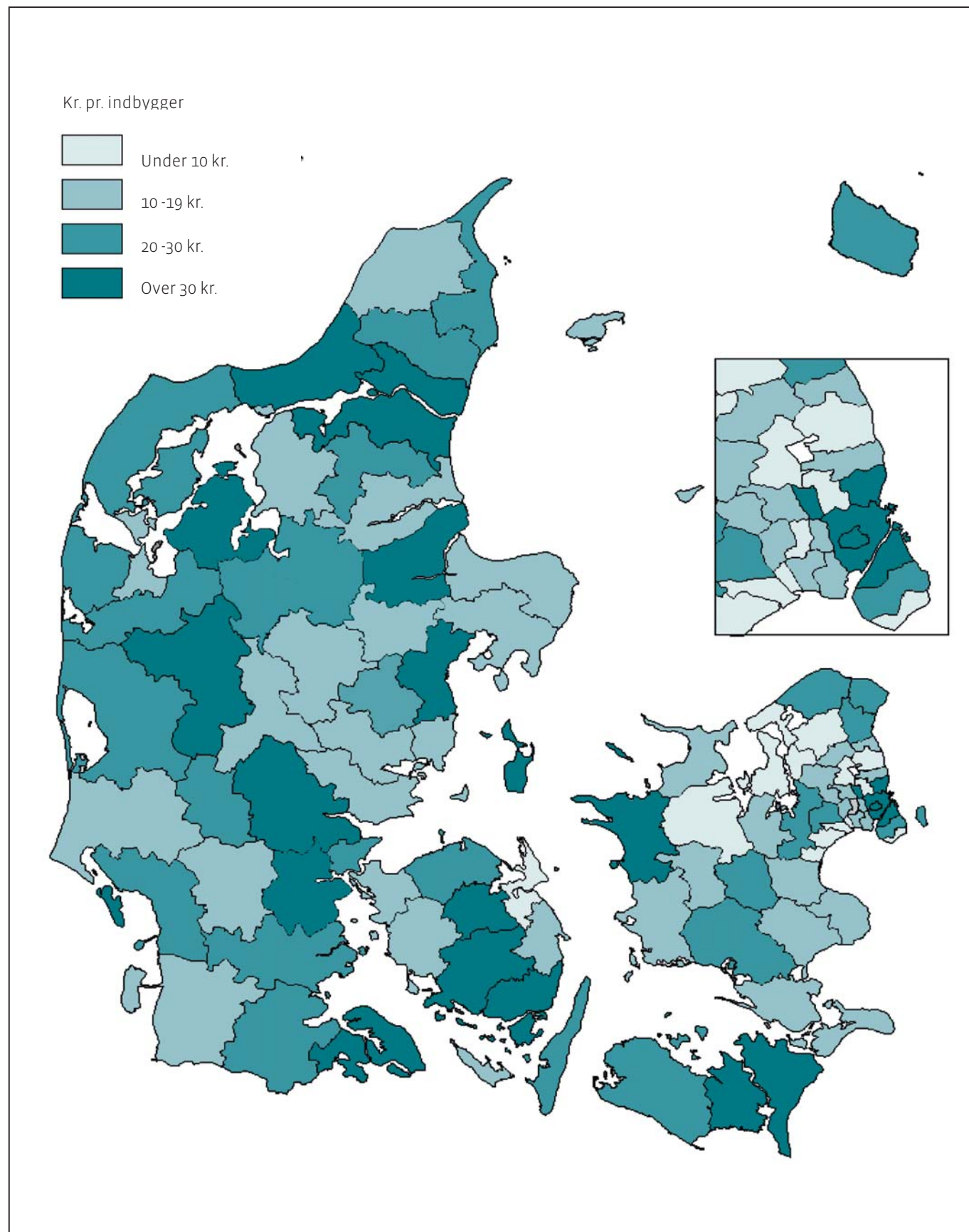
	2002	2003	2004	2005	2007	2008
Kommuner der anvender:						
Under 25 pct.	7	7	7	6	1	1
25 – 49 pct.	18	20	19	21	30	19
50-74 pct.	23	27	24	23	29	33
75 – 100 pct.	28	24	28	25	16	20
Over 100 pct.	24	23	21	25	24	27
I alt	100	100	100	100	100	100

Note: Decimalafrundinger har medført, at procenten ikke summer til 100. For anskuelighedens skyld er der anført 100 som procentsum.

I 2008 ses en forholdsvis stor forskel på, hvor meget den enkelte kommune udbetaler i tilskud til det frivillige sociale arbejde pr. indbygger. I 2008 varierede § 18-støtten således fra 6 kr. pr. indbygger i de kommuner, der udbetaler mindst til foreningerne, og op til 44 kr. pr. indbygger i de kommuner, der uddeler mest, *jf. kort 2.1.*

Der var imidlertid en større forskel i 2007 mellem de kommuner, der anvendte mindst og de kommuner, der anvendte mest til det frivillige sociale arbejde. I 2007 varierede støtten fra 4 kr. til 66 kr. pr. indbygger.

Kort 2.1. § 18-støtte til det frivillige sociale arbejde i 2008 pr. indbygger.

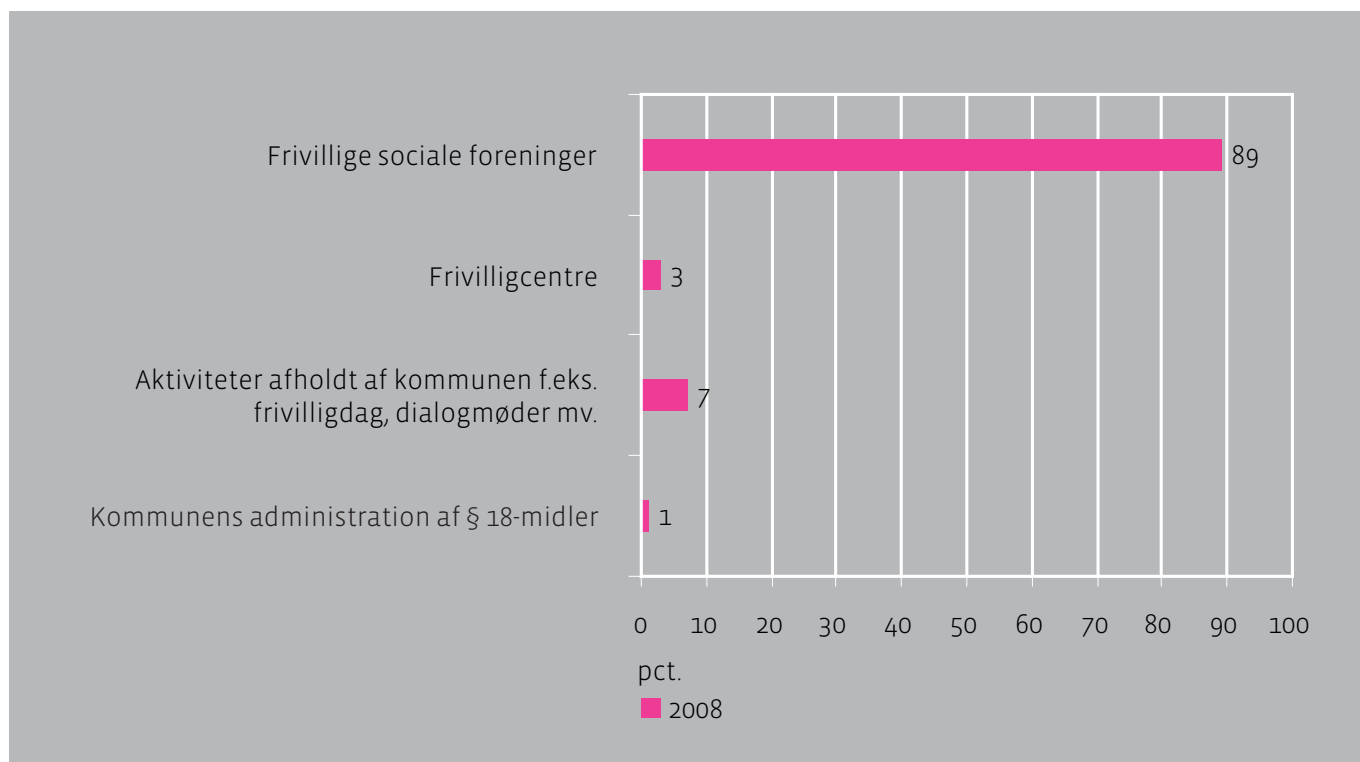
De største kommuner med over 100.000 indbyggere støttede i gennemsnit det frivillige arbejde med 33 kr. pr. indbygger, hvilket er en stigning på 4 kr. i forhold til 2007. I de kommuner, der har mellem 50.000 og 100.000 indbyggere, lå støtten i gennemsnit på 26 kr. pr. indbygger. I de mindste kommuner med under 50.000 indbyggere anvendte kommunerne i gennemsnit 18 kr. pr. indbygger. I både de mellemstore og de mindste kommuner er der tale om uændrede støttebeløb pr. indbygger i forhold til 2007.

Af kort 2.1 ses, at kommunerne i region Syddanmark støtter de frivillige foreninger med de højeste beløb pr. indbygger, hvilket er 29 kr. i gennemsnit pr. indbygger. Herefter følger kommunerne i regionerne Midtjylland og Nordjylland, som støtter med henholdsvis 26 kr. og 25 kr. pr. indbygger. Den laveste støtte udbetaltes i Region Sjælland, hvor kommunerne i gennemsnit anvender 19 kr. pr. indbygger til det frivillige sociale arbejde.

Anvendelse af den kommunale støtte

Hovedparten af § 18-støtten anvendes til de frivillige sociale foreninger, nemlig i alt 84 procent af støtten. De øvrige anvendelsesområder udgør tilsammen kun lidt over en tiendedel, heraf er støtten til aktiviteter afholdt af kommunen, som for eksempel frivilligdage og dialogmøder, områder, der modtager mest i støtte, jf. figur 2.1.

Figur 2.1 Kommunernes udbetalte § 18-støtte efter anvendelsesområde.

Note: Bygger på svar fra 84 kommuner. Kommunerne har oplyst om procentandele.

Selv om der ikke er kommuner, der har benyttet svarmuligheden "andet", så er der alligevel kommuner, der har benyttet bemærkningsfeltet til yderligere at beskrive nogle af de anvendelsesområder, der er målet for støtten/indsatsen.

Kommunerne peger blandt andet på lokaler og husleje for lokaler. En kommune nævner, at den betaler husleje for de sociale foreninger, men at udgiften tages af andet budget end det, der vedrører § 18-midlerne.

Flere kommuner fremhæver støtte til væresteder, kurser, arrangementer, annoncering, trykning af pjecer mv. Der er også kommuner, der under andre anvendelsesområder, nævner frivilligråd og frivilligcentre.

Enkelte kommuner oplyser, at de udbetaler penge til en fælleskommunal pulje eller til netværk for kommunale medarbejdere.

Uudnyttede § 18-midler

Under halvdelen af kommunerne, svarende til 43 procent, har overført uudnyttede § 18-midler fra 2008 til 2009, *jf. tabel 2.3.*

Det beløb, som kommunerne har overført i uudnyttede § 18-midler, udgør tilsammen 7,5 mio. kr. Det svarer til, at hver af disse, i alt 40 kommuner, i gennemsnit overførte 187.500 kr. i uudnyttede § 18-midler til 2009.

Tabel 2.3. Har kommunerne overført evt. uudnyttede § 18-midler fra 2008 til 2009?

	Antal	Procent
Ja – har overført § 18-støtte	40	43
Nej – har ikke overført § 18-støtte	52	57
I alt	92	100

Årsagen til, at kommunerne har overført uudnyttede § 18-midler til 2009, er i lidt over halvdelen af de pågældende kommuner manglende ansøgninger, som opfylder kommunernes opstillede kriterier for at modtage støtte. I enkelte kommuner har det desuden været vurderingen, at kvaliteten i ansøgningen ikke har været tilfredsstillende, *jf. tabel 2.4.*

Tabel 2.4. Årsagen til at kommunen har overført uudnyttede § 18-midler fra 2008 til 2009.

	Antal	Procent
Manglende ansøgninger, der opfylder opstillede kriterier	22	55
Kvaliteten i ansøgningerne var ikke tilfredsstillende	6	15
Andet	20	50

Note: Det er muligt for kommunerne at svare bekræftende på mere end et af spørgsmålene. Derfor summer procenten ikke til 100.

Halvdelen af de kommuner, der har overført uudnyttede midler til 2009, har desuden oplyst om andre årsager. Nogle kommuner nævner, at det er praksis i de pågældende kommuner, at tilbageholde en mindre pulje af § 18-midler til projekter, der startes op efter ansøgningsrunden er afsluttet eller til akut opstående initiativer. De afsatte midler, der ikke anvendes i løbet af året, overføres til følgende år.

En kommune oplyser, at enkelte projekter/ansøgninger, er udskudt til 2009 og en anden, at kommunen ikke modtog de forventede ansøgninger blandt andet fordi, en satellit til et frivilligcenter blev udskudt.

I en del kommuner er der flere foreninger, som har tilbageført uudnyttede midler til kommunen, enten fordi foreningerne alligevel ikke havde brug for alle pengene, eller fordi de pågældende projekter ikke blev gennemført. En forening returnerede pengene, fordi foreningen blev opløst.

Fælles for langt de fleste kommuner, der har overført uudnyttede § 18-midler, er, at midlerne overføres til kommunernes konti vedrørende støtte til frivilligt socialt arbejde i 2009.

Et par kommuner har imidlertid oplyst om andre anvendelser. Således påtænker en kommune, at nogle af de overførte § 18-midler anvendes til et frivilligcenter og en anden, at kommunens frivilligråd har besluttet, at midlerne skal bruges af kommunens social- og sundhedsudvalg forudsat, at næste års budget ikke reduceres i forhold til det planlagte.

Endelig er der en kommune, der stiller spørgsmål ved, om det er rimeligt overhovedet at tale om uudnyttede midler, når kommunen, udover støtten via § 18-puljen, også betaler beløb til frivilligt socialt arbejde, der er langt større end det bloktilskud, kommunen modtager fra staten. Dette beløb konteres i kommunen på andre konti end den konto, der alene vedrører § 18-midler.

Anden økonomisk støtte til frivilligt socialt arbejde

I 2008 udbetalte knap halvdelen af kommunerne økonomisk støtte til frivillige aktiviteter inden for det sociale område udover den støtte, kommunerne støttede med efter servicelovens § 18.

Det er en stigning i andelen af kommuner, der støtter med anden økonomisk hjælp i forhold til 2007, men en nedgang i forhold til perioden 2002 til 2005, hvor over halvdelen af kommunerne støttede det frivillige sociale område økonomisk udover § 18-midlerne, *jf. tabel 2.5.*

43 kommuner har oplyst, at de i 2008 udbetalte tilskud til det frivillige sociale arbejde, der supplerer den støtte, der ydes efter § 18, på i alt 43,8 mio. kr. Det svarer til, at de kommuner, der udbetalte denne form for økonomisk støtte, i gennemsnit betalte 1,0 mio. kr. pr. kommune, udover det beløb, kommunerne udbetaler via § 18-midlerne. Det samlede udbetalte beløb for 2008 formodes dog reelt at være en del højere, idet 55 kommuner ikke har svaret på spørgsmålet om anden økonomisk støtte.

Tabel 2.5 Økonomisk støtte til frivilligt socialt arbejde udover den støtte, der ydes efter servicelovens § 18.

	2002 Procent	2003 Procent	2004 Procent	2005 Procent	2007 Procent	2008 Procent	2008 Antal
Ja	57	54	55	53	35	48	43
Nej	43	46	45	47	65	52	47
I alt	100	100	100	100	100	100	90

Det er imidlertid vigtigt at være opmærksom på, at oplysningerne om 2008 ikke direkte kan sammenlignes med oplysninger fra tidligere år. I 2008 er spørgsmålet om udbetalte støttebeløb udover de beløb, kommunerne tildeler efter servicelovens § 18, ændret i forhold til tidligere.

For 2007 og tidligere blev kommunerne bedt om at oplyse, hvad de havde udbetalt i støtte efter servicelovens § 79. De støttebeløb, kommunerne udbetalte efter servicelovens § 79 i perioden fra 2003 til 2007, udgjorde mellem 12 mio. kr. og 14 mio. kr. årligt. Derudover blev kommunerne bedt om at oplyse om eventuel anden økonomisk støtte til andre frivillige aktiviteter. Denne anden økonomiske støtte udgjorde i 2007 i alt 5,4 mio. kr.

Det betyder, at kommunerne, udover § 18-støtten i 2008, har oplyst om rundt regnet 25 mio. kr. mere i udbetaling af støttebeløb til det frivillige sociale arbejde end de beløb, som kommunerne oplyste om i 2007.

Denne relative store forskel i udbetalt støtte indikerer, at nogle kommuner i 2008, og muligvis også tidligere, i større omfang anvender eller har anvendt anden lovgivning end servicelovens § 18 og § 79 til økonomisk støtte af det frivillige sociale arbejde.

Der kan ikke ses en direkte sammenhæng mellem de kommuner, der i 2008 ydede forholdsvis meget efter § 18 og de kommuner, der benyttede reglerne for tildeling af støtte efter anden lovgivning, herunder servicelovens § 79. Der er heller ikke noget, der tyder på, at de kommuner, der yder en forholdsvis mindre del af statstilskuddet efter § 18, er de samme kommuner, som i stedet tildeler støtte efter anden lovgivning. Det var en lignende tendens, der var gældende i 2007 med hensyn til økonomisk støtte efter servicelovens § 18 og § 79.

I bilag 2 findes en kommunefordelt oversigt over udbetalingen af § 18-støtte og over de 43 kommuner, der har oplyst om økonomiske støttebeløb udover den støtte, de yder efter servicelovens § 18.

Lokaler, sekretariatsbistand og anden ikke økonomisk hjælp

Tre ud af fire kommuner ydede andre former for støtte end kontant støtte i 2008. Det kan være hjælp i form af støtte til lokaler, sekretariatsbistand, konsulentbistand, annoncering eller lignende. Andelen af kommuner, der i 2008 ydede andre former for hjælp end kontant støtte, er den højeste siden 2002, jf. tabel 2.6.

Tabel 2.6 Har kommunen ydet andre former for støtte end kontant støtte?

	2002 Procent	2003 Procent	2004 Procent	2005 Procent	2007 Procent	2008 Procent	2008 Antal
Ja	57	54	55	53	70	75	69
Nej	43	46	45	47	30	25	23
I alt	100	100	100	100	100	100	92

Næsten tre ud af fire kommuner har oplyst, at de støtter de frivillige foreninger med lokaler, som kommunerne stiller til rådighed for de frivillige og betaler husleje mv. En tredjedel af kommunerne støtter med konsulentbistand og næsten en tredjedel med sekretariatsbistand. Endelig hjælper en fjerdedel af kommunerne med forskellige former for annoncering, jf. tabel 2.7.

Der er tale om et fald i forhold til 2007 i andelen af kommuner, der yder lokale- og sekretariatshjælp, men om en højere andel end i perioden 2002 til 2005.

Tabel 2.7 Andre former for støtte end kontant støtte.

	2002 Procent	2003 Procent	2004 Procent	2005 Procent	2007 Procent	2008 Procent	2008 Antal
Lokaler	46	46	46	47	85	70	67
Sekretærbistand	29	25	26	26	33	30	29
Støtte til annoncering	-	-	-	-	40	24	23
Konsulent bistand	-	-	-	-	48	33	32
Andet	14	15	16	18	28	17	16

Note: Spørgsmålene om hvorvidt kommunen giver støtte i form af konsulentbistand og annoncering indgik ikke på spørgeskemaerne fra 2005 og tidligere. Konsulentbistand og annoncering var former for støtte, som flere kommuner tidligere redegjorde for under svarkategorien "andet". Bygger på svar fra 96 kommuner.

Under kategorien "andet" har 17 procent af kommunerne oplyst, at de har ydet andre former for "ikke økonomisk" støtte.

En del kommuner peger på, at de har finansieret medarbejdere, der er ansat for at styrke det frivillige sociale arbejde. Det kan være medarbejdere, som eksempelvis er beskæftigede i fleksjob, eller som er ansat under servicelovens § 79.

Der er også kommuner, der tilbyder foreningerne rådgivning og vejledning samt forskellige former for administrativ hjælp og støtte. Nogle kommuner støtter de frivillige i forbindelse med projektudvikling og netværksopbygning. Der er desuden kommuner, der hjælper med udarbejdelse af pressemateriale om foreningernes arbejde samt med trykning og udformning af artikler og andre former for PR- og informationsmaterialer.

Endelig er der kommuner, der støtter det frivillige arbejde ved afholdelse af kurser, dialogmøder og temadage om det lokale frivillige arbejde.

Der er i 2008 en stor del af de kommuner, der yder anden hjælp end kontant støtte til frivilligområdet, der også udbetaler en højere økonomisk støtte pr. indbygger end gennemsnittet af kommunerne. Den samme tendens kunne iagttages i 2007.

Kommuner prioriterer kontaktpersoner til det frivillige sociale arbejde

Næsten ni ud af ti kommuner har oplyst, at de i 2008 har særlige kontaktpersoner til det frivillige arbejde. Det er en lille nedgang i forhold til 2007, men en højere andel end tidligere, jf. tabel 2.8.

Tabel 2.8 Kommuner, der har udpeget kontaktpersoner til det frivillige sociale arbejde.

	2002 Procent	2004 Procent	2005 Procent	2007 Procent	2008 Procent	2008 Antal
Ja – har udpeget kontaktperson	78	72	74	95	88	72

Note: 2008 bygger på svar fra 82 kommuner.

Svarprocenten på dette spørgsmål er imidlertid lavere i 2008 end i 2007, ligesom kommunerne i 2008 ikke har oplyst, om de direkte har valgt ikke at have kontaktpersoner til det frivillige arbejde. Det kan derfor ikke udelukkes, at andelen af kommuner med særlige kontaktpersoner, er på niveau med 2007.

Er fordelingen af § 18-midler fordelt ud på en eller flere forvaltninger?

Kommunernes uddybende bemærkninger i sidste års undersøgelse af det frivillige sociale arbejde viste, at flere kommuner har fordelt § 18-støtten på mere end en forvaltning i kommunen. For at belyse spørgsmålet nærmere har kommunerne i 2008 derfor oplyst om § 18-midlerne er fordelt på en eller flere forvaltninger.

I 2008 har knap en tredjedel af kommunerne fordelt § 18-midlerne på flere forvaltninger, og i to tredjedele foretages fordelingen i en forvaltning, jf. tabel 2.9.

Tabel 2.9 Er § 18-midlerne fordelt på flere forvaltninger?

	Antal	Procent
Ja – er fordelt på flere forvaltninger	30	32
Nej – er ikke fordelt på flere forvaltninger	65	66
I alt	95	100

Kun 8 af de 30 kommuner, der har angivet, at § 18-midlerne er fordelt på flere forvaltninger, har oplyst om antallet af forvaltninger. I 5 kommuner er § 18-midlerne fordelt på to forvaltninger, og i to kommuner er støttemidlerne fordelt på tre forvaltninger. Endelig er § 18-midlerne i en enkelt kommune delt ud på 4 forvaltninger.

Fordelingen af § 18-midlerne foregår typisk i de forvaltninger, der varetager sociale, sundheds- og beskæftigelsesmæssige opgaver. Nogle kommuner peger på, at eksempelvis sundheds-, omsorgs-, integrations-, idræts- og fritidsudvalg, men også en række af de kommunale råd og centre: Ældreråd, Handicapråd, frivilligcentre og ikke mindst frivilligrådene, har indflydelse på fordelingen.

Årsværk til frivilligt socialt arbejde

Kommunerne anvendte i 2008 i alt 45,6 årsværk til det frivillige sociale arbejde. Det er en mindre stigning på 4 helårspersoner i forhold til 2007, hvor antallet udgjorde 41,5 årsværk.

Kommunerne i regionerne Hovedstaden og Midtjylland anvender gennemsnitligt et højere antal årsværk til det frivillige sociale arbejde end kommunerne i de øvrige regioner, nemlig henholdsvis 17,5 og 11 årsværk, mod 17 årsværk for kommunerne tilsammen i de tre øvrige regioner.

Det gennemsnitlige antal årsværk pr. kommune lå i 2008 på niveau med antallet i 2007. I 2008 svarede det gennemsnitlige antal årsværk eller helårspersoner til 0,46 pr. kommune, *jf. tabel 2.10*.

Tabel 2.10 Gennemsnitligt antal helårspersoner/årsværk pr. kommune.

	2003	2004	2005	2007	2008
Gns. antal årsværk pr. kommune	0,25	0,25	0,20	0,45	0,46

Note: Opgørelsen af de samlede årsværk er forbundet med en vis usikkerhed, da nogle kommuner har oplyst, at opgørelsen beror på skøn, da det helt præcise årsværk ikke kendes. 2008 bygger på svar fra 92 kommuner.

3. SAMARBEJDET MELLEM KOMMUNERNE OG DE FRIVILLIGE FORENINGER

Formaliseret samarbejde

Næsten tre ud af fire kommuner havde i 2008 en eller flere former for formaliseret samarbejde med de frivillige foreninger via § 18-midler. Det er en stigning i forhold til 2007, hvor godt to ud af tre kommuner havde et fast samarbejde med de frivillige, *jf. tabel 3.1*.

Tabel 3.1 Andel af kommuner med driftsoverenskomst, et samarbejdsforum eller andre former for fast samarbejde med de frivillige foreninger.

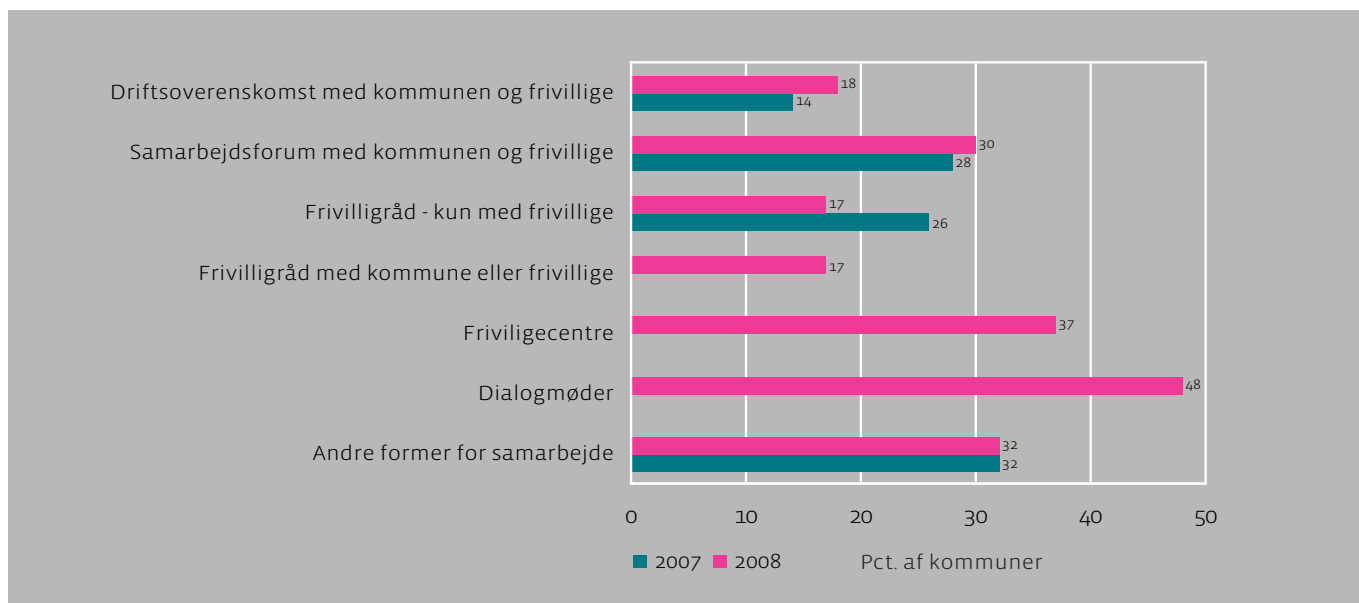
	2002 Procent	2004 Procent	2005 Procent	2007 Procent	2008 Procent	2008 Antal
Ja	50	45	45	69	74	70
Nej	50	55	55	31	26	25
I alt	100	100	100	100	100	95

Frivilligområdet er præget af flere former for fast samarbejde mellem kommunerne og de frivillige foreninger. Først fra 2008 er kommunerne blevet bedt om at oplyse, om de har henholdsvis frivilligråd med deltagelse af frivillige foreninger, frivilligcentre og dialogmøder, som led i samarbejdet med de frivillige.

48 procent af kommunerne oplyser, at de afholder dialogmøder og 37 procent, at de har etableret frivilligcentre. 17 procent af kommunerne har et frivilligråd med deltagelse af såvel frivillige foreninger som kommunen.

I 2008 har 18 procent af kommunerne driftsoverenskomster med frivillige foreninger. Det er en stigning i forhold til 2007, hvor det var tilfældet i 14 procent af kommunerne. Der er ligeledes mindre stigninger i andelen af kommuner, som har et samarbejdsforum med kommunen og frivillige. Derimod ses et fald i andelen af kommuner, der har frivilligråd, hvor der alene deltager frivillige, *jf. figur 3.1*.

Figur 3.1 Hvilke former for samarbejde er der tale om?

Note: Det er muligt for kommunerne at svare bekræftende på mere end et af spørgsmålene. Bygger på svar fra 95 kommuner. Svaremulighederne "frivilligråd med kommune eller frivillige", "frivilligcentre" og "dialogmøder" fremgik ikke af spørgeskemaet i 2007.

Andre former for samarbejde omfatter en række forskellige initiativer. Der er for eksempel flere kommuner, der afholder årlige konferencer, temadage og kurser for frivillige foreninger. Andre kommuner nævner mere uformelle aktiviteter som frivilligcaféer, frivilligmarkedsdage og uddeling af en årlig frivilligpris til ildsjæle.

Der er desuden kommuner, der fremhæver partnerskabsaftaler mellem sundhedsafdelingen, ældreråd og frivillige foreninger. Samarbejdet kan eksempelvis indeholde aftale om besøgstjeneste. En kommune har samarbejdet med de frivillige foreninger på sundhedsområdet blandt andet om patientuddannelse. En anden kommune har et samarbejde om tryghedsopkald mellem frivillige foreninger og kommunen.

Enkelte kommuner oplyser, at de deltager i udviklings- og samarbejdsprojekter med frivilligcentre eller Center for frivilligt socialt arbejde.

Spørgsmålet om samarbejdsforum eller andre former for fast samarbejde med de frivillige blev ændret i 2005. Før 2005 oplyste kommunerne, om de havde samarbejdsfora enten med eller uden kompetence til at uddele midler. I 2005 blev spørgsmålet ændret, og kommunerne blev spurgt, om de havde et samarbejdsforum med deltagelse af amt og/eller kommuner og frivillige.

Den andel af kommunerne, der har et samarbejdsforum med kommunen og de frivillige foreninger har siden 2002 udgjort mellem 17 og 30 procent. Den største vækst i kommuner med samarbejdsforum skete i årene fra 2005 til 2007.

3.1 Kommunernes initiativer på frivilligområdet

Social vejviser

De sociale vejvisere er et redskab til lokalt at informere om arbejdet og mulighederne i de frivillige foreninger. 47 kommuner, svarende til halvdelen, har en social vejviser over lokale frivillige foreninger, der er opdateret i enten 2008 eller 2009, *jf. tabel 3.2*.

Tabel 3.2 Har kommunen eller andre udarbejdet en social vejviser over lokale frivillige foreninger, der er opdateret i 2008 eller 2009?

	Antal	Procent
Ja - den sociale vejviser er opdateret i 2008 eller 2009	47	49
Nej - vejviseren er ikke opdateret i 2008 eller 2009	47	49
Uoplyst	1	2
I alt	95	100

I de tidligere år har kommunerne oplyst, hvornår de har udarbejdet en social vejviser. Det kunne enten være en vejviser i papirudgave eller en internetbaseret udgave. I 2005 havde ca. 40 procent af kommunerne udarbejdet en social vejviser.

Selvom spørgsmålet i 2007 og 2008 ikke er enslydende med de tidligere stillede spørgsmål, så viser den højere andel af kommuner, der har en opdateret udgave af den sociale vejviser i 2008, nemlig 49 procent, at flere kommuner end tidligere har sociale vejvisere. Andelen af kommuner, der anvender en social vejviser, kan være endnu større, da kommunerne kan anvende en social vejviser, som ikke er opdateret i 2008 eller 2009.

22 ud af de 47 kommuner, der har opdateret den sociale vejviser i 2008 eller i 2009, anvendte den som et fast arbejdsredskab for kommunens ansatte for eksempel i forbindelse med forebyggende hjemmebesøg eller integrationsindsatsen. I forhold til 2007 er det en stigning på 8 kommuner, *jf. tabel 3.3*.

Tabel 3.3 Er den sociale vejviser et fast arbejdsredskab for kommunens ansatte?

	2007 Antal	2007 Procent	2008 Antal	2008 Procent
Ja - er et fast arbejdsredskab	14	30	22	47
Nej - er ikke et fast arbejdsredskab	32	70	25	53
I alt	46	100	47	100

Kommunerne har i 2008 oplyst, om den sociale vejviser er tilgængelig på deres hjemmeside. I 37 ud af de 48 kommuner, der har opdateret den sociale vejviser i 2008 eller 2009, er vejviseren tilgængelig på kommunens hjemmeside, *jf. tabel 3.4*.

Tabel 3.4 Er den sociale vejviser tilgængelig på kommunes hjemmeside?

	Antal	Procent
Ja - den sociale vejviser er tilgængelig på kommunens hjemmeside	37	77
Nej - den sociale vejviser er ikke tilgængelig på kommunens hjemmeside	11	23
I alt	48	100

Skriftlig frivilligpolitik

Fire ud af fem kommuner havde en skriftlig frivilligpolitik i 2008. Siden 2002 har en stigende andel af kommuner formuleret en skriftlig politik for frivilligområdet, *jf. tabel 3.5*.

Tabel 3.5 Har kommunen en skriftlig frivilligpolitik?

	2002 Procent	2004 Procent	2005 Procent	2007 Procent	2008 Procent	2008 Antal
Ja - har en skriftlig frivilligpolitik	57	65	60	72	80	75
Nej - har ikke en skriftlig frivilligpolitik	43	35	40	28	20	20
I alt	100	100	100	100	100	95

77 kommuner har oplyst, at de har formuleret en frivilligpolitik, heraf har 63 af kommunerne udarbejdet den før 2008. I 11 kommuner er frivilligpolitikken udarbejdet i 2008. Tre kommuner oplyser, at politikken er udarbejdet i første halvdel af 2009, jf. tabel 3.6.

I alt 44 kommuner har revideret frivilligpolitikken. Heraf oplyser 20 kommuner, at revisionen er sket før 2008, mens 7 kommuner har revideret frivilligpolitikken i 2008. Senest har 17 kommuner revideret frivilligpolitikken i første halvdel af 2009, jf. tabel 3.6.

Tabel 3.6 Hvornår er frivilligpolitikken udarbejdet/senest revideret? Antal kommuner.

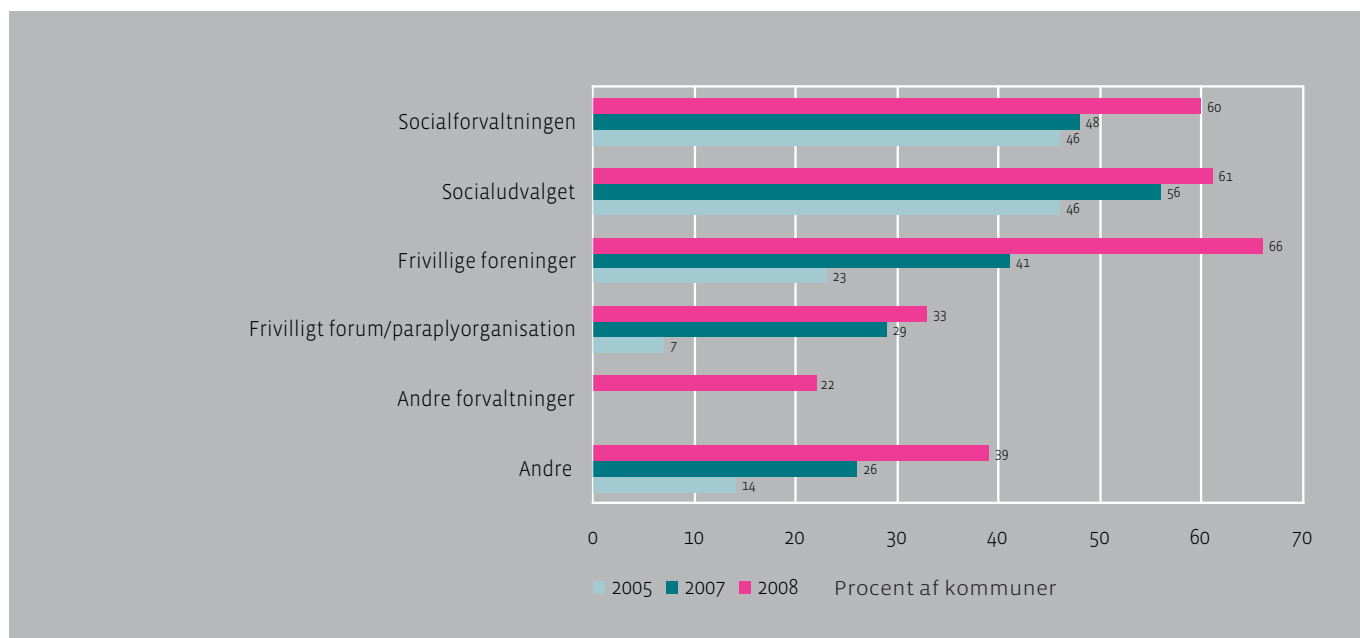
	Før 2008	2008	2009	I alt
Hvornår er frivilligpolitikken udarbejdet?	63	11	3	77
Hvornår er frivilligpolitikken senest revideret?	20	7	17	44

75 kommuner har oplyst, at de har en skriftlig frivilligpolitik og 77 kommuner, at de har en udarbejdet/revideret frivilligpolitik i 2008. Det antages, at to kommuner har en frivilligpolitik, der enten ikke er formuleret skriftligt eller ikke er vedtaget endeligt af kommunalbestyrelsen.

Hvem har indflydelse på frivilligpolitikken?

De frivillige foreninger, socialudvalgene og socialforvaltningerne er lokale aktører ved udformning af frivilligpolitikken i op to tredjedele af kommunerne. Frivilligfore eller paraplyorganisationer samt andre er aktive deltagere i udformningen af frivilligpolitikken i omkring en tredjedel af kommunerne, jf. figur 3.2.

Figur 3.2 Hvem har haft indflydelse på frivilligpolitikken?

Note: Det er muligt for kommunerne at svare bekræftende på mere end et af spørgsmålene. Figuren bygger på svar fra 95 kommuner.

Især de frivillige foreninger har i 2008 i højere grad end tidligere indflydelse på udformningen af frivilligpolitikken. I 2008 var det i to tredjedele af kommunerne, mens det i 2007 var 41 procent af kommunerne, hvor de frivillige foreninger havde indflydelse på politikken.

Denne tendens uddybes i bemærkningerne til spørgsmålet. Stort set samtlige kommuner oplyser, at de frivillige foreninger har væsentlig indflydelse på udformningen af frivilligpolitikken.

I mange kommuner er politikken udformet i et samarbejde mellem de frivillige og kommunen. Samarbejdet om formuleringen af frivilligpolitikken har blandt andet omfattet arbejdsgrupper med repræsentanter fra både de frivillige og kommunen. Der har i kommunerne desuden været afholdt hørings- og forslagsrunder, dialogmøder, borgermøder og andre former for dialog og samarbejde i forbindelse med formulering af politikken. De forslag og idéer, der kom frem i denne forbindelse, er i mange tilfælde blevet indarbejdet i kommunens politik.

Der er imidlertid variation mellem kommunerne på graden af indflydelse. I nogle kommuner er frivilligpolitikken, i det væsentligste, udformet af forvaltningen, mens det i enkelte kommuner er foreningerne, der selvstændigt har stået for formuleringen. Frivilligpolitikken er i disse kommuner efterfølgende godkendt af socialudvalg og kommunalbestyrelse.

Nogle kommuner har peget på, at der især igennem de senere år har været tendens til, i højere grad end tidligere, at inddrage de frivillige direkte i forbindelse med både politikformulering og administration af området.

Frivilligcentre

I 12 af de 32 kommuner, som har oplyst, at de har et eller flere frivilligcentre, har kommunen og de frivillige sammen været initiativtagere til oprettelsen af centrene. Kommunen har i ni tilfælde alene taget initiativ, mens de frivillige foreninger i fem tilfælde var initiativtagere til oprettelsen af frivilligcentre. Paraplyorganisationer og borgere tog ikke så ofte initiativ hertil, og ofte blev initiativerne taget sammen med de frivillige foreninger eller med kommunen, *jf. tabel 3.7*.

Tabel 3.7 Initiativtagere til oprettelse af frivilligcentre.

	2008 Antal	2008 Procent
Kommunen og frivillige foreninger	12	38
Kommunen	9	28
Frivillige foreninger	5	16
Paraplyorganisationer og kommunen	2	6
Borgere og kommunen	2	6
Borgere og frivillige foreninger	2	6
I alt	32	100

Note: Tabellen bygger på svar fra 32 kommuner.

I 14 ud af de 32 kommuner, der har oplyst, at de har et eller flere frivilligcentre, havde kommunerne ikke tildelt centrene ret til hverken høring, anbefalinger, godkendelse af ansøgninger eller kommunale prioriteringer. I andre 14 kommuner fik frivilligcentre ret til at komme med anbefalinger til kommunen, heraf havde syv også ret til at blive hørt af kommunen. To frivilligcentre havde alene henholdsvis høringsret og ret til godkendelse af ansøgninger, *jf. tabel 3.8*.

Tabel 3.8 Hvilke kompetencer har frivilligcentrene.

	2008 Antal	2008 Procent
Ret til at komme med anbefalinger	7	22
Ret til både høring og kommunale prioriteringer	7	22
Ret til høring	2	6
Godkende ansøgning	2	6
Godkende kommunale prioriteringer	0	0
Ingen af ovenstående kompetencer	14	44
I alt	32	100

Note: Tabellen bygger på svar fra 32 kommuner.

Frivilligråd

30 kommuner har i 2008 taget initiativ til etablering af frivilligråd. Sammensætningen af frivilligrådene viser, at der i 12 ud af de 30 råd alene indgik frivillige foreninger, mens der i otte råd både var frivillige foreninger samt kommunale repræsentanter. I alt indgik der således frivillige foreninger i 20 ud af de 30 frivilligråd.

Kommunerne var repræsenteret i frivilligrådene i hovedparten af de 30 kommuner, heraf indgik de kommunale repræsentanter uden deltagelse af andre aktører i frivilligrådene i seks kommuner, *jf. tabel 3.9*.

Tabel 3.9 Hvilke aktører indgår i frivilligrådene?

	2008 Antal	2008 Procent
Frivillige foreninger	12	40
Frivillige foreninger, kommunale råd/udvalg og kommunal repræsentant	8	26
Kommunal repræsentant	6	20
Kommunal repræsentant og andre	2	7
Kommunale råd/udvalg	2	7
I alt	30	100

Note: Tabellen bygger på svar fra 30 kommuner.

I alt er der 20 frivilligråd, ud af de 30 som kommunerne har oplyst om, der har fået tildelt kompetence til at komme med anbefalinger, imens der var 16 råd, der har ret til høring.

Frivilligrådene har imidlertid typisk fået tildelt flere end én kompetence. I fire ud af de 30 kommuner, der har et frivilligråd, er de tildelt tre kompetencer: Ret til høring, ret til at komme med anbefalinger samt ret til at godkende ansøgninger. I 8 ud af de 30 kommuner har frivilligrådene ret til høring og ret til at komme med anbefalinger. I andre 8 kommuner har frivilligrådene alene ret til at komme med anbefalinger, mens der i 4 kommuner alene er ret til høring og godkendelse af ansøgninger, *jf. tabel 3.10*.

Tabel 3.10 Har frivilligrådene fået tildelt en eller flere af følgende kompetencer?

	2008 Antal	2008 Procent
Ret til komme med anbefalinger, ret til høring og ret til at godkende ansøgninger	4	13
Ret til komme med anbefalinger og ret til høring	8	27
Ret til at komme med anbefalinger	8	27
Ret til høring	4	13
Godkende ansøgninger	4	13
Uoplyst	2	7
I alt	30	100

Note: Tabellen bygger på svar fra 30 kommuner.

3.2 Samarbejde med andre kommuner

Godt en tredjedel af kommunerne samarbejdede med andre kommuner om det frivillige sociale arbejde i 2008. Det er en mindre stigning i forhold til 2007. I forhold til tidligere år er andelen imidlertid steget noget mere. Fra 2002 til 2005 var det således rundt regnet en femtedel af kommunerne, der samarbejdede med andre, jf. tabel 3.11.

Tabel 3.11 Kommuner, der samarbejder med andre kommuner om det frivillige sociale arbejde med støtte efter § 18.

	2002 Procent	2004 Procent	2005 Procent	2007 Procent	2008 Procent	2008 Antal
Ja - samarbejder med andre kommuner	23	17	20	31	34	32
Nej - samarbejder ikke med andre kommuner	77	83	80	69	66	63
I alt	100	100	100	100	100	95

Note: Samarbejdet kunne fra 2002 til 2005 også omfatte samarbejde med amtskommuner.

Samarbejdet i 2008 foregik, som i 2007, først og fremmest via netværk mellem kontaktpersoner for frivillige i kommunen. 29 havde samarbejde med andre kommuner om det frivillige sociale arbejde. Det svarer til, at 31 procent af de 95 svarkommuner, havde denne form for samarbejde.

Fælles mødeaktiviteter og andre former for samarbejde blev stort set ikke benyttet som samarbejdsform med frivillige. Kun tre kommuner deltog i denne form for samarbejde, jf. tabel 3.12.

Tabel 3.12 Andelen af kommuner, der samarbejder med andre kommuner om det frivillige sociale arbejde, der støttes af § 18-midler fordelt på.

	2004 Procent	2005 Procent	2007 Procent	2008 Procent	2008 Antal
Netværk mellem kontaktpersoner for frivillige i kommunen	6	7	24	31	29
Fælles pulje til projekter, der går over kommunegrænser	7	9	10	7	7
Fælles mødeaktiviteter med frivillige	6	5	1	3	3
Andre former for samarbejde	6	4	2	3	3

Note: Samarbejdet kunne i 2004 og 2005 også omfatte samarbejde med amtskommuner.

Andre former for samarbejde omfatter blandt andet kommuner, hvor samarbejdet alene er baseret på inspiration og information og ikke direkte koordinering af arbejdet med § 18 ansøgninger.

3.3 Information og dialog om det frivillige arbejde

De 32 kommuner, der har oplyst, at de har et eller flere frivilligcentre, benytter centrene til information om støtte efter service-lovens § 18. Og den overvejende del af kommunerne, nemlig 96 procent, oplyser de frivillige foreninger om støtten efter § 18 på deres hjemmeside. Kommunerne informerer desuden næsten lige så ofte via de lokale medier for eksempel lokalt tv, radio eller aviser, jf. tabel 3.13.

Tabel 3.13 Medier, hvor kommunen informerer de frivillige foreninger om støtten efter § 18.

	2008 Antal	2008 Procent
Frivilligcentre	32	100 ¹
Hjemmeside	91	96
Lokale medier (for eksempel lokalt tv/radio og aviser)	88	93
Skriftlig information (pjece mv.)	25	26
Breve til tidligere ansøgere	21	22
Andet	11	12

Note: Det er muligt for kommunerne at svare bekræftende på mere end et af spørgsmålene.

1) Alle 32 kommuner, der har oplyst at de har et frivilligcenter, informerer dem om støtten efter § 18.

Dialogen med de frivillige vedrører først og fremmest tildelingskriterier og prioriteringer i forbindelse med tildeling af støtte. Det gælder i mere end fire ud fem kommuner.

Derimod indgår spørgsmålene om den organisatoriske forankring af det frivillige arbejde, for eksempel i forbindelse med forebyggende hjemmebesøg, som et element i dialogen med de frivillige, i væsentligt færre kommuner. Det samme er tilfældet med den overordnede ressourcefordeling til det frivillige sociale arbejde i kommunen. Den overordnede ressourcefordeling indgik i dialogen i under en tredjedel af kommunerne, jf. tabel 3.14.

Tabel 3.14 Hvad omfatter dialogen mellem kommunen og de frivillige?

	2007 Antal	2007 Procent	2008 Antal	2008 Procent
Tildelingskriterier og prioriteringer i forbindelse med tildeling af støtte	70	88	78	82
Organisatorisk forankring i kommunen af det frivillige sociale arbejde, f.eks. i forbindelse med forebyggende hjemmebesøg	29	37	40	42
Overordnet ressourcefordeling til det frivillige sociale arbejde i kommunen	34	43	29	31
Andet	20	25	29	31

22 kommuner har i bemærkningerne kort beskrevet andre forhold, der indgår i dialogen med de frivillige foreninger. Kommunerne beskriver en forholdsvis bred indsats, der rækker fra hele den kommunale § 18-indsats over inddragelse i forbindelse med tildelingskriterier til informationer på hjemmesiden.

Af bemærkningerne fremgår, at kommunerne eksempelvis understøtter dialogen via:

- Generel information om det frivillige arbejde og lovgivningen på området.
- Oplysning om frister for ansøgning af § 18-midler.
- Oplysning om hvem, der kan søge om § 18-støtte.
- Datoer for afholdelse af eksempelvis bevillingsmøder og dialogmøder.
- Information om de ansøgte og udbetalte støttebeløb samt offentliggørelse af referater af bevillingsmøder.

Understøttelse af dialogen

31 kommuner oplyser, at dialogen med de frivillige understøttes på en række forskellige måder.

Af kommunernes bemærkninger fremgår, at kommunale hjemmesider er vigtige elementer i dialogen. Det samme gælder nyhedsbreve og information i lokale medier, som aviser og lokalt TV.

En del kommuner fremhæver debatmøder og faste dialogmøder. I nogle kommuner er der etableret samarbejds- og udviklingsgrupper. Mange kommuner anvender tema- og informationsdage eller konferencer og netværksmøder som rammer for dialogen mellem kommunen og de frivillige. Flere kommuner peger desuden på, at frivilligcentrene er gode rammer for udveksling af erfaringer og generel dialog.

Dokumentation og information om det frivillige arbejde

En stigende andel af kommunerne indsamler systematisk information om, hvilke aktiviteter der gennemføres for § 18-midlerne, og om midlerne anvendes i overensstemmelse med formålet med ansøgningerne.

I 2008 indsamlede 72 procent af 92 kommuner systematisk information om, hvilke aktiviteter, der faktisk blev gennemført for § 18-midlerne. Tallene for 2007 viste, at det året før (2006) kun var godt halvdelen ud af 89 svarkommuner, der tilsvarende indsamlede dokumentation for anvendelsen af de bevilligede midler.

59 procent af kommunerne indsamler desuden systematisk information om de aktiviteter, der konkret bliver gennemført for den bevilligede støtte i 2008. I forhold til 2007 er der næsten tale om en fordobling af kommuner, *jf. tabel 3.15*.

Tabel 3.15 Hvordan indsamler kommunen information?

	2007 Antal	2007 Procent	2008 Antal	2008 Procent
Kommunen indsamler systematisk information om, hvilke aktiviteter der faktisk bliver gennemført for de bevilligede § 18-midler?	28	31	55	59
Kommunen indsamler systematisk dokumentation for at § 18-midler anvendes i overensstemmelse med ansøgninger, hvor efter midlerne er bevilliget?	47	53	68	72

I 2008 er det en væsentlig større andel af kommunerne, der indsamler information og dokumentation om § 18-midlerne rent faktisk anvendes i overensstemmelse med de formål og intentioner, som er grundlaget for bevillingen end i 2007.

3.4 Målsætninger om strategisk at styrke og udvikle samarbejdet

Mange kommuner søger at inddrage de frivillige foreninger mere direkte som medspillere i kommunens arbejde. Næsten to ud af tre kommuner har i 2008 formuleret målsætninger om strategisk, at styrke og udvikle samarbejdet med den frivillige verden.

I 2008 vedrører målsætningerne for omkring halvdelen af kommunerne henholdsvis udvikling af den organisatoriske forankring af det sociale arbejde i kommunen og information om de frivillige foreninger blandt kommunens medarbejdere. Mens godt en tredjedel af kommunerne i 2008 nævner, at de har målsætninger om at inddrage frivillige, som mere aktive aktører i arbejdet under en eller flere af kommunens forvaltninger, *jf. tabel 3.16*.

Tabel 3.16 Hvilke former for styrket samarbejdet er der tale om?

	2007 Antal	2007 Procent	2008 Antal	2008 Procent
Udvikling af den organisatoriske forankring af det frivillige sociale arbejde i kommunen	43	68	31	52
Inddragelse af de frivillige sociale foreninger, som en direkte del af arbejdet under en eller flere af kommunens forvaltninger	21	33	21	35
Inddragelse af de frivillige sociale foreninger i udvikling af kommunens overordnede politikker eller indsatser på et eller flere områder, f. eks. ældre- og handicapområdet	28	47
Information om de frivillige foreninger blandt kommunens ansatte	32	51	35	58
Andet	26	41	25	42

Note: Det er muligt for kommunerne at svare bekræftende på mere end et af spørgsmålene. Tabellen bygger på svar fra 60 kommuner i 2008 og 63 kommuner i 2007, hvor kommunen havde målsætninger om strategisk at udvikle og styrke samarbejdet med de frivillige foreninger.

I 2008 peger 25 kommuner på andre former for styrket samarbejde. Flere af disse kommuner nævner, at de har oprettet eller planlægger at oprette et frivilligcenter eller frivilligråd. Enkelte kommuner nævner, at de planlægger at udarbejde en social vejviser i løbet af 2009.

Generelt fremhæver flere kommuner målsætninger om et øget og tættere samarbejde samt dialog med de frivillige som måder at styrke samarbejdet på.

Enkelte kommuner har arbejdet med information og udredning om det lokale frivillige arbejde.

En kommune har således udarbejdet en analyse af det lokale frivillige arbejde og forelagt det for sundheds- og velfærdsudvalg samt Byråd med henblik på prioritering af indsatser. En anden kommune har igangsat et afklaringsarbejde, hvor de frivillige i samarbejde med embedsmænd fra sundhedsområdet samt kultur- og fritidsområdet undersøger mulighederne for et udvidet samarbejde mellem alle frivillige foreninger samt et udvidet samarbejde med kommunen.

Kommunerne nævner andre aktiviteter, der medvirker til et styrket samarbejde:

- Oprette partnerskaber og iværksætte socialøkonomisk strategi.
- Etablering af socialøkonomiske virksomheder.
- En vejledning om det gode samarbejde mellem kommune og frivillige.
- En overordnet værdiramme for det frivillige arbejde, der blandt andet skal sikre et styrket samarbejde og udvikling.

32 kommuner har i bemærkningerne supplerende oplyst, hvordan samarbejdet mellem kommunen og den frivillige verden planlægges udviklet og styrket.

Generelt viser kommunernes bemærkninger, at der foregår et bredt og varieret arbejde for at udvikle og styrke samarbejdet.

En kommune oplyser, at hver forvaltning har en konsulent, der sammen med frivilligkoordinatoren udgør en arbejdsgruppe, hvis opgave er at implementere strategien for det frivillige sociale arbejde. På samme vis er der nedsat en styregruppe på chefniveau, der sikrer, at arbejdsgruppens arbejde følger kommunens strategi.

En anden kommune nævner, at det er planlagt at nedsætte et samarbejdsforum mellem de forvaltninger, der har relationer til de frivillige. Samarbejdet foregår dels i forhold til enkelte områder og dels i forhold til nye indsatsområder. Samarbejdet skal også omhandle gensidig sparring.

Enkelte kommuner er i gang med at udarbejde en strategi for aktiv borgerinddragelse i forbindelse med udformningen af den reviderede frivilligpolitik.

Herudover kan der eksempelvis fremhæves planer om kommunale initiativer til at styrke samarbejdet mellem kommunen og de frivillige ved, at:

- inddrage frivilligråd i forbindelse med bevilling af § 18-midler,
- udbygge samarbejdet på sundhedsområdet,
- inddrage foreninger i opnåelse af mål inden for integrationspolitik og sundhedspolitik,
- inddrage foreninger i revision af sundhedspolitik,
- arbejde på at styrke synergien mellem de frivillige foreninger, der får tildelt penge, i forbindelse med organisationsændringer og
- styrke samarbejdet gennem ERFA-gruppe og gennem strategiuudvikling.

4. DE STØTTEDE FRIVILLIGE FORENINGER

Kommunerne har oplyst om 4.376 frivillige aktiviteter, der har modtaget § 18-støtte i 2008, herunder om hvilke målgrupper foreningerne retter sig mod.

Det er vurderingen, at de 4.376 frivillige aktiviteter, som kommunerne har oplyst om med hensyn til blandt andet målgrupper, er tilstrækkeligt grundlag til at give et retvisende billede af fordelingen af støtten mellem de forskellige foreninger. I 2007 oplyste kommunerne, at det samlede antal bevillinger til foreninger, der modtog støtte var 6.454.

Målgrupper for aktiviteterne

Ældre er målgruppen for indsatsen i næsten halvdelen af de 4.376 aktiviteter, som kommunerne har oplyst om i 2008. Sygdomsgrupper er målgruppe for næsten hver femte støttede aktivitet og lidt færre, ca. 15 procent, for henholdsvis børn, unge og familier eller handicappede. I forhold til 2007 er det stort set uændrede andele, jf. tabel 4.1.

Tabel 4.1 Målgrupper for det kommunalt støttede frivillige arbejde.

	2002 Procent	2004 Procent	2005 Procent	2007 Procent	2008 Procent	2008 Antal
Ældre	41	42	42	47	47	1.930
Børn, unge og familier	18	17	17	14	15	669
Kvinder eller mænd i krise	-	-	3	3	5	205
Handicappede	16	16	14	16	14	630
Misbrugere eller tidligere misbrugere	15	6	6	5	5	211
Hjemløse	-	-	2	2	3	111
Sindslidende	7	7	6	7	7	324
Sygdomsgrupper	6	16	16	16	19	843
Flygtninge / indvandre	6	7	6	6	7	294
Ensomme	-	-	-	11	10	442
Ofre for vold eller seksuelle overgreb	-	-	-	1	2	66
Pårørende til ovennævnte grupper	-	-	-	8	8	360
Andre	14	15	15	10	9	388

Note: Bygger på svar fra 4.376 bevillinger (foreninger) i 2008 og tilsvarende fra 3.906 i 2007. Procenterne summer ikke til 100, da kommunerne har haft mulighed for at angive flere målgrupper.

Siden 2002 er der overvejende mindre variationer imellem de enkelte målgruppers andele af det samlede antal støttede aktiviteter. Men der ses dog en stigende andel af støttede foreninger, der retter sig mod sygdomsgrupper og ældre, og en faldende andel, der retter sig mod især misbrugere og i mindre omfang børn, unge og familier.

Kommunerne har haft mulighed for at oplyse om flere målgrupper for de enkelte foreninger. I 2008 har lidt over 30 procent af foreningerne i denne del af undersøgelsen oplyst om foreninger med mere end en målgruppe. I de foreninger, der blandt andet retter sig mod ældre, er ensomme og/eller handicappede også hyppigt målgruppen. Mens de foreninger, der retter sig mod børn, unge og familier også hyppigt henvender sig til ældre, handicappede ensomme, flygtninge og indvandrere.

Det er naturligt, at de færreste aktiviteter retter sig mod mindre grupper, som for eksempel kvinder eller mænd i krise, misbrugere eller tidligere misbrugere, hjemløse, sindslidende, flygtninge/indvandrere, ofre for vold eller seksuelle overgreb samt pårørende til de nævnte grupper. Hver især udgør disse grupper mindre end ti procent af de støttede foreninger.

Fra 2007 indeholder spørgeskemaerne nye svarkategorier i forhold til tidligere år. Det drejer sig om ensomme, ofre for vold eller seksuelle overgreb samt pårørende til disse grupper. Tidligere har mange kommuner opgjort målgrupperne under "andre". Det kan være en del af forklaringen på faldet i antallet af "andre" fra 2005 til 2008.

De aktiviteter, som kommunerne har beskrevet under kategorien "andre", dækker et bredt spektrum af aktiviteter. Det kan eksempelvis være projekter, der henvender sig til pårørende til indsatte i fængsel. Desuden nævnes flere eksempler på motions- og sundhedsprojekter eller projekter til overvægtige personer. Enkelte aktiviteter henvender sig mod døende i terminalfase samt deres pårørende og til sorggrupper. Samlet set er det kommunalt støttede frivillige arbejde kendetegnet ved at henvende sig til mange og meget forskellige målgrupper.

§ 18-bevillingerne efter beløbsstørrelse

I 2008 modtog halvdelen af foreningerne hver under 10.000 kr. i støtte. Den anden halvdel fordeler sig nogenlunde ligeligt med en fjerdedel, der modtog støtte i størrelsesordenen 10.000 - 20.000 kr. og en fjerdedel, der modtog støtte på 20.000 kr. eller derover, jf. tabel 4.2.

Tabel 4.2. Kommunernes § 18-bevillinger fordelt efter beløbsstørrelse.

	2002 Procent	2004 Procent	2005 Procent	2007 Procent	2008 Procent
Under 5.000	39	40	39	29	22
5.000-9.999	25	26	27	27	28
10.000-19.999	18	17	18	21	25
20.000 og derover	18	17	16	23	25
I alt	100	100	100	100	100

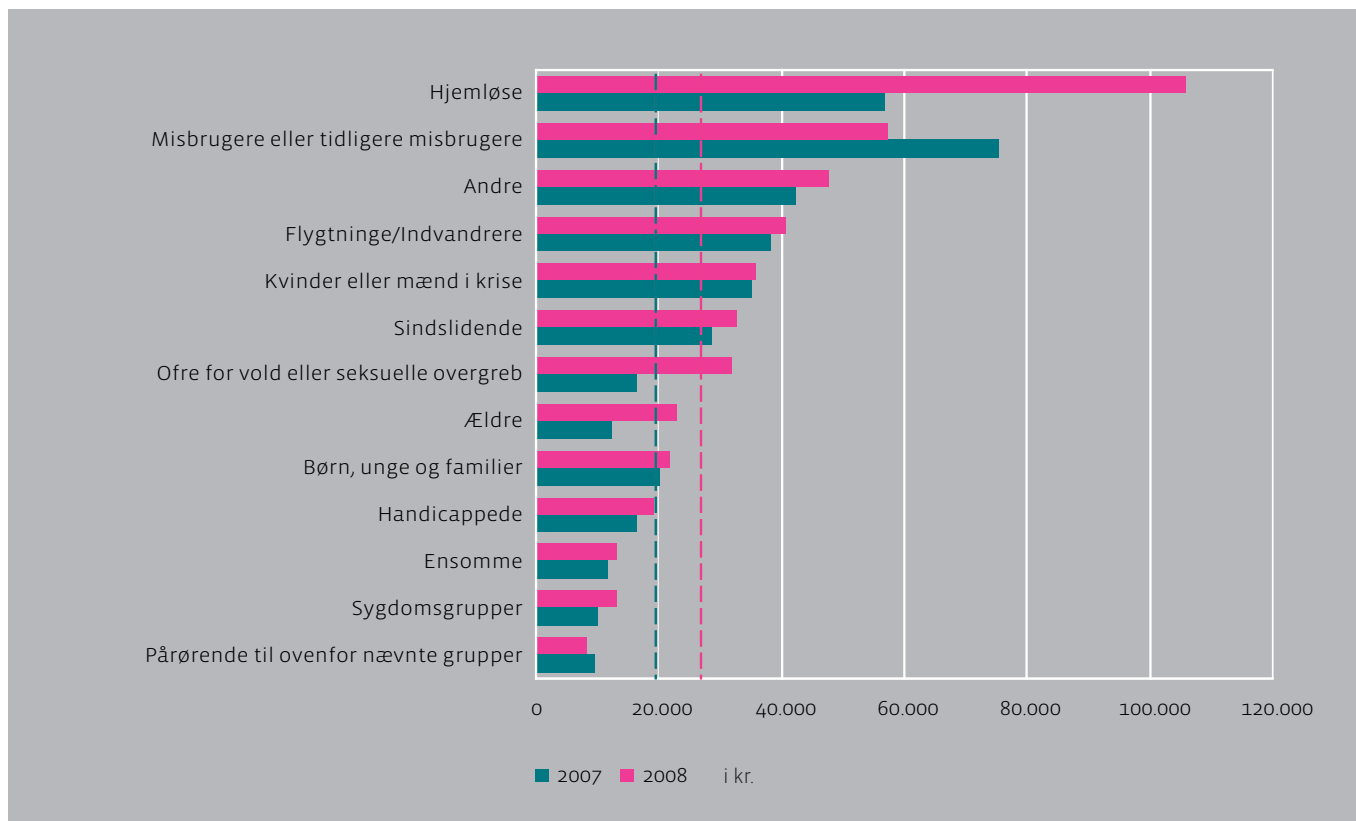
Note: Tallene for 2008 bygger på svar vedrørende 4.226 bevillinger.

Over årene ses en tendens til, at de enkelte foreninger modtager større støttebeløb. Fra 2002 til 2008 faldt andelen af bevillinger på under 5.000 kr. således fra 39 procent til 22 procent af bevillingerne. Samtidig steg andelen af bevillinger på 20.000 kr. og derover fra 18 procent til 25 procent.

Den gennemsnitlige økonomiske støtte til frivillige aktiviteter

I gennemsnit modtager den enkelte forening 25.451 kr. i støtte i 2008. I forhold til 2007 er det en stigning på 30 procent. I 2007 udgjorde den gennemsnitlige støtte pr. forening 19.944 kr. Stigningen i den gennemsnitlige økonomiske støtte er fordelt på langt de fleste grupper af foreninger - dog ikke misbrugere og tidligere misbrugere samt pårørende til ovennævnte grupper, jf. figur 4.1.

Figur 4.1. Den gennemsnitlige støtte til frivillige aktiviteter i 2008 og 2007.

Note: De stiplede linjer angiver gennemsnittet pr. projekt på landsplan. Gennemsnittet udgjorde i 2007 19.944 kr. og i 2008 25.451 kr. pr. projekt.

Aktiviteter, der har hjemløse som målgruppe, modtog generelt mest støtte i 2008. Det skyldtes blandt andet, at den gennemsnitlige støtte pr. projekt for hjemløse næsten blev fordoblet fra 2007 til 2008.

De grupper, der kun udgør en lille andel af de samlede målgrupper, modtager mere i støtte end gennemsnittet. Det gælder især hjemløse, misbrugere og tidligere misbrugere. Men også foreninger for flygtninge og indvandrere, kategorien "andre" samt "kvinder og mænd i krise" modtager større tilskud end gennemsnittet. Dette gælder i lidt mindre omfang sindslidende og ofre for seksuelle overgreb.

Omvendt er den støtte, der tildeles de enkelte aktiviteter for ældre, børn, unge og familier samt handicappede og sygdomsgrupper, i gennemsnit mindre end støtten til de øvrige frivillige aktiviteter. De projekter, som modtog de laveste beløb, var i 2008 pårørende til de øvrige grupper.

Har projekterne tidligere modtaget støtte efter § 18?

Fire ud af fem af de frivillige projekter, der modtog støtte i 2008, har tidligere modtaget støtte fra kommunen. I forhold til tidligere år er der i 2008 en større andel af foreninger, der også tidligere har modtaget støtte, jf. tabel 4.3.

Tabel 4.3 Andel af frivillige foreninger, der tidligere har modtaget § 18-midler.

	2005 Procent	2007 Procent	2008 Procent	2008 Antal
Har tidligere modtaget § 18-midler	78	73	80	3.267
Har ikke tidligere modtaget § 18-midler	22	27	20	811
I alt	100	100	100	4.078

Note: 2007-tallene bygger på svar fra 3.587 foreninger.

De projekter, som har delvis nye og delvis videreførte støttede aktiviteter, er mere end tredoblet fra 2007 til 2008. Det skyldes især, at der har været et fald i andelen af videreførte støttede aktiviteter fra 2007 til 2008. Der er tale om et fald fra 58 procent til 40 procent. Endvidere er andelen af nye aktiviteter ligeledes faldet, således at 2008 er på niveau med 2005 efter en stigning i støtten i 2007, *jf. tabel 4.4*.

Andelen af nye aktiviteter i 2008 er på niveau med 2005. Fire ud af ti projekter, der har fået § 18-midler i 2008, har modtaget støtte til videreførelse af eksisterende aktiviteter. Over en tredjedel har fået støtte til nye aktiviteter, der ikke tidligere har modtaget støtte. Derudover har næsten hver 6. projekt modtaget støtte til delvist nye aktiviteter.

Tabel 4.4 § 18-midler fordelt på en videreføring af tidligere aktiviteter og/eller nye aktiviteter.

	2005 Procent	2007 Procent	2008 Procent	2008 Antal
Videreføring af tidligere aktiviteter	64	58	40	1.591
Nye aktiviteter	22	29	22	922
Både nye og videreførte aktiviteter	14	12	38	1.545
I alt	100	100	100	4.058

18-støtten fordelt på typen af aktivitet

Spørgsmålet om anvendelse af § 18-midler er ikke belyst i de tidligere år, hvor § 18-undersøgelsen er gennemført. I 2008 er hovedparten af § 18-midlerne anvendt til finansiering af aktiviteter eller projekter. Dette var tilfældet i 55 procent i foreningerne. Herudover fik 26 procent støtte til såvel drift som aktiviteter og projekter, *jf. tabel 4.5*.

Tabel 4.5 Frivillige foreninger, der har modtaget § 18-støtte til henholdsvis drift og aktiviteter/projekter.

	2008 Antal	2008 Antal
Støtte til drift	659	15
Støtte til aktiviteter/projekter	2.400	55
Støtte til både drift og aktiviteter/projekte	1.134	26
Uoplyst	183	4
I alt	4.376	100

Kommunerne er i et andet nyt spørgsmål for 2008 blevet bedt om at oplyse, om foreningerne driver de støttede aktiviteter og projekter efter kontrakt eller aftale med kommunen. Det fremgår, at i så godt som alle tilfælde er § 18-støtten tildelt frivillige foreninger, der ikke har indgået kontrakt eller anden aftale med kommunen om at drive de støttede aktiviteter, *jf. tabel 4.6*.

Tabel 4.6 Frivillige foreninger, der har modtaget § 18-støtte til henholdsvis drift og aktiviteter/projekter.

	2008 Antal	2008 Procent
Støtte tildelt foreninger med kontrakt/aftale med kommunen	163	4
Støtte tildelt foreninger, der ikke har kontrakt/aftale med kommunen	3.992	91
Støtte til både drift og aktiviteter/projekte	221	5
I alt	4.376	100

BILAG 1: UNDERSØGELSENS BAGGRUND OG METODE

1.1 Baggrund og metode

Formålet med § 18-undersøgelsen er at følge udviklingen i kommunernes samarbejde med frivillige sociale foreninger fra år til år. Spørgeskemaet består hvert år af en grundstamme af spørgsmål. Dertil kommer en række tillægsspørgsmål, der tager afsæt i udviklingen inden for sektoren.

Spørgeskemaundersøgelsen

Ankestyrelsen udsendte 12. august 2009 et spørgeskema til landets kommuner. Herefter blev de kommuner, der ikke overholdt svarfristen, rykket for oplysninger både via e-mail og ved telefoniske henvendelser. De sidste besvarelser er sendt til Ankestyrelsen ultimo oktober 2009.

Kommunerne har udfyldt et skema om den kommunale politik og praksis vedrørende det frivillige sociale arbejde, samt et skema om hver af de foreninger, der har modtaget støtte i 2008. Undersøgelsen indeholder svar fra 96 kommuner og besvarelsesprocenten på spørgeskemaerne er 98 procent. Ankestyrelsen har imidlertid suppleret spørgsmålet om udbetalt § 18-støtte med oplysninger fra Danmarks Statistik, og besvarelsesprocenten vedrørende spørgsmålet om den kommunale § 18-støtte er på dette grundlag 100 procent

Det er ikke alle kommuner, der har besvaret samtlige spørgsmål i undersøgelsen. Derfor kan antallet af svarkommuner variere i rapportens tabeller mv. Antallet af besvarelser fremgår af de enkelte tabeller.

Udgifterne til det frivillige sociale arbejde

Undersøgelsen beskriver blandt andet kommunernes tilskud til det frivillige sociale arbejde. Nogle kommuner har imidlertid ikke indsendt alle de ønskede økonomioplysninger. For at få et fuldt dækkende billede af den udbetalte støtte til foreningerne, har Ankestyrelsen derfor anvendt oplysninger fra Statistikbanken i Danmarks Statistik vedrørende enkelte kommuner. Disse supplerende oplysninger om det frivillige sociale arbejde er hentet fra konto 5.72.99.003 fra budget- og regnskabssystemet (Frivilligt socialt arbejde).

I de kommuner, hvor forskellen i udgiftsniveauet varierede mest i forhold til Ankestyrelsens oplysninger for 2007, har Ankestyrelsen sendt individuelle e-mails til de pågældende kommuner med henblik på verificering af oplysningerne. Kommunerne blev anmodet om at bekræfte eller afkræfte de oplysninger, Ankestyrelsen har modtaget for 2008 og 2007. I de tilfælde, hvor kommunerne har afkræftet oplysninger om 2008, er kommunerne bedt om at indberette korrekte oplysninger. Der er tale om i alt 20 kommuner. I enkelte tilfælde har Ankestyrelsen derudover rettet telefonisk henvendelse til kommunerne, ligeledes for eventuelt at korrigere økonomioplysninger om § 18-støtten i 2008.

De kommunefordelte opgørelser over støtten til det frivillige sociale arbejde i 2008 fremgår af kort 1 og bilag 2.

De støttede projekter

Det har ikke været muligt at indsamle oplysninger om samtlige støttede projekter i 2008. Kommunerne har oplyst om 4.376 frivillige støttede aktiviteter, der har modtaget § 18-støtte i 2008. Selvom kommunerne er blevet bedt om at indberette oplysninger om støtten til de enkelte foreninger – det vil sige den samlede støtte – så kan det ikke udelukkes, at nogle kommuner har oplyst om den samme forening mere end en gang eller, at to forskellige kommuner har udbetalt støtte til den samme forening.

Det er vurderingen, at de 4.376 frivillige aktiviteter, som kommunerne har oplyst om med hensyn til blandt andet målgrupper, er tilstrækkeligt grundlag til at give et retvisende billede af fordelingen af støtten mellem de forskellige foreninger mv.

BILAG 2 : KOMMUNETAL

Nr.	Område	Udbetalt § 18-støtte i 1000 kr. 08	Bloktilskud i 1000 kr. 08	§ 18-støtte i procent af bloktilskud	Anden økonomisk hjælp i 1.000 kr. ³⁾	Indbyggere 1. juli 2008 ²⁾
	Hele landet	135.843	137.652	99	43.766	5.489.022
1084	Region Hovedstaden	38.271	37.044	103	9.534	1.650.985
101	København	17.000	11.724	145	-	511.686
147	Frederiksberg	3.590	1.932	186	-	93.921
151	Ballerup	581	1.092	53	24	47.363
153	Brøndby	495	888	56	245	33.716
155	Dragør	75	240	31	-	13.350
157	Gentofte	2.620	1.440	182	-	69.188
159	Gladsaxe	531	1.356	39	775	62.863
161	Glostrup	178	468	38	-	20.834
163	Herlev	1.170	636	184	-	26.632
165	Albertslund	395	744	53	-	27.596
167	Hvidovre	570	1.188	48	1.300	49.269
169	Høje-Taastrup	1.083	1.116	97	500	47.269
173	Lyngby-Taarbæk	1.027	1.104	93	-	51.437
175	Rødovre	567	864	66	258	36.126
183	Ishøj	159	564	28	-	20.665
185	Tårnby	1.119	876	128	288	40.158
187	Vallensbæk	129	240	54	30	12.900
190	Furesø	232	756	31	-	37.810
201	Allerød	259	432	60	88	23.650
210	Fredensborg	837	840	100	-	39.214
217	Helsingør	1.509	1.404	107	739	60.839
219	Hillerød	410	972	42	-	46.771
223	Hørsholm	249	492	51	-	24.225
230	Rudersdal	367	1.128	33	105	53.924

Nr.	Område	Udbetalt § 18-støtte i 1000 kr. 08	Bloktilskud i 1000 kr. 08	§ 18-støtte i procent af bloktilskud	Anden økonomisk hjælp i 1.000 kr. ³⁾	Indbyggere 1. juli 2008 ²⁾
240	Egedal	495	768	64	-	40.900
250	Frederikssund	380	960	40	2.515	44.245
260	Halsnæs	199	732	27	-	30.926
270	Gribskov	1.066	840	127	2.667	40.662
400	Bornholms kommune	979	1.248	78	-	42.746
1085	Region Sjælland	15.827	21.756	73	4.673	820.596
253	Greve	325	1.020	32	698	47.743
259	Køge	833	1.284	65	60	56.780
265	Roskilde	1.946	1.704	114	1.412	80.789
269	Solrød	73	408	18	-	20.692
306	Odsherred	408	972	42	-	33.218
316	Holbæk	651	1.932	34	-	69.321
320	Faxe	586	972	60	-	35.450
326	Kalundborg	1.841	1.440	128	-	49.845
329	Ringsted	901	900	100	-	32.319
330	Slagelse	1.400	2.316	60	-	77.560
336	Stevns	254	468	54	459	21.906
340	Sorø	451	828	54	-	29.245
350	Lejre	271	504	54	-	26.728
360	Lolland	1.041	1.572	66	400	48.081
370	Næstved	1.863	2.244	83	995	80.836
376	Guldborgsund	2.491	1.860	134	487	63.403
390	Vordingborg	492	1.332	37	162	46.680
1083	Region Syddanmark	34.537	32.676	106	4.344	1.197.263
410	Middelfart	575	816	70	222	37.412
420	Assens	661	1.176	56	35	42.249

Nr.	Område	Udbetalt § 18-støtte i 1.000 kr. 08	Bloktilskud i 1.000 kr. 08	§ 18-støtte i procent af bloktilskud	Anden økonomisk hjælp i 1.000 kr. ¹⁾	Indbyggere 1. juli 2008 ²⁾
430	Faaborg-Midtfyn	1.677	1440	116	300	52.101
440	Kerteminde	231	660	35	-	23.668
450	Nyborg	344	912	38	309	31.665
461	Odense	5.900	5.448	108	-	186.886
479	Svendborg	1.867	1.668	112	-	59.154
480	Nordfyn	733	816	90	-	29.642
482	Langeland	314	432	73	-	13.658
492	Ærø	115	204	56	-	6.688
510	Haderslev	1.441	1.632	88	798	56.447
530	Billund	650	732	89	-	26.267
540	Sønderborg	3.028	2.172	139	400	76.919
550	Tønder	779	1.200	65	575	40.383
561	Esbjerg	2.436	3.348	73	266	114.398
563	Fanø	152	72	211	-	3.233
573	Varde	945	1.380	68	141	50.367
575	Vejen	690	1.188	58	215	42.604
580	Aabenraa	1.415	1.728	82	-	60.427
607	Fredericia	1.200	1.440	83	83	49.507
621	Kolding	5.419	1.932	280	1.000	88.107
630	Vejle	3.965	2.280	174	-	105.481
1082	Region Midtjylland	32.465	29.940	108	16.549	1.240.576
615	Horsens	1.589	2.280	70	2.800	80.599
657	Herning	2.914	1.812	161	-	84.627
661	Holstebro	1.267	1.548	82	-	57.199
665	Lemvig	534	636	84	-	22.020
671	Struer	254	648	39	-	22.729

Nr.	Område	Udbetalt § 18-støtte i 1000 kr. 08	Bloktilskud i 1000 kr. 08	§ 18-støtte i procent af bloktilskud	Anden økonomisk hjælp i 1000 kr. ¹⁾	Indbyggere 1. juli 2008 ²⁾
706	Syddjurs	631	900	70	-	41.318
707	Norrdjurs	650	1.104	59	-	38.507
710	Favrskov	485	948	51	191	45.983
727	Odder	241	468	51	-	21.619
730	Randers	2.970	2.676	111	-	93.873
740	Silkeborg	1.005	1.860	54	-	87.806
741	Samsø	124	132	94	-	4.068
746	Skanderborg	1.673	1.152	145	-	56.308
751	Århus	10.453	6.576	159	12.228	298.501
756	Ikast-Brande	658	1.116	59	300	40.116
756	Ringkøbing-Nordjylland	1.474	1.260	117	1.030	58.648
766	Hedensted	890	960	93	-	45.802
779	Skive	2.367	1.356	175	-	48.420
791	Viborg	2.286	2.508	91	-	92.433
1081	Region Nordjylland	14.743	16.236	91	8.666	579.602
773	Morsø	655	648	101	-	22.161
787	Thisted	1.106	1.320	84	-	45.676
810	Brønderslev-Dronninglund	813	996	82	-	35.646
813	Frederikshavn	1.544	1.812	85	-	62.654
820	Vesthimmerland	583	1.068	55	92	38.504
825	Læsø	31	72	43	-	2.002
840	Rebild	757	768	99	-	28.890
846	Mariagerfjord	808	1.188	68	564	42.683
849	Jammerbugt	1.574	1.068	147	-	39.088
851	Aalborg	5.910	5.376	110	134	195.048
860	Hjørring	962	1.920	50	7.876	67.250

1) Anden økonomisk hjælp omhandler de økonomiske støttebeløb, som kommunerne i 2008 har udbetalt til frivilligt socialt arbejde udover den støtte, de yder efter servicelovens § 18, f.eks. støtte til frivilligt socialt arbejde efter SEL § 79.

I tabellen angiver ”-” uoplyste.

2) Middelfolketal pr. 1. juli 2008. Danmarks Statistik. Statistikbanken

BILAG 3: UDVIKLING I STØTTE OG ANVENDTE TILSKUD

Udviklingen i udbetalt støtte og anvendte tilskud i 2002 til 2008 i løbende priser

I tabellen nedenfor vises i løbende priser det materiale, der ligger til grund for rapportens tabel 2.1 om den udbetalt støtte og statstilskud 2002-2008.

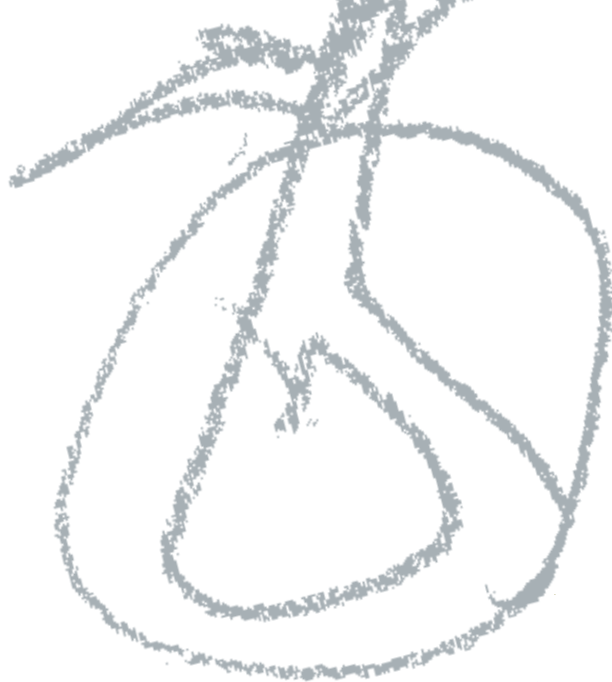
I 2008 udbetalte kommunerne 135,9 mio. kr. i støtte til det frivillige sociale arbejde efter servicelovens § 18, hvilket i løbende priser var en stigning på 8,5 mio. kr. i forhold til 2007. Det er det højeste beløb, der er udbetalt i støtte til det frivillige sociale arbejde i perioden 2002-2008.

København og Frederiksberg kommuner udbetalte 20,6 mio. kr. i støtte, hvilket er en stigning i forhold til 2007 på 2,7 mio. kr. De øvrige kommuner anvendte 115,2 mio. kr., hvilket svarer til en vækst på 5,8 mio. kr. i forhold til 2007.

Kommunerne modtog i alt 137,7 mio.kr. i bloktilskud fra staten i 2008 til det frivillige arbejde. Kommunerne anvendte dermed 1,9 mio. kr. mindre end de modtog i statstilskud. Det svarer til at kommunerne under et anvendte 99 pct. af bloktilskuddet. København og Frederiksberg kommuner anvendte mere end de modtog i tilskud, nemlig i alt 150 pct. De øvrige kommuner anvendte 93 pct. af det bloktilskud de modtog fra staten til § 18-støtte.

Table 1 Udviklingen i løbende priser i udbetalt støtte og modtaget statstilskud. Mio.kr.

	2002	2003	2004	2005	2007	2008
Alle kommuner (ekskl. København og Frederiksberg)						
Udbetalt § 18-støttte	88,4	82,4	82,4	98,1	109,4	115,2
Modtaget i statstilskud	93,1	96,0	98,3	101,6	119,3	124,0
Merforbrug	-4,8	-13,6	-15,9	-3,5	-9,9	-6,6
Københavns og Frederiksberg kommuner						
Udbetalt § 18-støttte	13,7	13,4	14,5	18,3	17,9	20,6
Modtaget i statstilskud	13,7	14,1	14,5	14,9	13,5	13,7
Merforbrug	0	-0,7	0,1	3,4	4,4	6,9
Alle amter						
Udbetalt § 18-støttte	11,2	10,5	10,7	10,5	-	-
Modtaget i statstilskud	7,6	7,8	7,9	8,3	-	-
Merforbrug	3,6	2,8	2,8	2,2	-	-
I alt						
Udbetalt § 18-støttte	113,3	106,3	107,6	126,9	127,3	135,8
Modtaget i statstilskud	114,4	117,9	120,7	124,8	132,8	137,7
Merforbrug	-1,1	-11,6	-13,1	2,1	-5,5	-1,9

BILAG 4: SPØRGESKEMA 1

Ankestyrelsen 2009

REDEGØRELSE OM FRIVILLIGT SOCIALT ARBEJDE 2008 EFTER LOV OM SOCIAL SERVICE 2008

1. SPØRGSMÅL OM SAMARBEJDET

1.1. Har kommunen driftsoverenskomst, et samarbejdsforum eller andre former for et fast samarbejde med de frivillige foreninger?

1. Ja
2. Nej

1.1.a. Hvis ja til spm. 1.1, hvilke former for fast samarbejde er der tale om?

1. Driftsoverenskomst mellem kommunen og frivillige foreninger
2. Et samarbejdsforum med kommunen og frivillige foreninger
3. Et frivilligråd – kun med frivillige foreninger
4. Et frivilligråd – med deltagelse af såvel frivillige foreninger som kommunal deltagelse
5. Frivilligcentre
6. Dialogmøder
7. Andre former for samarbejde

Hvis andre former for samarbejde, angiv hvilke.....

1.2. Har kommunen samarbejdet med andre kommuner om det frivillige sociale arbejde, der støttes med § 18- midler?

1. Ja
2. Nej

1.2.a. Hvis ja i spm. 1.2, hvad drejer samarbejdet sig om?

1. Fælles pulje til projekter, der går over kommunegrænser
2. Fælles mødeaktiviteter for frivillige
3. Netværk mellem kontaktpersoner for frivillige i kommunen
4. Andet

Hvis andet, angiv hvilke.....

1.3. Hvilke af følgende initiativer har kommunen sat i værk på frivilligområdet?

1. Skriftlig frivilligpolitik
2. Social vejviser over lokale frivillige foreninger
3. Frivilligcenter
4. Frivilligråd
5. Kontaktperson i kommunen (frivilligkoordinator)

1.3.a. Hvis kommunen har udpeget en særlig kontaktperson til det frivillige sociale arbejde, oplys navn og e-mail på kontaktpersonen:

- Kontaktperson
- E-mail

1.4. Hvis kommunen har et frivilligcenter, er frivilligcentret så fuldt ud kommunalt finansieret?

- 1. Ja
- 2. Nej

1.4.a. Hvem har taget initiativ til oprettelsen af frivilligcentret?

- 1. Kommunen
- 2. Frivillige organisationer
- 3. Paraplyorganisationer
- 4. Borgere
- 5. Andre

1.4.b. Har frivilligcentret fået tildelt følgende kompetencer:

- 1. Ret til høring
- 2. Ret til at komme med anbefalinger
- 3. Godkende kommunale prioriteringer
- 4. Godkende ansøgninger
- 5. Ingen af de overstående kompetencer

1.5. Hvis kommunen har et frivilligråd, hvordan er rådets sammensætning?

- 1. Frivillige foreninger
- 2. Private aktører
- 3. Kommunale råd/ udvalg
- 4. Kommunal repræsentant
- 5. Andre

1.5.a. Har frivilligrådet fået tildelt følgende kompetencer:

- 1. Ret til høring
- 2. Ret til at komme med anbefalinger
- 3. Godkende kommunale prioriteringer
- 4. Godkende ansøgninger
- 5. Ingen af de overstående kompetencer

1.6. Har kommunen eller andre udarbejdet en social vejviser

- 1. Ja
- 2. Nej

1.6.a. Hvis ja til spm. 1.6, er den sociale vejviser et fast arbejdsredskab for kommunens ansatte – f.eks. i forbindelse med forebyggende hjemmebesøg eller integrationsindsatsen?

- 1. Ja
- 2. Nej

1.6.b. Er den sociale vejviser tilgængelig på kommunens hjemmeside?

- 1. Ja
- 2. Nej

1.7. Hvornår er frivilligpolitikken udarbejdet/ revideret?

Hvornår er frivilligpolitikken udarbejdet?

- 1. Før 2008
- 2. 2008
- 3. 2009

Hvornår er frivilligpolitikken revideret?

- 1. Før 2008
- 2. 2008
- 3. 2009

1.7.a Har de frivillige foreninger haft indflydelse på udformningen af frivilligpolitikken?

1. Ja
2. Nej

1.7.b. Hvis ja til spm.1.7.a, oplys kort hvordan

Bemærkning

1.7.c. Hvem har haft indflydelse på udformningen af frivilligpolitikken?

1. Socialforvaltningen
2. Andre forvaltninger
3. Socialudvalget
4. Et frivilligt forum/ paraplyorganisation
5. Andre

Hvis andre, angiv hvilke

Oplys kort hvordan indflydelsen på udformningen af frivilligpolitikken er kommet til udtryk

1.8. Har kommunen målsætninger om strategisk at udvikle og styrke samarbejdet med de frivillige foreninger?

1. Ja
2. Nej

1.8.a. Hvis ja til spm. 1.8, hvilke former for styrket samarbejde er der tale om?

1. Udviklingen af den organisatoriske forankring af det frivillige sociale arbejde i kommunen
2. Inddrage de frivillige sociale foreninger, som en direkte del af arbejdet under en eller flere af kommunens forvaltninger
3. Inddrage de frivillige sociale foreninger i udviklingen af kommunens overordnede politikker eller indsatser på et eller flere områder (f.eks. ældreområdet, handicapområdet)
4. Information om de frivillige foreninger blandt kommunernes ansatte
5. Andet

Hvis andet, angiv hvilke

Oplys kort hvordan samarbejdet evt. planlægges, udvikles og styrkes

1.9. Har kommunen offentliggjort en oversigt over de frivillige foreninger, der har fået § 18- støtte?

1. Ja
2. Nej

1.9.a Hvis ja til spm. 1.9, er listen tilgængelig på kommunens hjemmeside?

1. Ja
2. Nej

1.10. Hvilke medier anvender kommunen til at informere de frivillige foreninger om støtten efter § 18.

1. Hjemmeside
2. Frivilligcentre
3. Lokale medier (f.eks. lokal Tv/radio og aviser)
4. Skriftlig information (pjece mv.)
5. Breve til tidligere ansøgere
6. Andet

1.10.a. Hvis markeret i spm. 1.10, oplys hvilken information det omfatter

1. Hvordan det frivillige sociale arbejde er forankret i kommunen
2. Overordnet ressourcetildeling til det frivillige sociale arbejde i kommunen (ikke økonomisk støtte som f.eks. lokaler)
3. Kriterier og prioriteringer for tildeling af støtte (økonomisk støtte)
4. Andet

Hvis andet, angiv hvilke

Oplys gerne hvordan kommunen understøtter dialogen med foreningerne

1.11. Indsamler kommunen systematisk information om, hvilke aktiviteter der faktisk gennemføres for de bevilligede § 18- midler?

1. Ja
2. Nej

1.11.a. Indsamler kommunen systematisk dokumentation for bl.a. at påse om § 18- midlerne anvendes i overensstemmelser med de ansøgninger, hvorefter midlerne er bevilliget?

1. Ja
2. Nej

2. SPØRGSMÅL OM STØTTEN

2.1. Oplys det udbetalte støttebeløb til frivilligt socialt arbejde i Kr. – jf. servicelovens § 18

1. Regnskab 2008
2. Budget 2009

2.1.a Oplys i procent hvor stor en andel af det samlede udbetalte støttebeløb til frivilligt socialt arbejde, der anvendes på følgende

1. Frivillige sociale foreninger.....
2. Aktiviteter afholdt af kommunen f.eks. frivilligdag, dialogmøder mv.....
3. Frivilligcentre.....
4. Kommunens administration af § 18- midler.....
5. Andet.....

Hvis andet, angiv hvilke.....

2.2. Har kommunen overført evt. uudnyttede § 18- midler fra 2008 til 2009?

1. Ja
2. Nej

2.2.a. Hvis ja i spm. 2.2. hvilket beløb har kommunen overført fra 2008 til 2009?

Oplys beløbet i hele Kr.....

2.2.b. Hvad er årsagen til at kommunen har overført uudnyttede § 18- midler fra 2008 til 2009?

1. Manglende ansøgninger, der opfyldte de opstillede kriterier
2. Kvaliteten i ansøgningerne var ikke tilfredsstillende
3. Andet

Hvis andet, angiv hvilke.....

2.2.c. Hvad anvender kommunen de uudnyttede § 18- midler til?

Hvis kommunen har overført uudnyttede § 18- midler til 2009 oplys kort hvad midlerne anvendes/ påtænkes anvendt til.....

2.3. Har kommunen i 2008 udbetalt økonomisk støttebeløb til frivilligt socialt arbejde udover den støtte, der ydes efter servicelovens § 18, f.eks. støtte til frivilligt socialt arbejde efter SEL § 79?

1. Ja
2. Nej

2.3.a. Hvis ja til spm. 2.3., angiv det samlede skattebeløb for 2008 (eksl. § 18- støtte)

Beløb i hele Kr.....

2.4. Har kommunen ydet andre former for støtte end kontant økonomisk støtte i 2008 (f.eks. stillet lokaler til rådighed)

1. Ja
2. Nej

2.4.a. Hvis ja til spm. 2.4 oplys, hvilke andre former for støtte end kontant økonomisk støtte, kommunen har ydet.

1. Lokaler
2. Sekretærbistand
3. Støtte til annoncering
4. Konsulentbistand
5. Andet

Hvis andet, angiv hvilke.....

2.5. Er fordelingen af § 18- midlerne fordelt på flere forvaltninger i kommunen?

1. Ja
2. Nej

2.5.a. Hvis ja til spm. 2.5, hvor mange forvaltninger er § 18- midlerne fordelt på?

Antal forvaltninger i alt.....

2.5.b. Hvis ja til spm. 2.5, oplys kort hvilke forvaltninger

Forvaltninger.....

2.6. Hvor mange årsværk/helårspersoner har kommunen anvendt på det frivillige sociale område i 2008?

Årsværk/helårspersoner

Eventuelle bemærkninger.....

BILAG 5: SPØRGESKEMA 2

Ankestyrelsen 2009

REDEGØRELSE OM FRIVILLIGT SOCIALT ARBEJDE 2008 EFTER LOV OM SOCIAL SERVICE 2008

1. STØTTEN TIL DEN ENKELTE FORENING I 2008

1.1. Angiv navnet på den forening, der er udbetalt støttebeløb til.....

1.1.a. Har foreningen fået § 18- støtte til:

1. Drift
2. Aktiviteter/projekter
3. Både drift og aktiviteter/projekter

1.1.b. Har foreningen driftsoverenskomst eller lignende med kommunen?

Retter tilskuddet sig til aktiviteter i en/flere selvejende institutioner, som foreningen driver med kontrakt/aftale med kommunen.....

1. Ja
2. Nej

1.1.c. Har foreningen tidligere fået støtte af kommunens § 18- midler?

1. Ja
2. Nej

1.1.d. Hvilke aktiviteter har kommunen i 2008 bevilliget § 18- midler

1. Aktiviteter, der tidligere har fået støtte
2. Aktiviteter, der ikke tidligere har fået støtte
3. Begge dele

1.2. Angiv det udbetalte støttebeløb i hele Kr.....

1.3. Hvilken målgruppe rettede det udbetalte støttebeløb sig mod?

1. Ældre
2. Børn, unge og familier
3. Kvinder eller mænd i kriser
4. Handicappede
5. Misbrugere eller tidligere misbrugere
6. Hjemløse
7. Sindslidende
8. Sygdomsgrupper
9. Flygtninge/indvandrere
10. Ensomme
11. Ofre for vold eller seksuelle overgreb
12. Pårørende til overnævnte grupper
13. Andre

Hvis andre, angiv hvem.....

1.4. Bemærkninger.....

DEL 2 TEMAANALYSE AF DEN FRIVILLIGE VERDENS SAMSPIL MED KOMMUNERNE

INDHOLD

Side Kapitel

51	1. Sammenfatning
53	2. Fakta om de frivillige sociale foreninger
59	3. Ansøgningsmateriale og procedurer
61	4. Samarbejdsformer og tilfredshed
69	5. Analyse af foreningernes tilfredshed
73	6. Anden støtte end § 18-midler

Bilag:

76	Bilag 1: Undersøgelsens baggrund og metode
78	Bilag 2: Tabeller
83	Bilag 3: Spørgeskema

TEMAANALYSE

I vejledningen til servicelovens § 18 fremgår det, at formålet med at forpligte kommunerne til at samarbejde med og yde økonomisk støtte til frivillige sociale foreninger er at skabe bedre rammer for udviklingen af det frivillige sociale arbejde i alle landets kommuner.

Vejledningen påpeger, at de meget frie rammer i lovgivningen for, hvordan samarbejdet og § 18-støtten skal tilrettelægges, fordrer, at kommunerne finder den samarbejdsform, som er bedst i overensstemmelse med de lokale forhold og ønsker, og som styrker den lokale frivillige sociale indsats.

I temaanalysen er foreningerne blevet bedt om at besvare, i hvilket omfang de har erfaret, at kommunen har medtænkt en række særlige områder i forhold til ansøgningsproceduren og samarbejdet med foreningerne, når de har modtaget § 18-støtte. Ifølge vejledningen til servicelovens § 18 er kommunerne ikke lovmæssigt forpligtet til at arbejde med de særlige områder. Kommunerne kan i vid udstrækning selv beslutte, hvordan den frivillige sociale indsats skal tilrettelægges i samarbejde med foreningerne.

Temaanalysen lægger især vægt på at belyse foreningernes tilfredshed med at samarbejde med kommunerne i forbindelse med at søge om § 18-midler.

1. SAMMENFATNING

Indenrigs- og Socialministeriet har anmodet Ankestyrelsen om at gennemføre en undersøgelse af de frivillige sociale foreningers perspektiv på samarbejdet med kommunerne efter servicelovens § 18.

Undersøgelsen er gennemført blandt 1.669 frivillige sociale foreninger i 80 kommuner, der har modtaget støtte efter servicelovens § 18 i 2008.

Kommunerne kan i vid udstrækning selv beslutte, hvad samarbejdet indholdsmæssigt skal fokusere på, idet den enkelte kommune fastlægger rammerne for samarbejdet. Kommunerne kan lade sig inspirere af de særlige områder, som vejledningen til servicelovens § 18 tilskynder, men der er ingen lovmæssig forpligtelse hertil.

Formålet med undersøgelsen er at afdække foreningernes tilfredshed med samarbejdet med kommunerne. Foreningerne er derfor blevet bedt om at besvare en række spørgsmål om deres erfaringer med at søge om § 18-midler, og i hvilket omfang foreningerne bruger kommunens tilbud om formelle samarbejdsformer. Disse resultater er sammenholdt med foreningernes samlede tilfredshed med at samarbejde med kommunerne.

1.1 Foreningerne er tilfredse med samarbejdet

Undersøgelsen viser, at hovedparten af de frivillige sociale foreninger er tilfredse med at samarbejde med kommunerne. Dette resultat skal ses i lyset af, at det kun er foreninger, der har modtaget § 18-støtte i 2008, som har deltaget i undersøgelsen.

Alligevel afspejler det positive resultat, at kommunerne lever op til foreningernes forventninger om at samarbejde og yde økonomisk støtte til det frivillige sociale arbejde.

Foreningerne er tilfredse med kommunernes ansøgningsprocedurer og tilbud om formelle samarbejdsformer, hvilket tilsammen sigter mod at styrke det lokale samarbejde og tilskynder til en øget dialog med foreningerne.

Ifølge foreningerne er der dog fortsat behov for et tættere samarbejde med kommunens forvaltning og ansatte. Desuden kan indholdet af ansøgningsmaterialet forbedres på en række specifikke områder.

Endelig viser undersøgelsen, at kommunerne kan høste endnu mere af deres indsats på det frivillige sociale område. Kommunerne har i stor stil indført den sociale vejviser, frivilligpolitikken og lokale frivilligråd. Alligevel oplyser flere foreninger i undersøgelsen, at de ikke har kendskab hertil.

Tilfredshed blandt foreningerne uanset størrelse og målgruppe

Den typiske frivillige sociale forening, der har modtaget § 18-midler i 2008, er karakteriseret ved at være mindre og lokalt forankret samt drevet på frivillig, ulønnet basis. Følgende tre punkter kendetegner den typiske forening:

- Hver uge deltager ca. 10 frivillige og 30 brugere i foreningens aktiviteter.
- Foreningen har ældre som målgruppe og udfører fritids- og samværsaktiviteter.
- Foreningen modtager under 25.000 kr. i § 18-støtte .

Samlet set viser undersøgelsen, at foreningerne er tilfredse med kommunesamarbejdet uanset bevillingens størrelse, bruger- og frivilligantal og målgruppe.

Nem adgang til ansøgningsmateriale

Ifølge foreningerne er ansøgningsmaterialet fyldestgørende og nemt at finde:

- 82 procent af foreningerne oplyser, at ansøgningsmaterialet er tilstrækkelig informativt om, hvordan der kan søges om § 18-midler.
- 90 procent af foreningerne oplyser, at det har været nemt at finde frem til kommunens ansøgningsmateriale.

Alligevel oplyser en tredjedel af foreningerne, at ansøgningsmaterialet ikke indeholder tilstrækkelige informationer om, hvor man kan få yderligere hjælp til at søge om § 18-midler.

Samarbejde øger foreningernes tilfredshed

Tilfredsheden er størst blandt de 1.153 foreninger, som har en kontaktperson i forvaltningen:

- 76 procent af foreningerne har brugt kontaktpersonen.
- 69 procent af foreningerne har god sparring med kontaktpersonen.

Undersøgelsen viser også, at tilfredsheden er størst blandt de foreninger, som involveres direkte i forvaltningens arbejde og deltager i formelle samarbejdsformer med for eksempelvis repræsentanter fra såvel frivillige sociale foreninger som kommunen.

§ 18-støtte suppleres af medlemskontingenter og deltagerbetaling

Det er udbredt blandt foreningerne at supplere § 18-støtten med andre indtægtskilder:

- 67 procent af foreningerne opkræver medlemskontingenter og deltagerbetaling.
- 44 procent af foreningerne har indtægter fra arrangementer og aktiviteter.
- 46 procent af foreningerne modtager ikke-økonomisk støtte fra kommunen. Det drejer sig primært om lån af lokaler.

1.2 Ankestyrelsens anbefalinger

På baggrund af undersøgelsens resultater har Ankestyrelsen en række anbefalinger. Anbefalingerne henvender sig til de kommuner, som ønsker at styrke det fremtidige samarbejde med foreningerne.

Kommunernes ansøgningsmateriale

- Ansøgningsmaterialet bør indeholde tilstrækkelige oplysninger om hvilke § 18-midler, der er til rådighed, samt kommunens kriterier og prioriteringer for tildeling af § 18-midler. Ansøgningsmaterialet bør desuden indeholde informationer om, hvordan foreningen kan forankre indsatsen lokalt i kommunen.
- Ansøgningsmaterialet bør indeholde tilstrækkelige oplysninger om, hvor den enkelte forening kan få hjælp til at søge om § 18-midler.

Kontakten til kommunen og elementer i det lokale samarbejde

- Foreningerne bør have en direkte kontakt til kommunens forvaltning via en fast kontaktperson.
- Kommunerne bør synliggøre, hvis de har en kontaktperson, idet hver femte forening er uvidende herom.
- Kommunerne bør i højere grad informere om elementer i det lokale samarbejde, herunder den sociale vejviser, frivilligpolitikken og det lokale frivilligråd.
- Kommunerne bør opfordre foreningerne til at deltage i formelle samarbejdsformer for at fremme foreningernes kendskab til kriterier og prioriteringer, forankring, kontaktpersoner mv.

2. FAKTA OM DE FRIVILLIGE SOCIALE FORENINGER

Frivillige sociale foreninger er karakteriseret ved at organisere frivilligt arbejde på det sociale område. Foreningen skal være frivilligt grundlagt, dens primære formål er ikke at skabe overskud, og der skal være tale om frivilligt medlemskab. Endelig udføres bestyrelsen og/eller foreningens konkrete aktiviteter af en ulønnet, frivillig arbejdskraft.

Undersøgelsen viser, at de frivillige sociale foreninger, der modtager § 18-støtte, typisk er kendetegnet ved at være en mindre forening, der er lokalt forankret og udelukkende drevet på frivillig basis. Hver uge deltager der ca. 10 frivillige og 30 brugere i foreningens aktiviteter. Foreningen har primært ældre som målgruppe og udfører fritids- og samværsaktiviteter. Foreningen modtager under 25.000 kr. i § 18-støtte, hvilket gør sig gældende for tre fjerdedele af foreningerne.

2.1 Foreningernes organisering

Kommunerne samarbejder primært med lokale frivillige sociale foreninger eller lokalafdelinger under en landsorganisation. Af vejledningen fremgår det, at det i visse situationer kan være hensigtsmæssigt for kommunen at støtte frivillige sociale foreninger, der går på tværs af kommunegrænser. Kommunen kan således vælge at støtte foreninger eller aktiviteter, der ikke har adresse i den pågældende kommune. Typisk vil det være landsorganisationer.

Resultaterne fra undersøgelsen viser, at blandt de 1.669 foreninger, der modtog § 18-støtte i 2008¹⁾, er halvdelen selvstændige foreninger, mens de resterende foreninger primært er lokalafdelinger under landsorganisationer, jf. tabel 2.1.

Tabel 2.1 Foreningernes organisering.

	Antal	Procent
Selvstændige foreninger	836	50
Lokalafdelinger under en landsorganisation	720	43
Landsorganisation	51	3
Uoplyst	62	4
I alt	1.669	100

1) I den del af undersøgelsen som handler om kommunerne fremgår det, at i alt 4.376 foreninger modtog § 18 støtte i 2008

Frivilligt arbejde

Frivillige sociale foreninger er organiseret på forskellig vis. Nogle drives udelukkende på frivillig basis, andre udelukkende med lønnet indsats, men med en frivillig, ulønnet bestyrelse. Herimellem findes der flere organiseringsformer, der bygger på en kombination af frivillig og lønnet indsats

Langt hovedparten af de foreninger, der har deltaget i undersøgelsen, baserer sig på en frivillig ulønnet arbejdskraft. 9 ud af 10 foreninger, som indgår i undersøgelsen, har ikke betalt løn til fuldtidsansatte. Mens hver 10. forening har 1-2 deltidsansatte på lønningslisten, jf. tabel 2.2.

Tabel 2.2 Foreningernes antal ansatte angivet i procent.

	Fuldtidsansatte	Deltidsansatte
0	90	85
1 - 2	6	10
3 - 4	1	2
5 - 6	1	1
7 eller flere personer	1	1
Uoplyst	2	2
I alt	100	100

Note: Tabellen summer ikke til 100 procent, da der er foretaget afrunding.

Dette stemmer overens med, at de frivillige sociale foreninger, der har deltaget i undersøgelsen, typisk er mindre foreninger. 61 procent oplyser, at der i gennemsnit pr. uge højst har deltaget 10 frivillige i foreningens arbejde, jf. tabel 2.3.

Tabel 2.3 Frivillige, der i gennemsnit pr. uge har deltaget aktivt i foreningens arbejde.

Antal frivillige	Antal foreninger	Procent
Under 5	450	27
6 - 10	563	34
11 - 20	271	16
21 - 31	154	9
32 - 42	56	3
43 - 53	37	2
54 - 64	24	1
65 eller flere personer	69	4
Uoplyst	45	3
I alt	1.669	100

Note: Tabellen summer ikke til 100 procent, da der er foretaget afrunding.

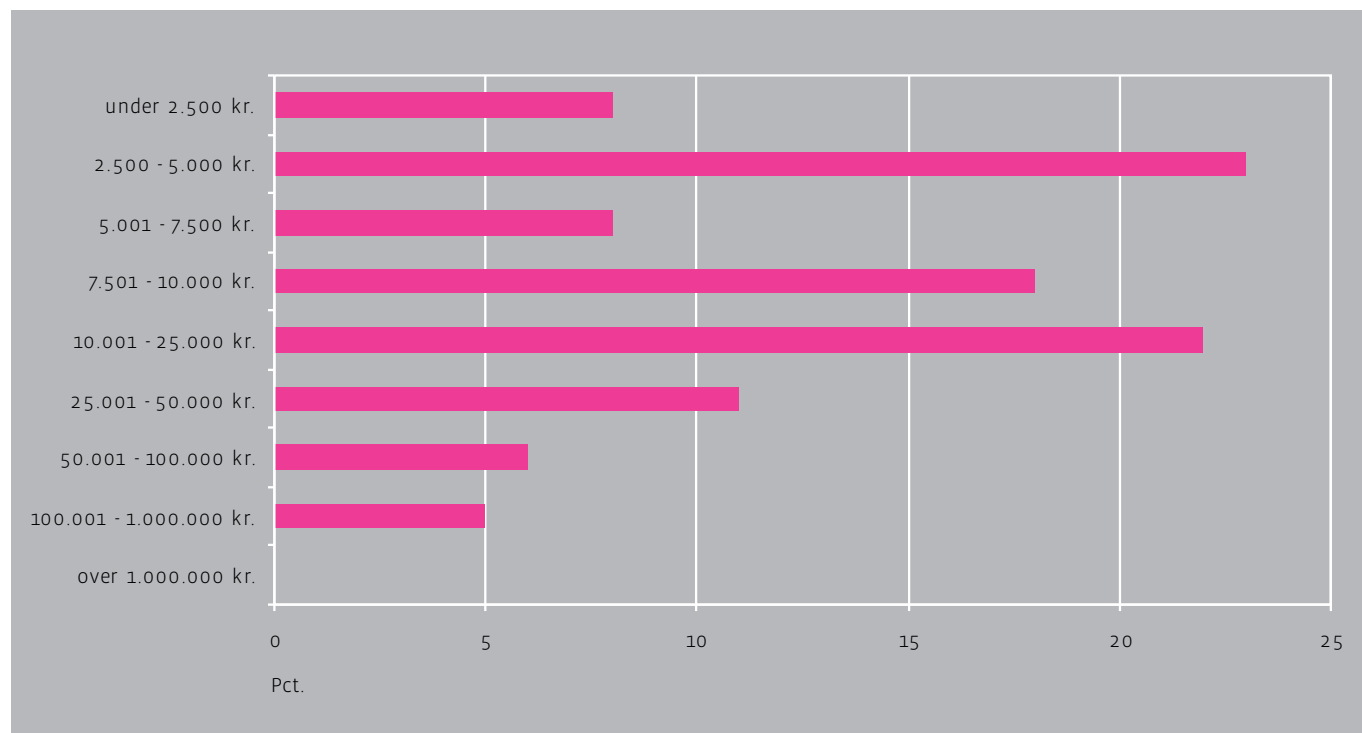
Desuden fremgår det af undersøgelsen, at der i 58 procent af foreningerne i gennemsnit pr. uge har deltaget under 30 brugere i de aktiviteter, som foreningen har tilbudt i 2008.

2.2 § 18-støtten fordelt på målgrupper og aktiviteter

Det er op til en lokalpolitisk afgørelse at fastsætte støttebeløbets størrelse til de enkelte foreninger.

Foreningerne i undersøgelsen har oplyst, at de har modtaget mellem 500 kr. og 2,6 mio. kr. i § 18-støtte. De store beløb er hovedsageligt givet til landsorganisationer. I de fleste tilfælde har foreningerne modtaget mindre beløb. 30 procent oplyser, at de har modtaget under 5.000 kr. og ca. tre fjerdedele oplyser, at de har modtaget under 25.000 kr., jf. figur 2.1.

Figur 2.1 § 18-støtte fordelt på foreninger.

Note: Intervallet "over 1.000.000 kr." er medtaget i figuren, fordi 7 foreninger i undersøgelsen har modtaget over 1 mio. kr. Procentvist udgør de så lille en andel, at de ikke fremgår af figuren.

Foreningernes målgruppe

Frivilligt socialt arbejde kan kædes sammen med såvel det sociale som det sundhedsmæssige område, og der er tradition for at inkludere en frivillig sundhedsindsats, når man taler om frivilligt socialt arbejde. Udgangspunktet er derfor, at aktiviteten retter sig mod de målgrupper, som den sociale sektor beskæftiger sig med. Det vil sige udsatte børn og unge, ældre, personer med et handicap, udsatte eller vanskeligt stillede grupper.

I undersøgelsen fremgår det, at de fleste foreninger, der har modtaget § 18-støtte til frivilligt socialt arbejde, er målrettet gruppen af "ældre". Gruppen repræsenterer halvdelen af de foreninger, som indgår i undersøgelsen. "Handicappede" er den næststørste målgruppe i undersøgelsen og udgør til sammenligning 11 procent af foreningerne. Det fremgår i øvrigt af tabellen, at alle målgrupper er repræsenteret i undersøgelsen, jf. tabel 2.4.

Tabel 2.4 Foreninger fordelt på målgrupper.

	Antal	Procent
Ældre	827	50
Handicappede	190	11
Sygdomsgrupper	125	7
Børn, unge og familier	86	5
Ensomme	59	4
Flygtninge/indvandrere	54	3
Misbrugere	53	3
Sindslidende	49	3
Pårørende til ovennævnte grupper	39	2
Kvinder eller mænd i krise	30	2
Hjemløse	10	1
Ofre for vold eller seksuelle overgreb	9	1
Andre	131	8
Uoplyst	7	0
I alt	1.669	100

Kommunedelen (jf. tabel 4.1) viser samme tendens i relation til målgrupper, idet 47 procent af foreningerne har "ældre" som målgruppe. I kommunedelen har 19 procent af foreningerne "sygdomsgrupper" som målgruppe, imens 14 procent af foreningerne henvender sig til gruppen bestående af "handicappede". Begge undersøgelser viser, at det primært er foreninger med målgrupper bestående af ældre, handicappede og sygdomsgrupper, som har fået § 18-støtte i 2008.

Aktiviteter med socialt sigte

Der kan søges om § 18-støtte til konkrete aktiviteter, der har et socialt sigte. Det vil sige aktiviteter, der retter sig mod de målgrupper, som den sociale sektor beskæftiger sig med. Det kan for eksempel være aktiviteter som besøgstjeneste, rådgivning og oplysning og væresteder eller sociale caféer for marginaliserede eller vanskeligt stillede grupper.

I undersøgelsen fremgår det, at knapt halvdelen af foreningerne typisk bruger § 18-støtten til en eller flere former for socialt samvær, imens tilbud om rådgivning og besøgstjeneste er mindre udbredt, jf. tabel 2.5.

Tabel 2.5 Udførte eksterne aktiviteter som foreningerne har brugt mest tid på i 2008.

	Antal	Procent
Hobby og fritidsaktiviteter, f.eks. madklub, udflugter mv.	790	47
Sociale caféer, væresteder og andre samværsaktiviteter	764	46
Rådgivning og oplysning	548	33
Besøgstjeneste	312	19
Selvhjælpsgrupper	187	11
Brugerorganisering, f.eks. for hjemløse eller misbrugere	28	2
I alt	2.629	-

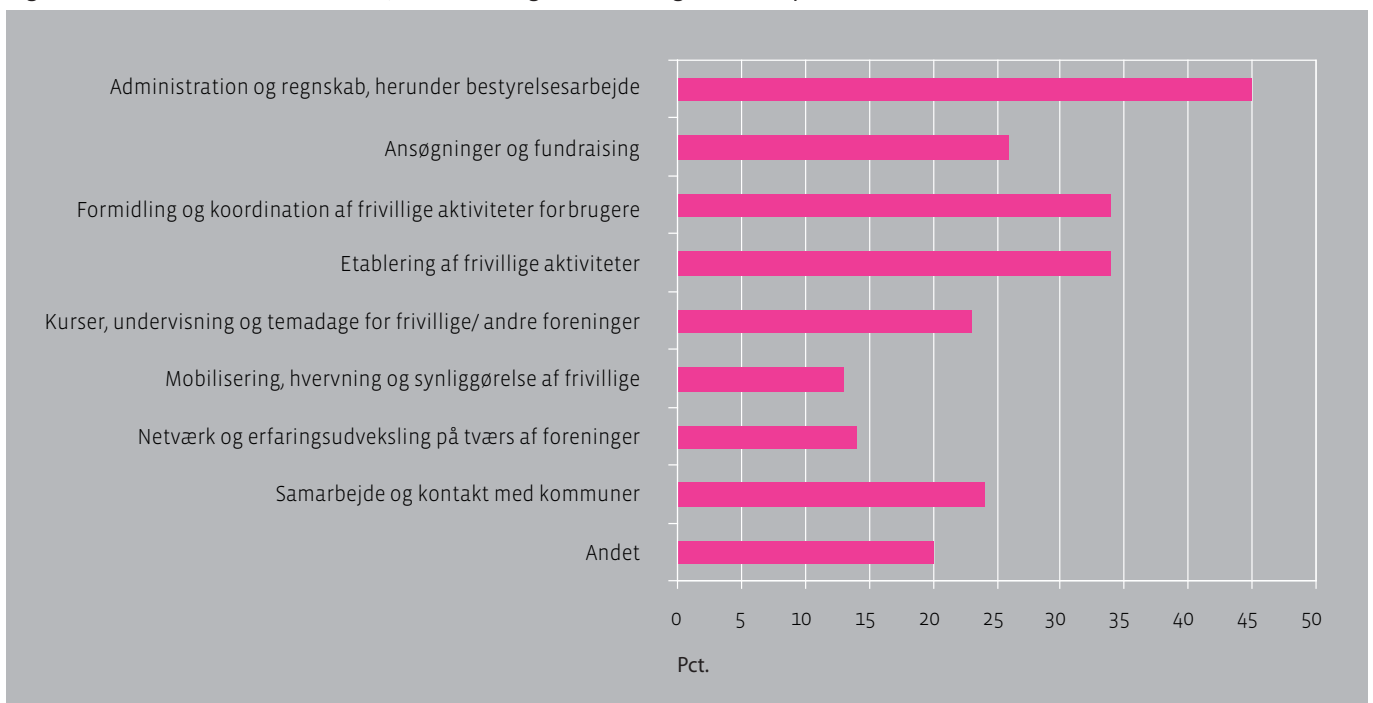
Note: Tabellen summer ikke til 100 procent, da der var mulighed for at afgive flere svar.

Når knapt halvdelen af foreningerne udfører samværsaktiviteter, skal det typisk ses i sammenhæng med, at flertallet af foreningerne i undersøgelsen organiserer aktiviteter for ældre, jf. tabel 2.4.

Udover de eksterne aktiviteter som foreningerne udfører, er de blevet spurgt om, hvilke interne aktiviteter bevillingerne er anvendt til. Sammenlignet med de 2.629 svar for udførte eksterne aktiviteter (jf. tabel 2.5) har foreningerne her afgivet 3.959 svar om interne aktiviteter. Foreningerne oplyser således, at de har flere forskellige slags interne aktiviteter.

45 procent nævner, at de bruger tid på administration og regnskab, herunder bestyrelsesarbejde, mens 34 procent også peger på henholdsvis formidling og etablering af aktiviteter, jf. figur 2.2.

Figur 2.2 Udførte interne aktiviteter, som foreningerne har brugt mest tid på i 2008.

§ 18-støtten er primært givet til en forening, der har ældre som målgruppe, og som udfører fritids- og samværsaktiviteter. I nedenstående boks er fremhævet et eksempel på en forening, der udfører frivilligt socialt arbejde i et tæt samspil med den offentlige sektor, nemlig et kommunalt plejecenter, jf. boks 1.

Boks 1 Karakteristik af en mindre selvstændig forening med lokal forankring.

VENNEFORENINGEN VED JEBJERG ÆLDRECENTER I SKIVE

Foreningen har en bestyrelse på 5 medlemmer, hvoraf to eller tre er på valg ved en generalforsamling hvert år i april.

Efterhånden er foreningen vokset, og en del medlemmer har skrevet sig på en liste, hvor man tilbyder hjælp ved forskellige aktiviteter og arrangementer på centret. Det kan f.eks. være at følge med beboerne til undersøgelse på sygehus, at hjælpe ved bankospil, hjælpe ved møder og sammenkomster, og ikke mindst at aflægge besøg hos beboere, hvor der er behov for det.

Venneforeningen arrangerer hvert år en udflugt for beboerne, høstfest, adventsmøde og lignende, hvor også familie og venner er velkomne.

Bestyrelsesformanden forklarer, hvilken betydning § 18-støtten har for venneforeningen:

”Vi er glade for samarbejdet med kommunen – vi klager ikke. Vi får, hvad vi beder om. Foruden § 18-støtten har vi jo kun vores medlemskontingent på 40 kr. årligt, og de rækker ikke langt. Hvis vi ikke hvert år fik penge fra kommunen, ville vi ikke have råd til at arrangere udflugter for beboerne.

Ved alle runde fødselsdage og når nye beboere flytter ind, kommer venneforeningen og hilser på med en buket, og det vil vi gerne blive ved med at have råd til.”

3. ANSØGNINGSMATERIALE OG PROCEDURER

Ansøgning om § 18-midler foregår normalt efter faste procedurer i kommunen. Flere kommuner sætter en annonce i lokalavisen eller annoncerer på kommunens hjemmeside. Nogle steder afholder man informationsmøder eller temadage for de frivillige forud for hver ansøgningsrunde. Andre kommuner sender materiale ud til de frivillige foreninger.

I forbindelse med annonceringen af ansøgningsrunden opstiller nogle kommuner prioriterede områder eller særlige aktiviteter, som man ønsker at støtte. Disse tildelingskriterier er ofte vedtaget i kommunens socialudvalg. I visse tilfælde er kriterierne også skrevet ind i kommunens frivilligpolitik.

3.1 Information om kommunens ansøgningsmateriale

Ifølge hovedparten af foreningerne udviser kommunerne god og gennemskuelig forvaltningspraksis. I forbindelse med at finde frem til kommunens ansøgningsmateriale i form af ansøgningsskema og vejledning oplyser 90 procent af foreningerne, at det ”i høj grad” eller ”i nogen grad” har været nemt at finde frem til kommunens ansøgningsmateriale, *jf. tabel 3.1.*

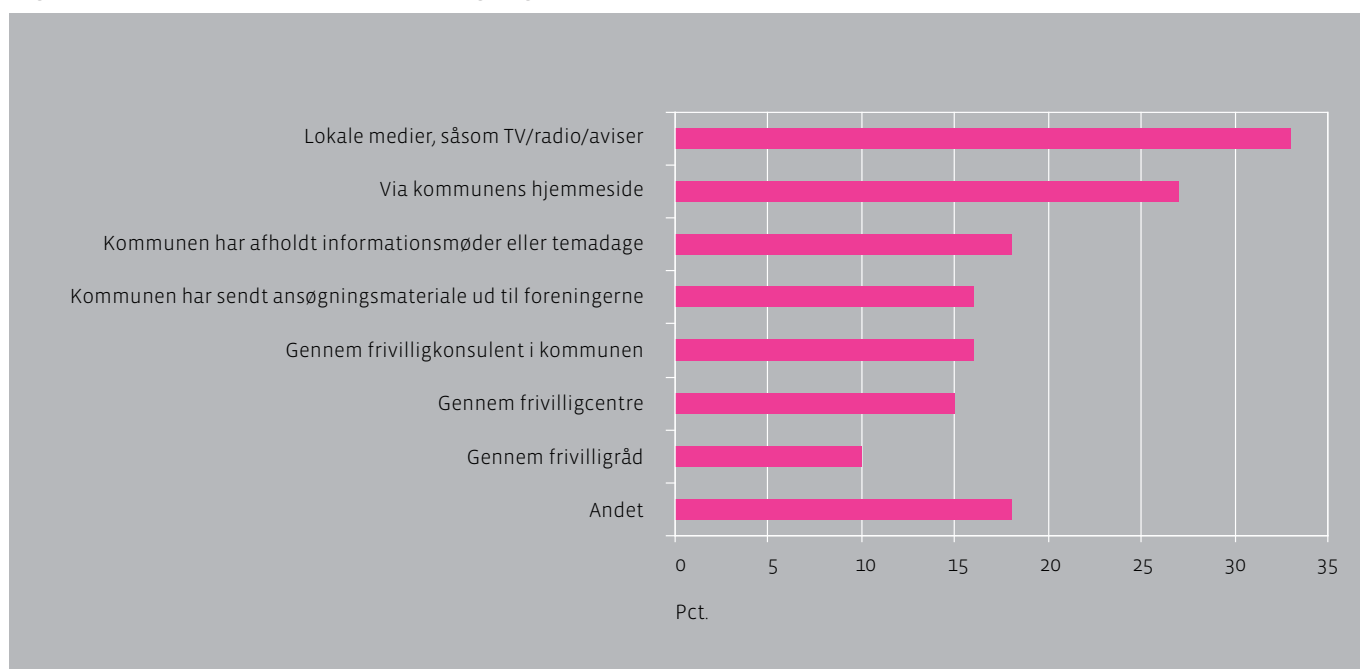
Tabel 3.1 Hvorvidt det har været nemt at finde frem til kommunens ansøgningsmateriale.

	Antal	Procent
I høj grad	869	52
I nogen grad	628	38
I ringe grad	78	5
Nej	79	5
Uoplyst	15	1
I alt	1.669	100

Note: Tabellen summer ikke til 100 procent, da der er foretaget afrunding.

Kommunerne bruger flere forskellige informationstiltag for at nå bredt ud til de frivillige sociale foreninger. En tredjedel af foreningerne oplyser, at de er blevet bekendt med ansøgningsmaterialet via lokale medier. En fjerdedel har hentet informationen om ansøgningsmaterialet på kommunens hjemmeside. Knapt hver femte forening har svaret, at kommunen har afholdt informationsmøder eller temadage, imens 16 procent har modtaget ansøgningsmateriale fra kommunen, *jf. figur 3.1.*

Figur 3.1 Information om kommunens ansøgningsmateriale for 2008.

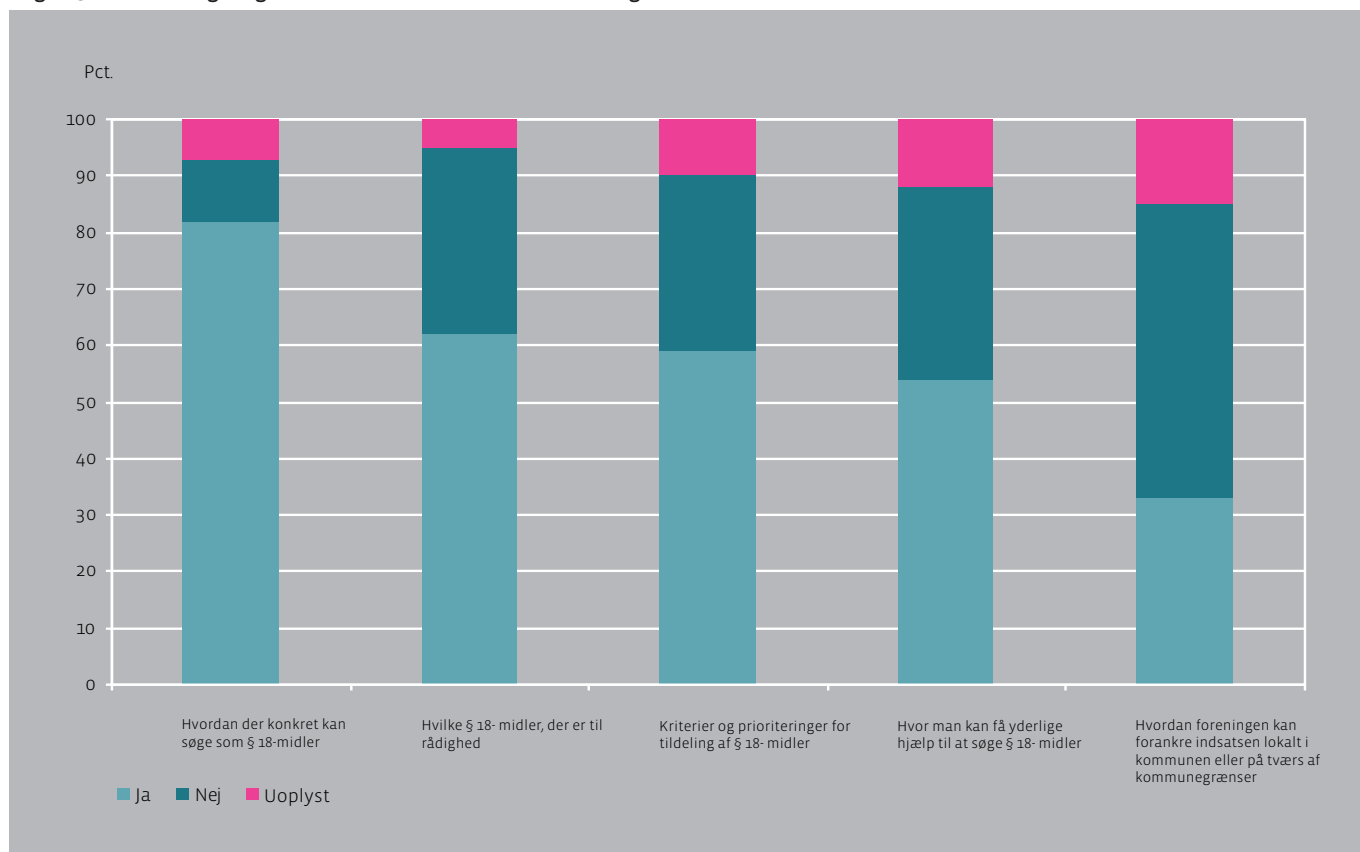
Information om kriterier og prioriteringer for tildeling af § 18-midler

Fire ud af fem foreninger oplyser, at ansøgningsmaterialet har indeholdt tilstrækkelige informationer om, hvordan der konkret kan søges om § 18-midler.

Når det til gengæld handler om hvilke § 18-midler, der er til rådighed, samt hvilke kriterier og prioriteringer kommunen har for tildeling af § 18-midler, svarer en tredjedel, at de ikke føler sig tilstrækkeligt informeret. Det er derfor ikke overraskende, at en tredjedel af foreningerne oplyser, at de efterlyser yderligere hjælp til at søge om § 18-midler.

Kun en tredjedel af foreningerne mener, at ansøgningsmaterialet indeholder tilstrækkelig information om, hvordan foreningen kan forankre indsatsen lokalt i kommunen eller på tværs af kommunegrænser, *jf. figur 3.2*.

Figur 3.2 Har ansøgningsmaterialet indeholdt tilstrækkelige informationer?

4. SAMARBEJDSFORMER OG TILFREDSHED

I undersøgelsen har foreningerne besvaret en række spørgsmål om deres erfaringer med at samarbejde med den kommune, som har givet støtte til foreningen i 2008. Spørgsmålene vedrører foreningernes samarbejde med kontaktpersonen i kommunen samt foreningernes brug af kommunens frivilligpolitik, sociale vejviser, frivilligcenter, frivilligråd og mere generelle samarbejdsformer.

Samlet set viser undersøgelsen, at 83 procent af foreningerne enten ”i høj grad” eller ”i nogen grad” er tilfredse med at samarbejde med kommunerne. Samtidig peger foreningerne på en række konkrete områder, hvor der er mulighed for at forbedre det fremtidige samarbejde.

4.1 Samarbejde med kontaktpersonen i forvaltningen

Serviceovens § 18 stiller ikke konkrete krav til, hvornår og i hvilket omfang kommunerne skal samarbejde med de frivillige sociale foreninger. Rammerne for samarbejdet fastlægges således af den enkelte kommune. I vejledningen til serviceovens § 18 nævnes en række eksempler på elementer, der kan indgå i det lokale samarbejde.

Kommunen kan eksempelvis udpege en fast kontaktperson i forvaltningen, så de frivillige sociale foreninger har en tydelig indgang til kommunen.

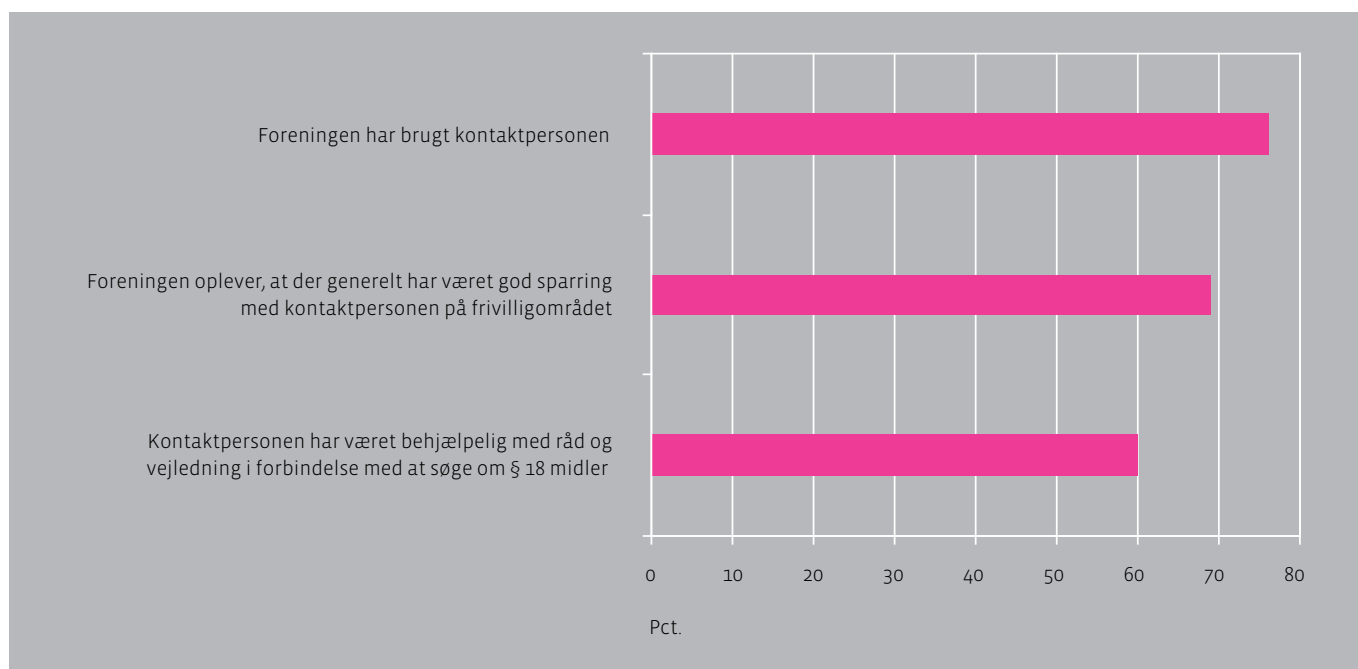
I undersøgelsen er foreningerne blevet bedt om at oplyse, om kommunen har en kontaktperson, som foreningen kan henvende sig til i forbindelse med at søge om støtte. 1.153 foreninger oplyser, at dette har været tilfældet, hvilket svarer til 69 procent af de 1.669 foreninger i undersøgelsen, *jf. tabel 4.1*.

Tabel 4.1 Kontaktperson i kommunen.

	Antal	Procent
Ja	1.153	69
Nej	179	11
Ved ikke	325	19
Uoplyst	12	1
I alt	1.669	100

Selvom det fremgår i kommunedelen (tabel 2.8), at næsten 9 ud af 10 kommuner har en kontaktperson, så er der 69 procent af foreningerne, der oplyser, at de har en fast kontaktperson i forvaltningen. Det er endvidere interessant, at hver femte forening ikke ved, om der er en kontaktperson i forvaltningen.

Ud af de 1.153 foreninger, som oplyser, at kommunen har en kontaktperson i forvaltningen, har hovedparten af foreningerne, svarende til 76 procent, brugt kontaktpersonen. 69 procent af foreningerne oplyser, at der generelt har været god sparring med kontaktpersonen på frivilligområdet, imens 60 procent oplyser, at kontaktpersonen har været behjælpelig med råd og vejledning i forbindelse med at søge om § 18-midler i 2008, jf. figur 4.1.

Figur 4.1 Samarbejde med kontaktpersonen i forvaltningen.

504 foreninger oplyser, at der ikke findes en kontaktperson i den kommune, hvor der er søgt om § 18-støtte, eller at de ikke har kendskab hertil. Heraf oplyser 37 procent af foreningerne, at de har haft behov for, at der var en kontaktperson i kommunen, jf. tabel 4.2.

Tabel 4.2 Behov for en kontaktperson i forvaltningen.

	Antal	Procent
Ja	186	37
Nej	295	59
Uoplyst	23	4
I alt	504	100

4.2 Kommunale frivilligpolitikker

Frivilligpolitikken anvendes oftest til at synliggøre de visioner og prioriteringer, som kommunen har for samarbejdet med de frivillige sociale foreninger. Frivilligpolitikken kan være et resultat af et samarbejde mellem kommunen og flere foreninger. Politikken kan også være formuleret af foreningerne alene, hvorefter den er blevet vedtaget af kommunalbestyrelsen.

Knapt to tredjedele af de frivillige sociale foreninger, svarende til 966 foreninger, oplyser, at kommunen har udarbejdet en frivilligpolitik, jf. tabel 4.3.

Tabel 4.3 Kommunen har udarbejdet en frivilligpolitik.

	Antal	Procent
Ja	966	58
Nej	90	5
Ved ikke	589	35
Uoplyst	24	1
Ialt	1.669	100

Note: Tabellen summer ikke til 100 procent, da der er foretaget afrunding.

I kommunedelen (tabel 3.5) fremgår det, at antallet af kommuner, der har en frivilligpolitik, har været stigende siden 2002, hvor 57 procent havde en frivilligpolitik sammenlignet med 80 procent i 2008. Alligevel svarer 35 procent af foreningerne "ved ikke" til spørgsmålet om, hvorvidt kommunen har en frivilligpolitik.

Ud af de 966 foreninger har 44 procent haft indflydelse på frivilligpolitikens visioner, prioriteringer, rammer og mål for kommunens samarbejde med de frivillige sociale foreninger. Knapt halvdelen af de 966 foreninger oplyser, at de har anvendt frivilligpolitikken til at målrette ansøgningen om § 18-støtte i 2008, jf. figur 4.2.

Figur 4.2 Foreningens indflydelse på og anvendelse af kommunens frivilligpolitik.

4.3 Vejviser til det frivillige sociale arbejde

Den sociale vejviser er en kortlægning af samtlige frivillige sociale aktiviteter inden for kommunens grænser. Foreningerne kan anvende vejviseren til at få et overblik over hvilke andre foreninger med samme interesseområde, der eventuelt kan samarbejdes med. Vejviseren kan enten være udarbejdet af kommunen eller et lokalt frivilligcenter.

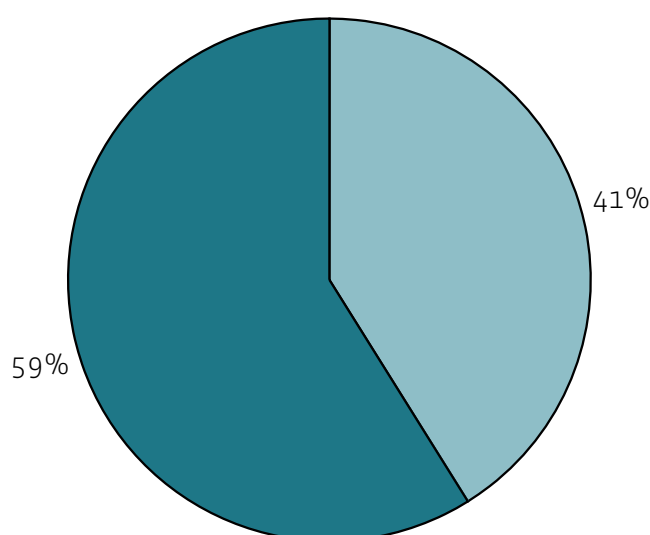
Godt en tredjedel af de 1.669 foreninger i undersøgelsen, svarende til 577 foreninger, oplyser, at kommunen har en social vejviser, jf. tabel 4.4.

Tabel 4.4 Kommunen har udarbejdet en social vejviser.

	Antal	Procent
Ja	577	35
Nej	171	10
Ved ikke	896	54
Uoplyst	25	1
Ialt	1.669	100

Blandt de 577 foreninger oplyser 41 procent, at den sociale vejviser er anvendt til at etablere et samarbejde med andre foreninger med samme interesseområde, jf. figur 4.3.

Figur 4.3 Foreningens anvendelse af den sociale vejviser.

- Foreningen har anvendt den sociale vejviser til at samarbejde med andre foreninger med samme interesseområde
- Foreningen har ikke anvendt den sociale vejviser

I kommunedelen (tabel 3.2) fremgår det, at knapt halvdelen af kommunerne har en opdateret social vejviser. Dette billede kan være med til at forklare, hvorfor 54 procent af foreningerne svarer "ved ikke" til spørgsmålet om, hvorvidt kommunen har en social vejviser.

4.4 Samarbejde med frivilligcentre

Et frivilligcenter kan være en slags platform for de frivillige sociale foreninger i kommunen. Frivilligcentret kan være drevet som en medlemsforening og er oftest bemandet af én ansat. I centret samles viden om og erfaringer med det frivillige sociale arbejde i kommunen. Frivilligcentrene har til formål at synliggøre, støtte og inspirere det frivillige arbejde i samarbejde med lokale foreninger, kommunen og erhvervslivet. Kerneopgaverne omfatter typisk formidling af frivilligt arbejde, selvhjælpsarbejde, opstart og drift af projekter, foreningsservice, støtte til netværksdannelse, borgerinformation mm.

Godt en tredjedel af foreningerne i undersøgelsen, svarende til 562, oplyser, at de har anvendt et frivilligcenter i 2008, jf. tabel 4.5.

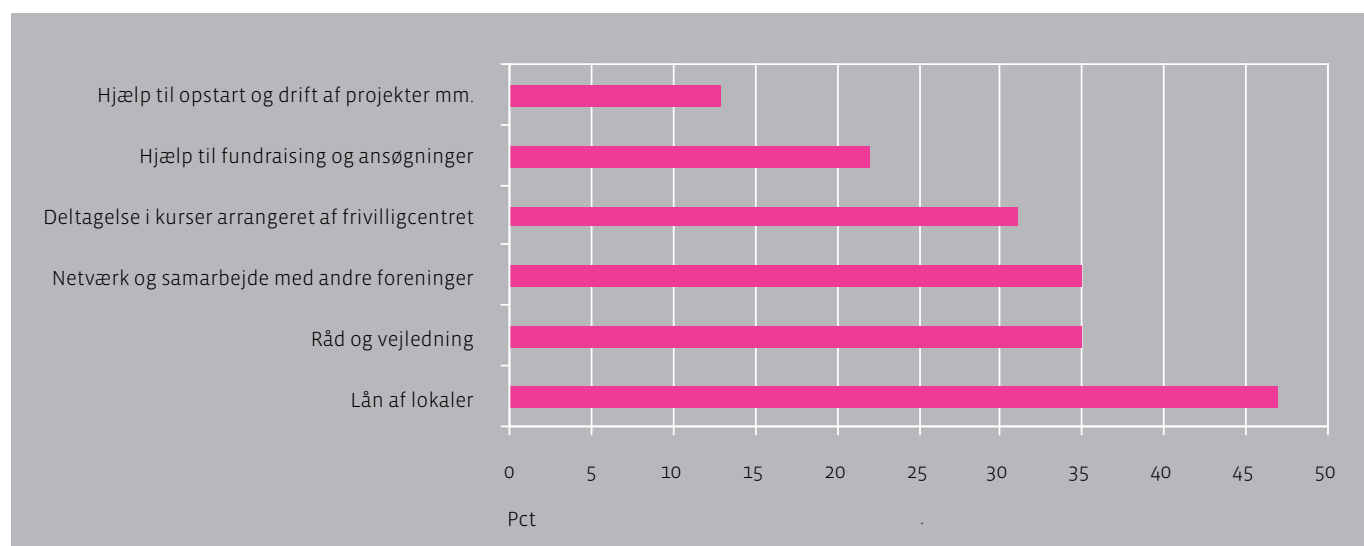
Tabel 4.5 Anvendelse af et frivilligcenter.

	Antal	Procent
Ja	562	34
Nej	960	58
Ved ikke	128	8
Uoplyst	19	1
Ialt	1.669	100

Note: Tabellen summer ikke til 100 procent, da der er foretaget afrunding.

Ud af de 562 foreninger har knapt halvdelen anvendt et frivilligcenter i forbindelse med lån af lokaler. Godt en tredjedel har anvendt et frivilligcenter i forbindelse med råd og vejledning, imens et tilsvarende antal har brugt frivilligcentret til at skabe netværk og samarbejde med andre foreninger, jf. figur 4.4.

Figur 4.4 Anvendelse af et frivilligcenter.

4.5 De lokale frivilligråd

Et lokalt frivilligråd er et formelt forum for samarbejdet mellem de frivillige sociale foreninger og kommunen. Det lokale frivilligråd skal sikre, at foreningernes interesser og erfaringer bliver inddraget i kommunens arbejde. Et frivilligråd kan variere fra kommune til kommune med hensyn til sammensætning, formål og tildeling af kompetencer. Rådet kan eventuelt give høringsret eller ret til at indstille til socialudvalget i forskellige spørgsmål af betydning for det frivillige foreningsliv, eksempelvis udformning af en frivilligpolitik eller fordeling af § 18-støtte.

Knapt halvdelen af foreningerne i undersøgelsen, det vil sige 813 foreninger, oplyser, at der er et frivilligråd i den kommune, som de har modtaget § 18-støtte fra i 2008, jf. tabel 4.6.

Tabel 4.6 Foreningens kendskab til det lokale frivilligråd.

	Antal	Procent
Ja	813	49
Nej	326	20
Ved ikke	509	30
Uoplyst	21	1
Ialt	1.669	100

43 procent af de 813 foreninger oplyser, at de har samarbejdet med det lokale frivilligråd i 2008. Endnu færre foreninger, svarende til 28 procent, oplyser, at de har været repræsenteret i det lokale frivilligråd i 2008, *jf. bilag 2 med tabeller.*

4.6 Formelle samarbejdsformer

I undersøgelsen er foreningerne blevet bedt om at oplyse, om de har deltaget i ét eller flere former for samarbejde for at styrke det generelle samarbejde med kommunen. Samarbejdet kan have forskellig formaliseringsgrad lige fra mundtlige aftaler til egentlige partnerskabskontrakter.

Hertil svarer 52 procent af de 1.669 foreninger, at de har deltaget i fælles temadage/dialogmøder for frivillige sociale foreninger og ansatte i kommunen for at styrke samarbejdet. 39 procent af foreningerne har deltaget i samarbejdsfora med repræsentanter fra såvel det frivillige sociale foreningsliv som kommunen. Knapt hver femte forening har lavet mundtlige aftaler med kommunen om indsatsen over for eksempelvis en bestemt målgruppe eller om socialt forebyggende arbejde, *jf. tabel 4.7.*

Tabel 4.7 Formelle samarbejdsformer med kommunerne.

	Antal	Procent
Deltagelse i fælles temadage/dialogmøder for frivillige sociale foreninger og ansatte i kommunen for at styrke samarbejdet	862	52
Deltagelse i et samarbejdsforum med repræsentanter fra såvel frivillige sociale foreninger som kommunen	651	39
Mundtlige aftaler med kommunen om indsatsen over for eksempelvis en bestemt målgruppe eller om socialt forebyggende arbejde	311	19
Foreningen er blevet inddraget som en del af arbejdet under en eller flere af kommunens forvaltninger	204	12
Indgået en partnerskabskontrakt med kommunen om indsatsen over for eksempelvis en bestemt målgruppe eller om socialt forebyggende arbejde	135	8
Driftsoverenskomst med kommune i 2008	120	7
Andet	83	5
I alt	2.366	-

Note: Tabellen summer ikke til 100 procent, da der var mulighed for at afgive flere svar.

Inddragelse af foreningen som en del af forvaltningens arbejde eller indgåelse af et partnerskab med kommunen forekommer mindre hyppigt, hvilket henholdsvis 12 procent og 8 procent af foreningerne i undersøgelsen oplyser. 7 procent af de 1.669 foreninger har haft en driftsoverenskomst med kommunen i 2008.

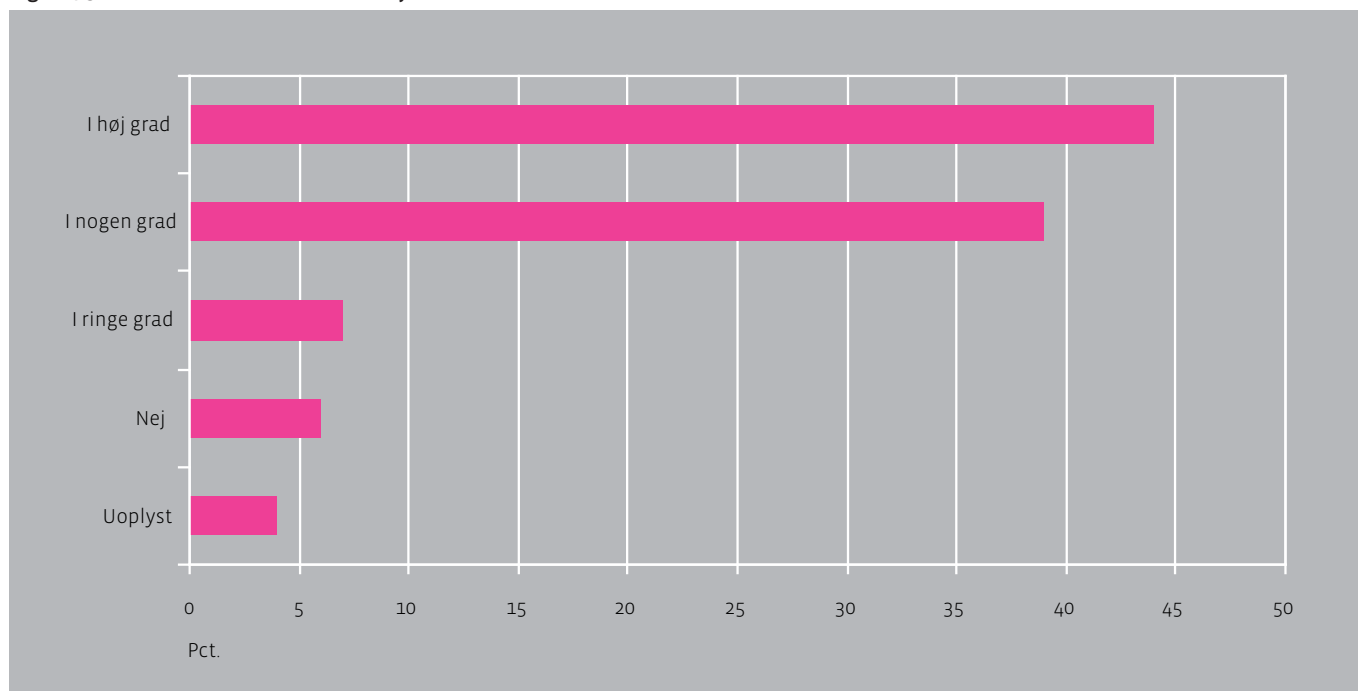
4.7 Foreningernes tilfredshed med kommunesamarbejdet

I undersøgelsen er foreningerne blevet bedt om at oplyse, om de samlet set har været tilfredse med at samarbejde med den kommune, som de har modtaget støtte fra i 2008.

Der tegner der sig et yderst positivt billede af foreningernes erfaringer med at samarbejde med kommunerne i forbindelse med at søge om § 18-støtte i 2008. Dette skal ses i lyset af, at de foreninger, som indgår i undersøgelsen, alle har modtaget § 18-midler.

Således oplyser 44 procent af de 1.669 foreninger i undersøgelsen, at de ”i høj grad” har været tilfredse med at samarbejde med kommunen, imens 39 procent af foreningerne svarer ”i nogen grad”, jf. figur 4.5.

Figur 4.5 Tilfredshed med at samarbejde med kommunen.

Det er kun et fåtal af foreninger, der oplyser, at de har været utilfredse med at samarbejde med kommunen. 7 procent af foreningerne oplyser, at de ”i ringe grad” har været tilfredse med at samarbejde med kommunen. 6 procent af foreningerne svarer ”nej” til, at de har været tilfredse med samarbejdet.

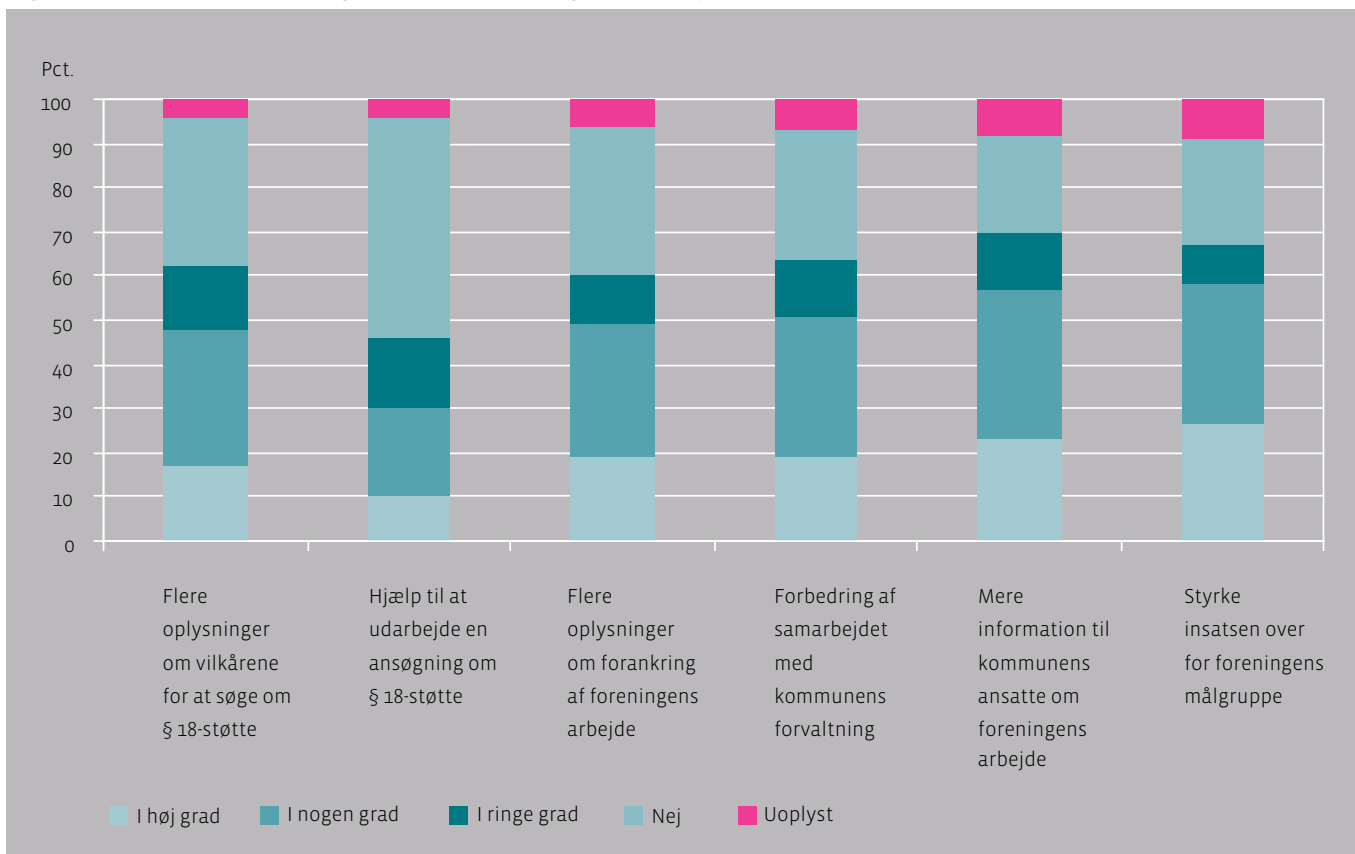
Kapitel fem indeholder en analyse af foreningernes tilfredshed med kommunesamarbejdet på tværs af foreningstype, målgrupper, bevillingsstørrelse, samarbejdsformer mm.

4.8 Behov for øget samarbejde

Undersøgelsen afdækker en række specifikke områder, hvor foreningerne oplyser, at de har behov for et øget samarbejde med kommunerne i fremtiden.

48 procent af de 1.669 foreninger efterlyser ”i høj grad” eller ”i nogen grad” flere oplysninger om vilkårene for at søge om § 18-støtte. Omvendt svarer godt to tredjedele af foreningerne ”i ringe grad” eller ”nej” til spørgsmålet om, hvorvidt de har haft behov for mere hjælp til at udarbejde en ansøgning om § 18-støtte, jf. figur 4.6.

Figur 4.6 Områder, hvor foreningerne har behov for øget samarbejde med kommunen.

Knapt halvdelen af de 1.669 foreninger efterlyser ”i høj grad” eller ”i nogen grad” flere oplysninger om, hvordan foreningens arbejde kan forankres i kommunen. Et tilsvarende antal foreninger efterlyser dels et bedre samarbejde med kommunens forvaltning, dels at kommunens ansatte er mere informeret om foreningens arbejde.

58 procent af foreningerne oplyser, at de ”i høj grad” eller ”i nogen grad” har behov for et øget samarbejde med kommunen i forhold til at styrke indsatsen over for foreningens målgruppe.

5. ANALYSE AF FORENINGERNES TILFREDSHED

Undersøgelsens formål har været at gennemføre en temaanalyse af, hvordan foreningerne oplever samarbejdet med kommunerne, og hvorvidt samarbejdet har været tilfredsstillende.

For at belyse dette tema er samtlige spørgsmål i spørgeskemaet sammenholdt med spørgsmålet om foreningernes samlede tilfredshed med kommunesamarbejdet, *jf. figur 4.5*.

Nedenfor fremhæves en række interessante eksempler på foreningernes tilfredshed i relation til foreningstype, adgang til ansøgningsmateriale og det lokale samspil mellem kommuner og foreninger.

Foreningstype

Uanset om der er tale om en selvstændig forening, en lokalafdeling under en landsorganisation eller en landsorganisation, viser undersøgelsen, at næsten 9 ud af 10 foreninger er tilfredse med samarbejdet, *jf. tabel 5.1*.

Tabel 5.1 Foreningernes samlede tilfredshed med kommunesamarbejdet.

	Antal
Selvstændige foreninger	88
Lokalafdelinger under en landsorganisation	84
Landsorganisation	87
Gennemsnit	87

En nærmere gennemgang af foreningernes besvarelser viser desuden, at tilfredsheden ikke afhænger af bevillingernes størrelse, antallet af brugere eller den målgruppe, foreningen repræsenterer, *jf. bilag 2 med tabeller*.

Adgang til kommunernes ansøgningsmateriale

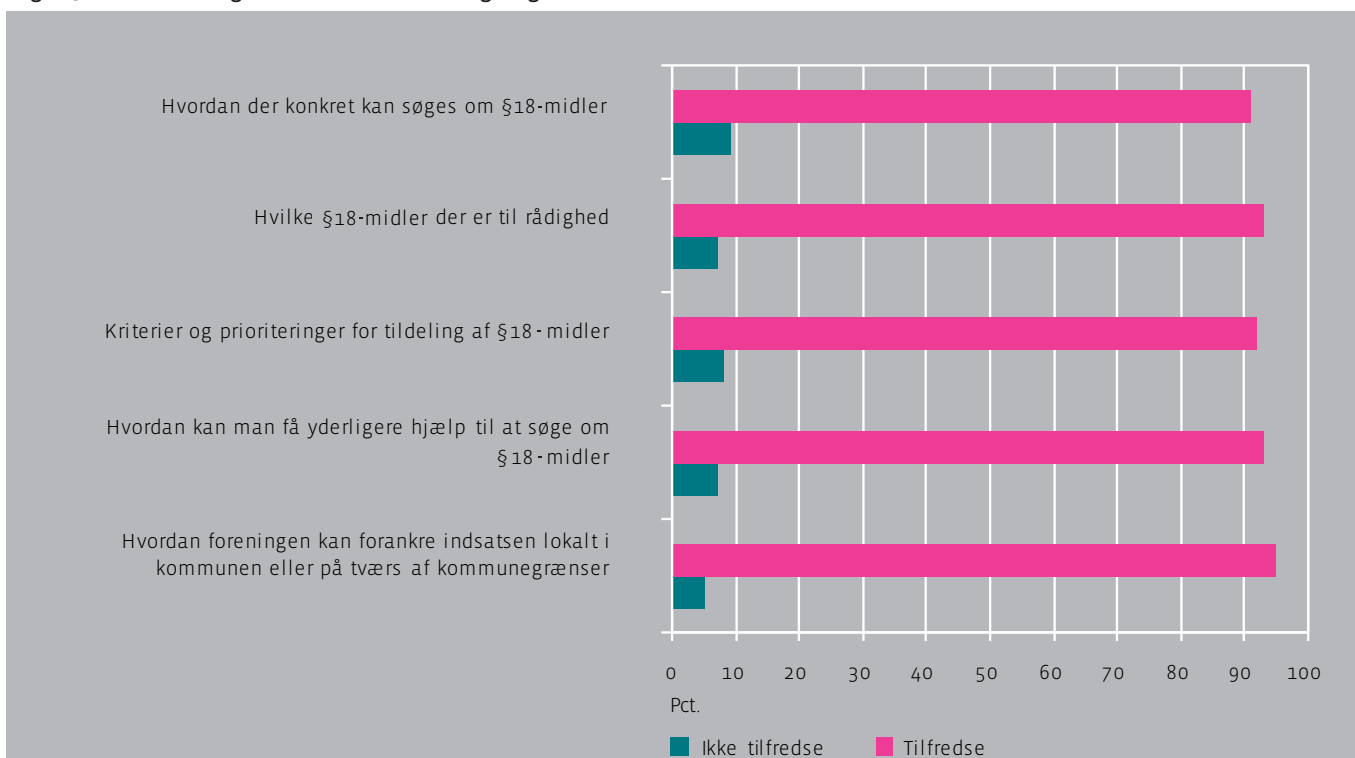
Det har en positiv betydning for foreningernes tilfredshed med samarbejdet med kommunen, hvis der er nem adgang til kommunens ansøgningsmateriale, *jf. tabel 5.2*.

Tabel 5.2 Foreningernes tilfredshed med adgangen til ansøgningsmaterialet.

	Tilfredse	Ikke tilfredse	I alt
I høj grad	93	7	100
I nogen grad	85	15	100
I ringe grad	61	39	100
Nej	56	44	100

Hvis ansøgningsmaterialet også indeholder tilstrækkelige informationer på en række specifikke områder, så er mere end 90 procent af foreningerne tilfredse med samarbejdet, *jf. figur 5.1*.

Figur 5.1 Tilstrækkelige informationer i ansøgningsmaterialet.

Fast kontaktperson i kommunen

92 procent af de foreninger, der har en fast kontaktperson i kommunen, udtrykker samtidig tilfredshed med samarbejdet. Til sammenligning er det kun to tredjedele af foreningerne uden en kontaktperson, der er tilfredse med kommunesamarbejdet.

Samme tendens gør sig gældende i forhold til foreningernes sparring med kontaktpersonen på frivilligområdet. De foreninger, der oplever god sparring med kontaktpersonen, er således mere tilfredse med samarbejdet, *jf. tabel 5.3*.

Tabel 5.3 Fast kontaktperson i kommunen.

	Tilfredse	Ikke tilfredse	I alt
Foreninger med en fast kontaktperson			
Ja	92	8	100
Nej	65	35	100
God sparring med kontaktpersonen			
Ja	95	5	100
Nej	73	27	100

Frivilligpolitik og social vejviser i kommunen

92 procent af de foreninger, der har fået § 18-støtte fra en kommune med en frivilligpolitik, er tilfredse med samarbejdet. Tilfredsheden er mindre hos de foreninger, som har fået støtte fra en kommune uden en frivilligpolitik. Et tilsvarende billede gør sig gældende for kommuner med eller uden en social vejviser, *jf. tabel 5.4.*

Tabel 5.4 Tilfredshed blandt de foreninger, hvor kommunen har en frivilligpolitik og/eller en social vejviser.

	Tilfredse	Ikke tilfredse	I alt
Foreninger i kommuner med en frivilligpolitik			
Ja	92	8	100
Nej	72	28	100
Foreninger i kommuner med en social vejviser			
Ja	93	7	100
Nej	75	25	100

Deltagelse i formelle samarbejdsformer

Over 90 procent af de foreninger, der har deltaget i formelle samarbejdsformer med kommunen, er tilfredse med kommunesamarbejdet. For de foreninger, der ikke har deltaget i samarbejdsformerne med kommunen, er tilfredsheden mindre, svarende til ca. 80 procent, *jf. bilag 2 med tabeller.*

Behov for øget samarbejde med kommunen

Tilfredsheden er mindre blandt de foreninger, der har behov for et øget samarbejde med kommunen på en række specifikke områder. Områderne omfatter hjælp til at søge om § 18-midler, forankring af arbejdet i kommunen, bedre samarbejde med kommunens forvaltninger og ansatte samt, hvordan indsatsen kan styrkes over for foreningens målgruppe.

Som eksempel kan det nævnes, at 69 procent af de foreninger, der giver udtryk for, at de "i høj grad" har behov for flere oplysninger om vilkårene for at søge om § 18-midler, er tilfredse med samarbejdet. 92 procent af de foreninger, som har svaret "nej" til, at de ikke har behov for flere oplysninger, er derimod tilfredse med samarbejdet. Samme tendens går igen på de øvrige områder, *jf. bilag 2 med tabeller.*

6. ANDEN STØTTE END § 18-MIDLER

6.1 Foreningernes økonomiske midler

Foruden § 18-midler fra kommunerne har de frivillige sociale foreninger også mulighed for at modtage støtte til sociale aktiviteter fra anden side. Det kan eksempelvis være anden kommunal støtte samt øvrige offentlige midler. Derudover kan foreningerne søge støtte hos private virksomheder og opkræve kontingenter og betaling fra medlemmer og deltagere.

I undersøgelsen er de 1.669 foreninger derfor blevet bedt om at oplyse, om de har modtaget andre former for økonomisk tilskud udover § 18-midler i 2008. Hertil oplyser knapt to tredjedele af foreningerne, at dette er tilfældet, *jf. tabel 6.1.*

Tabel 6.1 Modtager andre midler ud over §18-støtte.

	Antal	Procent
Ja	1.009	60
Nej	633	38
Uoplyst	27	2
I alt	1.669	100

De 1.009 foreninger, som oplyser, at de modtager andre former for økonomisk støtte ud over §18-støtte, peger især på medlemskontingenter og deltagerbetaling som en væsentlig indtægtskilde. Det gør i alt 673 foreninger.

En anden betydelig indtægtskilde stammer fra arrangementer og aktiviteter, som den pågældende forening afholder for eksempelvis brugere af foreningen. Det oplyser 439 foreninger.

En fjerdedel af de 1.009 foreninger har modtaget støtte fra en hoved- eller landsorganisation, imens et tilsvarende antal foreninger modtager anden kommunal økonomisk støtte udover § 18-støtte, jf. tabel 6.2.

Tabel 6.2 Andre former for indtægter end støtte fra § 18.

	Antal	Procent
Medlemskontingenter og deltagerbetaling	673	67
Indtægter fra arrangementer og aktiviteter	439	44
Tilskud fra eventuelle hoved- eller landsorganisation	253	25
Kommunalt tilskud udover § 18	253	25
Gaver og indsamling	250	25
Renter	216	21
Støtte fra private eller støtteforeninger	213	21
Tilskud fra staten, herunder tips- og lottomidler	196	19
Støtte fra private virksomheder	173	17
Andre indtægtskilder	124	12
Reklame og sponsering	100	10
Arv og testamentariske gaver	37	4
Indtægter fra udleje af lokaler	22	2
Tilskud fra regionen	11	1
Tilskud fra EU	3	0
I alt	2.964	-

Note: Tabellen summer ikke til 100 procent, da der var mulighed for at afgive flere svar.

6.2 Andre former for støtte end økonomisk

Kommunerne kan yde forskellige former for støtte til de lokale frivillige sociale aktiviteter, som ligger udover § 18-støtten. Det kan eksempelvis være ved at stille lokaler til rådighed og give gratis sekretariatsbistand.

46 procent af foreningerne oplyser, at de foruden § 18-midler også har modtaget ikke-økonomisk støtte fra kommunen i 2008, *jf. tabel 6.3*.

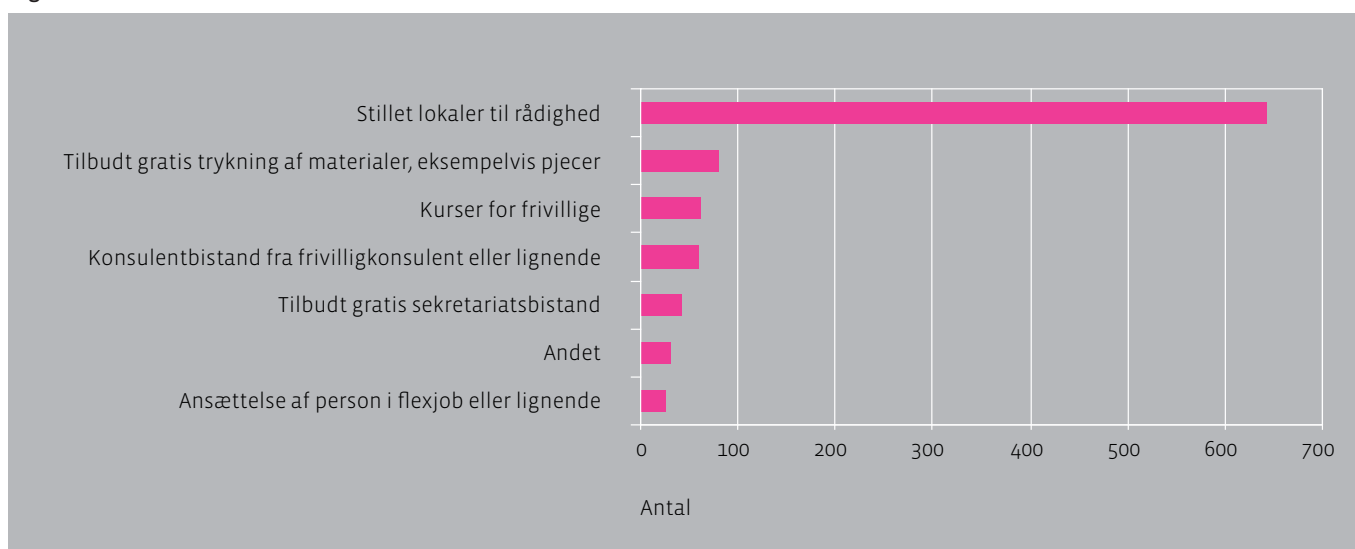
Tabel 6.3 Modtagelse af ikke-økonomisk støtte fra kommunen i 2008.

	Antal	Procent
Ja	765	46
Nej	863	52
Uoplyst	41	2
I alt	1.669	100

Ifølge foreningerne består den ikke-økonomiske støtte hovedsageligt i, at kommunen har stillet lokaler til rådighed. Det oplyser 642 foreninger ud af de 765 foreninger, som modtager ikke-økonomisk støtte, *jf. figur 6.1*.

Et mindre antal foreninger, svarende til 81 foreninger, har fået tilbudt gratis trykning af materialer, eksempelvis pjecer, imens 61 foreninger har fået tilbudt kurser for frivillige, og 59 foreninger har fået støtte i form af konsulentbistand.

Figur 6.1 Ikke-økonomisk støtte fra kommunen i 2008.

Foreningerne modtager i mindre omfang ikke-økonomisk støtte fra det private erhvervsliv, eksempelvis lån af lokaler. 130 foreninger har svaret "ja" hertil.

Et tilsvarende billede gør sig gældende i forbindelse med ikke-økonomisk støtte fra andre, det vil sige, eksempelvis privatpersoner eller andre, der hverken udgør kommunen eller det private erhvervsliv. For 167 foreninger har dette være tilfældet, *jf. bilag 2 med tabeller*.

BILAG 1: UNDERSØGELSENS BAGGRUND OG METODE

1.1 Baggrund

Indenrigs- og Socialministeriet følger den overordnede udvikling i § 18-samarbejdet ved at udarbejde en årlig redegørelse.

Redegørelsen består af en tilbagevendende spørgeskemaundersøgelse til alle landets kommuner med en grundstamme af spørgsmål. Hvert år skal redegørelsen også gå i dybden med centralt udvalgte temaer og problemstillinger, der er væsentlige i forhold til at afdække forskellige aspekter i forholdet mellem kommunerne og den frivillige verden.

På den baggrund har Ankestyrelsen gennemført en temaanalyse af, hvordan et udsnit af frivillige sociale foreninger oplever samarbejdet med kommunen, og hvorvidt samarbejdet har været tilfredsstillende.

Temaanalysen giver en karakteristik af de frivillige sociale foreninger, der har modtaget støtte i 2008. Derudover er foreningerne blevet bedt om at besvare en række spørgsmål om deres erfaringer med at søge om § 18-midler, og i hvilket omfang foreningerne bruger kommunens tilbud om formelle samarbejdsformer.

Ankestyrelsen har ikke tidligere undersøgt samspillet mellem kommuner og de frivillige sociale foreninger ud fra et foreningsperspektiv. Undersøgelser fra tidligere år er gennemført på kommuneniveau og har fokuseret på kommunernes samarbejde med frivillige sociale foreninger og fordeling af § 18-midler.

1.2 Datagrundlag og metode

Dataindsamlingsmetoden

I juli 2009 rettede Ankestyrelsen henvendelse til samtlige kommuner og bad dem om at oplyse hvilke foreninger, der i 2008 har modtaget § 18-støtte. 80 kommuner besvarede henvendelsen og indsendte kontaktoplysninger i form af postadresse og/eller e-mail samt navn på en kontaktperson i den pågældende forening.

På baggrund af oplysningerne fra kommunerne udsendte Ankestyrelsen i august 2009 i alt 3.849 indkaldelsesbreve til foreninger, som havde modtaget § 18-støtte i 2008.

Foreningerne har imidlertid mulighed for at søge om § 18-støtte fra flere kommuner, hvilket betød, at samme forening modtog flere spørgeskemaer, idet de indsendte kontaktoplysninger fra kommunerne indeholdt oplysninger på flere af de samme foreninger.

Ankestyrelsen modtog 1.813 besvarelser, hvilket svarer til en besvarelsesprocent på 47 procent. 1.353 besvarelser blev indtastet elektronisk af foreningerne selv, imens 460 besvarelser blev indsendt i papirform som spørgeskemaer og indtastet manuelt i Ankestyrelsen.

En nærmere validering af de 1.813 besvarelser resulterede i, at der i undersøgelsen indgår 1.669 frivillige sociale foreninger, som har modtaget § 18-støtte i 2008. I de tilfælde hvor foreningen har indsendt flere besvarelser, er der udtaget én besvarelse svarende til den første besvarelse på valideringslisten. De øvrige besvarelser fra den samme forening er ikke medtaget i undersøgelsens endelige resultater. Hver besvarelse i undersøgelsen svarer således til oplysningerne fra én forening. Desuden er de foreninger, der ikke har svaret fyldestgørende på spørgsmålene i kapitel 2 og 3 i spørgeskemaet, udgået af undersøgelsens datagrundlag.

De 1.669 foreninger modtog til sammen 57 mio. kr. Dette svarer til, at hver forening i gennemsnit fik en bevilling på 34.000 kr. Ifølge den landsdækkende undersøgelse af kommunerne modtog foreningerne i 2008 i gennemsnit 25.000 kr. Ud fra den vinkel vurderes foreningerne at være repræsentative for landsgennemsnittet.

Det har ikke været muligt på forhånd at foretage en repræsentativ udvælgelse af foreningernes målgrupper, idet kommunerne registrerer foreningerne på forskellige måder.

Det kan ikke udelukkes, at det har betydning for undersøgelsens resultater, at de deltagende foreninger alle har modtaget § 18-støtte i 2008. Der kan således være en positiv bias i undersøgelsen, idet foreninger, som ikke har modtaget støtte, ikke er blevet spurgt om samarbejdet med kommunerne.

I forbindelse med kapitel 5 om foreningernes tilfredshed med kommunesamarbejdet er spørgsmål 3.9 i spørgeskemaet sammenholdt med undersøgelsens øvrige spørgsmål. I spørgsmål 3.9 er foreningerne blevet bedt om at svare "i høj grad", "i nogen grad", "i ringe grad" eller "nej" til om de samlet set har været tilfredse med kommunesamarbejdet. I analysen svarer "i høj grad" og "i nogen grad" til kategorien "tilfreds", og "i ringe grad" og "nej" svarer til kategorien "ikke tilfreds". Begge kategorier kan aflæses i tabellerne i kapitel 5 og i bilag 2.

Spørgeskemaundersøgelsen

Spørgeskemaet er udarbejdet i samarbejde mellem Ankestyrelsen og Indenrigs- og Socialministeriet. Inden udsendelse har Frivilligrådet, KL og Center for frivilligt socialt arbejde ligeledes bidraget med bemærkninger, hvorefter spørgeskemaet er blevet endeligt tilrettet. Derudover er der hentet inspiration fra andre undersøgelser på frivilligområdet.

Spørgeskemaet indeholder en række spørgsmål med et deskriptivt formål. Det drejer sig om fakta om foreningen, erfaringer med materiale og ansøgningsprocedure, samspil med kommunen og ansøgning om anden støtte end § 18-midler.

Foreningerne er blevet kontaktet pr. post eller pr. mail afhængig af hvilke kontaktoplysninger kommunen har indsendt. De foreninger hvor der kun er oplyst postadresse, har fået tilsendt et spørgeskema sammen med en svarkuvert. Dette er gjort for at sikre at foreninger, hvor mailadressen ikke er oplyst, også havde mulighed for at deltage i undersøgelsen. I et indkaldelsesbrev fra Ankestyrelsen er alle foreningerne - uanset oplyst post- eller mailadresse - blevet opfordret til at udfylde spørgeskemaet elektronisk.

Foreningerne havde mulighed for at besvare et elektronisk spørgeskema på Ankestyrelsens hjemmeside www.ast.dk. Den endelige frist for besvarelse af spørgeskemaet var den 22. september 2009.

Ændringer i afrapportering af resultater

I undersøgelsen er foreningerne blevet bedt om at oplyse 5 aktiviteter i prioriteret rækkefølge, som foreningen har brugt tid på i 2008. Foreningerne er ligeledes blevet bedt om at oplyse 3 primære indtægtskilder i prioriteret rækkefølge, jf. *bilag 3 - spørgeskema*.

En stor del af de indkomne besvarelser er ikke besvaret på en sådan måde, at der er prioriteret mellem de forskellige svarmuligheder. Derfor er resultaterne fra henholdsvis spørgsmål 1.10 og 4.3 gengivet i en samlet form, det vil sige, uden hensyntagen til prioriteret rækkefølge.

I spørgeskemaets spørgsmål 1.7 er foreningerne blevet bedt om at oplyse, hvor stort et budget foreningerne har haft i 2008. I spørgsmål 4.2a i spørgeskemaet er foreningerne ligeledes blevet bedt om at angive den samlede beløbsstørrelse, som foreningen har modtaget ud over § 18-støtte i 2008. De indkomne besvarelser har været ufuldstændige og giver ikke et retvisende billede af foreningernes samlede budget og støtte ud over 18-midler. Derfor er resultaterne ikke medtaget i undersøgelsen.

Endelig skal det nævnes, at resultaterne fra spørgsmål 1.2 i spørgeskemaet ikke er medtaget. Her er foreningerne blevet bedt om at oplyse, i hvilken kommune de har adresse. Der er ikke nødvendigvis overensstemmelse mellem foreningens adresse og den kommune, som foreningen har fået en bevilling fra.

BILAG 2: TABELLER

Tabel 1 Samarbejde med det lokale frivilligråd.

	Antal	Procent
Ja	351	21
Nej	443	27
Uoplyst	875	52
I alt	1.669	100

Tabel 2 Foreningen har været repræsenteret i det lokale frivilligråd.

	Antal	Procent
Ja	228	14
Nej	569	34
Uoplyst	872	52
I alt	1.669	100

Tabel 3 Tilfredse foreninger fordelt på bevillingsstørrelse.

	Tilfredse	Ikke tilfredse	I alt
Under 2.500 kr.	83	18	100
2.500 - 5.000 kr.	85	15	100
5.000 - 7.500 kr.	86	14	100
7.500 - 10.000 kr.	86	14	100
10.000 - 25.000 kr.	85	15	100
25.000 - 50.000 kr.	93	7	100
50.000 - 100.000 kr.	88	12	100
100.000 - 1.000.000 kr.	94	6	100
Over 1.000.000 kr.	100	0	100
Gennemsnit	87	13	100

Tabel 4 Tilfredse foreninger fordelt på antal brugere.

	Tilfredse	Ikke tilfredse	I alt
Under 10 brugere	84	16	100
11 – 20 brugere	86	14	100
21 – 30 brugere	86	14	100
31 – 40 brugere	87	13	100
41 – 50 brugere	91	9	100
51 – 100 brugere	87	14	100
101 – 300 brugere	89	11	100
Over 300 brugere	83	17	100
Gennemsnit	87	13	100

Tabel 5 Tilfredse foreninger fordelt på målgrupper.

	Tilfredse	Ikke tilfredse	I alt
Ældre	88	12	100
Handicappede	81	19	100
Sygdomsgrupper	86	14	100
Børn, unge og familier	88	12	100
Ensomme	92	8	100
Flygtninge/indvandrere	87	13	100
Misbrugere	87	13	100
Sindslidende	86	14	100
Pårørende til ovennævnte grupper	89	11	100
Kvinder eller mænd i krise	86	14	100
Hjemløse	100	0	100
Ofre for vold eller seksuelle overgreb	78	22	100
Andre	83	17	100
Gennemsnit	87	13	100

Tabel 6 Tilfredse foreninger fordelt på formelle samarbejdsformer.

	Tilfredse	Ikke tilfredse	I alt
Har foreningen deltaget i fælles temadage/ dialogmøder med frivillige foreninger og ansatte i kommunen for at styrke samarbejdet			
Ja	91	9	100
Nej	81	19	100
Har foreningen deltaget i et samarbejde med repræsentanter fra såvel frivillige foreninger som kommunen			
Ja	93	7	100
Nej	82	18	100
Har foreningen mundtlige aftaler med kommunen om indsatsen over for eks. en bestemt målgruppe eller om socialt forebyggende arbejde			
Ja	94	6	100
Nej	84	16	100
Har foreningen indgået en partnerskabskontrakt med kommunen om indsatsen overfor eks. en bestemt målgruppe eller om socialt forebyggende arbejde			
Ja	94	6	100
Nej	85	15	100
Har foreningen haft driftsoverenskomst med kommunen i 2008			
Ja	93	7	100
Nej	86	14	100
Er foreningen blevet inddraget som en del af arbejdet under en eller flere af kommunens forvaltninger			
Ja	97	3	100
Nej	84	16	100

Tabel 7 Tilfredse foreninger fordelt på behov for øget samarbejde på specifikke områder.

	Tilfredse	Ikke tilfredse	I alt
Behov for flere oplysninger om vilkårene for at søge § 18-støtte			
I høj grad	69	31	100
I nogen grad	86	14	100
I ringe grad	95	5	100
Nej	92	8	100
Behov for hjælp til at udarbejde en ansøgning om § 18-støtte			
I høj grad	66	34	100
I nogen grad	84	16	100
I ringe grad	90	10	100
Nej	90	10	100
Behov for flere oplysninger om forankring af foreningens arbejde			
I høj grad	69	31	100
I nogen grad	87	13	100
I ringe grad	94	6	100
Nej	94	6	100
Behov for forbedring af samarbejdet med kommunens forvaltning			
I høj grad	64	36	100
I nogen grad	90	10	100
I ringe grad	95	5	100
Nej	95	5	100
Behov for mere information til kommunen om foreningens arbejde			
I høj grad	70	30	100
I nogen grad	91	9	100
I ringe grad	91	9	100
Nej	95	5	100
Behov for mere at styrke indsatsen over for foreningens målgruppe			
I høj grad	74	26	100
I nogen grad	90	10	100
I ringe grad	94	6	100
Nej	93	7	100

Tabel 8 Ikke-økonomisk støtte fra det private erhvervsliv.

	Antal	Procent
Ja	130	8
Nej	1.456	87
Uoplyst	83	5
I alt	1.669	100

Tabel 9 Ikke-økonomisk støtte fra andre.

	Antal	Procent
Ja	167	10
Nej	1.430	86
Uoplyst	72	4
I alt	1.669	100

BILAG 3: SPØRGESKEMA

Ankestyrelsen 2009

SPØRGESKEMA OM § 18- MIDLER TIL DE FRIVILLIGE SOCIALE FORENINGER I 2008

1. FAKTA OM FORENINGEN

1.1. Er foreningen en selvstændig forening, en lokalafdeling eller en landsorganisation?

1. En selvstændig forening
2. En lokalafdeling under en landsorganisation
3. En landsorganisation

1.2. I hvilken kommune har foreningen adresse?.....

1.3. Hvor mange frivillige har i gennemsnit pr. uge deltaget aktivt i det arbejde, som foreningen har udført i 2008²?

1. Under 5
2. 6-10
3. 11-20
4. 21-31
5. 32-42
6. 43-53
7. 54-64
8. 65 eller flere personer

1.4. Hvor mange brugere har i gennemsnit pr. uge deltaget i aktiviteter, som foreningen har tilbudt i 2008²?

Skriv tal:

1.5. Hvor mange fuldtidsansatte har foreningen haft i gennemsnit i 2008³?

1. 0
2. 1-2
3. 3-4
4. 5-6
5. 7 eller flere personer

¹ Ved en frivillig forstås en person, som uden løn regelmæssigt udfører et stykke arbejde i foreningen. Det kan eksempelvis være frivilligt socialt arbejde i forhold til formidling, koordination, undervisning, praktiske opgaver, rådgivning, bestyrelses-arbejde mv.

² Ved en bruger forstås en person, som deltager i og/eller drager nytte af aktiviteter i foreningen.

³ Ved en fuldtidsansat medarbejder forstås en person, som modtager løn for at udføre arbejde i foreningen i gennemsnit 37 timer pr. uge. Medarbejderen kan enten være ansat i en ordinær stilling i foreningen eller ansat i en støttet stilling betalt af kommunen. Det er den samlede normering, som ønskes oplyst og ikke antallet af personer, som har varetaget stillingen.

1.6. Hvor mange deltidsansatte har foreningen haft i gennemsnit i 2008?

1. 0
2. 1-2
3. 3-4
4. 5-6
5. 7 eller flere

1.7. Hvor stort et budget har foreningen haft i 2008?

Skriv beløbsstørrelse

1.8. Hvilket beløb har foreningen modtaget i § 18- støtte i 2008?

Skriv beløbsstørrelse

1.9. Hvilken primær målgruppe arbejder foreningen med? (sæt et kryds⁴)

1. Ældre
2. Børn, unge og familier
3. Kvinder eller mænd i kriser
4. Handicappede
5. Misbrugere eller tidligere misbrugere
6. Hjemløse
7. Sindslidende
8. Sygdomsgrupper
9. Flygtninge/indvandrere
10. Ensomme
11. Ofre for vold eller seksuelle overgreb
12. Pårørende til overnævnte grupper
13. Andre

Hvis andre, angiv hvem

1.10. Angiv 5 aktiviteter, som foreningen har brugt mest tid på i 2008 (spørgsmålet besvares ved hjælp af tallene fra 1-5, hvor 1 er den aktivitet, som foreningen har brugt mest tid på. Der må højst vælges 5 af de opstillede svarmuligheder)

1. Besøgstjeneste
2. Rådgivning og oplysning
3. Selvhjælpsgrupper
4. Sociale caféer, væresteder og andre samværsaktiviteter
5. Brugerorganisering, f.eks. for hjemløse eller mennesker med misbrug
6. Hobby og fritidsaktiviteter, f.eks. madklub, udflugter, kreativt værksted mv.
7. Administration og regnskab, herunder bestyrelses- og ledelsesarbejde
8. Ansøgninger og fundraising
9. Formidling og koordination af frivillige aktiviteter for brugere
10. Etablering af frivillige aktiviteter
11. Kurser, undervisning og temadage for frivillige/ andre foreninger
12. Mobilisering, hvervning og synliggørelse af frivillige
13. Oprettelse af foreningsnetværk og erfaringsudveksling på tværs af en eller flere foreninger
14. Samarbejde og kontakt med kommuner
15. Andet

2. ANSØGNING OM § 18- MIDLER

2.1. Har det været nemt at finde frem til kommunens ansøgningsmateriale (ansøgningssskema og evt. vejledning) i forbindelse med at søge § 18- midler for 2008?

1. I høj grad
2. I nogen grad
3. I ringe grad
4. Nej

⁴ Ved en deltidsansat medarbejder forstås en person, som modtager løn for at udføre arbejde i foreningen under 37 timer i gennemsnit pr. uge. Medarbejderen kan enten være ansat i en ordinær stilling i foreningen eller ansat i en støttet stilling betalt af kommunen. Det er den samlede normering, som ønskes oplyst og ikke antallet af personer, der har varetaget stillingen.

⁵ Hvis foreningen arbejder med blandede målgrupper afkrydses i forhold til de særlige problemstillinger som foreningen tager sig af. Hvis foreningen arbejder med hjemløse ældre, så afkrydses området 'hjemløse'.

2.2. Hvordan blev foreningen bekendt med kommunens ansøgningsmateriale om at søge § 18- midler for 2008? (sæt gerne flere krydser)

1. Via kommunens hjemmeside
2. Gennem frivilligcentre
3. Gennem frivilligråd
4. Lokale medier, såsom TV/radio/aviser
5. Kommunen har afholdt informationsmøder eller temadage for de frivillige
6. Kommunen har sendt ansøgningsmateriale ud til de frivillige sociale foreninger
7. Gennem frivillig konsulent i kommunen
8. Andet

Mener I, at ansøgningsmaterialet i forbindelse med ansøgningen om § 18 for 2008, indeholdt tilstrækkelige informationer om: (sæt ét kryds ud for enten Ja eller Nej for hver svarmulighed)

Hvilke § 18- midler, der er til rådighed?

1. Ja
2. Nej

Hvordan der konkret kan søges om § 18- midler?

1. Ja
2. Nej

Kriterier og prioriteringer for tildeling af § 18- midler?

1. Ja
2. Nej

Hvordan foreningen kan forankre indsatsen lokalt i kommunen eller på tværs af kommunegrænser?

1. Ja
2. Nej

Hvor man kan få yderligere hjælp til at søge om § 18- midler?

1. Ja
2. Nej

3. SAMARBEJDE

Kontaktpersonen i kommune

3.1. Har kommunen en fast kontaktperson i kommunen, som foreningen kan henvende sig til vedrørende § 18- midler? (Svares nej eller ved ikke gå til spørgsmål 3.1.d)

1. Ja
2. Nej
3. Ved ikke

3.1.a. Har foreningen brugt kontaktpersonen i kommunen?

1. Ja
2. Nej

3.1.b. Har kontaktpersonen i kommunen været behjælpelig med råd og vejledning i forbindelse med jeres ansøgning om § 18- midler i 2008?

1. Ja
2. Nej

3.1.c. Oplever foreningen, at der generelt har været en god sparring med kontaktpersonen i kommunen på frivilligområdet?

1. Ja
2. Nej

3.1.d. Hvis nej eller ved ikke i spm. 3.1 har foreningen haft behov for, at der var en kontaktperson i kommunen?

1. Ja
2. Nej

KOMMUNENS FRIVILLIGPOLITIK

Frivilligpolitikken anvendes oftest til at synliggøre de visioner og prioriteringer, som kommunen har for samarbejdet med de frivillige sociale foreninger. Frivilligpolitikken kan være et resultat af et samarbejde mellem kommunen og flere lokale frivillige sociale foreninger. Politikken kan også være formuleret af de frivillige sociale foreninger alene, der så efterfølgende har forsøgt at få kommunalpolitikkerne til at vedtage politikken.

3.2. Har kommunen udarbejdet en frivilligpolitik? (Svares nej eller ved ikke gå til spørgsmål 3.3)

1. Ja
2. Nej
3. Ved ikke

3.2.a. Har foreningen haft indflydelse på formuleringen af kommunens frivilligpolitik i forhold til visioner, prioriteringer, rammer eller mål for kommunens samarbejde med de frivillige sociale foreninger?

1. Ja
2. Nej

3.2.b. Har foreningen anvendt kommunens frivilligpolitik til at målrette ansøgningen om § 18- midler i 2008, f.eks. i forhold til særlige prioriterede indsatsområder eller målgrupper i kommunen?

1. Ja
2. Nej

3.2.c. Har kommunens frivilligpolitik haft indflydelse på foreningens arbejde?

1. Ja
2. Nej

DEN SOCIALE VEJVISER

Den sociale vejviser er en kortlægning af de frivillige sociale aktiviteter inden for kommunens grænser. De frivillige sociale foreninger kan anvende vejviseren til at få overblik over hvilke andre foreninger med samme interesseområde, der eventuelt kan samarbejdes med. Vejviseren kan enten være udarbejdet af kommunen eller et lokalt frivilligcenter.

3.3. Har kommunen udarbejdet en social vejviser? (Svares nej eller ved ikke gå til spørgsmål 3.4)

1. Ja
2. Nej
3. Ved ikke

3.3.a. Har foreningen anvendt den sociale vejviser til at samarbejde med andre foreninger med samme interesseområde?

1. Ja
2. Nej

FRIVILLIGCENTER

Et frivilligcenter kan være en slags platform for de frivillige sociale foreninger i kommunen. Frivilligcentret kan være drevet som medlemsforening og er oftest bemandet af én ansat. I centret har man samlet viden om og erfaringer med det frivillige sociale arbejde i kommunen.

3.4. Har foreningen brugt et frivilligcenter i 2008? (Svares nej eller ved ikke gå til spørgsmål 3.5)

1. Ja
2. Nej
3. Ved ikke

3.4.a. Hvad har foreningen brugt frivilligcentret til? (sæt ét eller flere krydser)

1. Hjælp til opstart og drift af projekter m.m.
2. Hjælp til fundraising og ansøgninger
3. Deltagelse i kurser arrangeret af frivilligcentret
4. Lån af lokaler
5. Råd og vejledning
6. Netværk og samarbejde med andre foreninger
7. Andet

Hvis andet, angiv hvad

FRIVILLIGRÅD

Et frivilligråd er et formelt forum for samarbejde mellem de frivillige foreninger og kommunen, som kan sikre, at de frivillige organisationers interesser og erfaringer bliver inddraget i kommunens arbejde. Et frivilligråd kan variere fra kommune til kommune i dets sammensætning, formål og ved dets tildeling af kompetencer.

3.5. Er der et lokalt frivilligråd i kommunen? (Svares nej eller ved ikke gå til spørgsmål 3.6)

1. Ja
2. Nej
3. Ved ikke

3.5.a. Har foreningen samarbejdet med det lokale frivilligråd i 2008?

1. Ja
2. Nej

3.5.b. Var foreningen repræsenteret i det lokale frivilligråd i 2008?

1. Ja
2. Nej

GENERELT SAMARBEJDE

3.6. Har foreningen i 2008 deltaget i en eller flere af følgende samarbejdsformer for at styrke det generelle samarbejde med kommunen? (sæt ét kryds ud for enten Ja eller Nej for hver svarmulighed)

Deltagelse i fælles temadage/ dialogmøder for frivillige foreninger og ansatte i kommunen for at styrke samarbejdet?

1. Ja
2. Nej

Deltagelse i et samarbejdsforum med repræsentanter fra såvel frivillige foreninger som kommunen?

1. Ja
2. Nej

Mundtlige aftaler med kommunen om indsatsen overfor eksempelvis en bestemt målgruppe eller om socialt forebyggende arbejde?

1. Ja
2. Nej

Indgået en partnerskabskontrakt med kommunen om indsatsen over for eksempelvis en bestemt målgruppe eller socialt forebyggende arbejde?

1. Ja
2. Nej

Andet

3.7. Har foreningen haft driftsoverenskomst med kommunen i 2008?

1. Ja
2. Nej

3.8. Er foreningen blevet inddraget som en del af arbejdet under en eller flere af kommunens forvaltninger?

1. Ja
2. Nej
3. Ved ikke
4. Hvis Ja, uddyb svaret

3.9. Har foreningen samlet set været tilfreds med samarbejdet med kommunen i 2008?

1. I høj grad
2. I nogen grad
3. I ringe grad
4. Nej

Uddyb svaret.....
.....
.....
.....
.....

3.10. På hvilken af følgende områder har foreningen behov for et øget samarbejde med kommunen i fremtiden?

1. Flere oplysninger om vilkårene for at søge om § 18- midler?

1. I høj grad
2. I nogen grad
3. I ringe grad
4. Nej

2. Hjælp til at udarbejde en ansøgning om støtte fra § 18- midler?

1. I høj grad
2. I nogen grad
3. I ringe grad
4. Nej

3. Flere oplysninger om, hvordan foreningens arbejde kan forankres i kommunen?

1. I høj grad
2. I nogen grad
3. I ringe grad
4. Nej

4. Hvordan foreningen kan forbedre samarbejdet med kommunens forvaltninger?

1. I høj grad
2. I nogen grad
3. I ringe grad
4. Nej

5. I forhold til at informere de ansatte i kommunen om foreningens arbejde?

1. I høj grad
2. I nogen grad
3. I ringe grad
4. Nej

6. I forhold til at styrke indsatsen for foreningens målgruppe?

1. I høj grad
2. I nogen grad
3. I ringe grad
4. Nej
7. Andet

4. ANDEN STØTTE END § 18- MIDLER

4.1. Havde foreningen andre indtægtskilder ud over § 18- midler i 2008? (Svares nej gå til spørgsmål 4.3)

1. Ja
2. Nej

4.2 Angiv ud fra listen nedenfor de indtægtskilder, som foreningen har modtaget støtte fra udover § 18 i 2008?

(sæt gerne flere krydser)

1. Medlemskontingenter og deltagerbetaling
2. Indtægter fra arrangementer og aktiviteter
3. Gaver og indsamling
4. Arv og testamentariske gaver
5. Støtte fra private eller støtteforeninger
6. Tilskud fra eventuelle hoved- eller landsorganisationer
7. Kommunalt tilskud ud over § 18 (f.eks. driftsstøtte eller støtte i tilknytning til løsning af en bestemt opgave)
8. Tilskud fra regionen
9. Tilskud fra staten, herunder tips- og lottomidler
10. Tilskud fra EU
11. Indtægter fra udleje af lokaler
12. Reklame og sponsering
13. Støtte fra private virksomheder
14. Renter
15. Andre indtægtskilder

4.2.a. Angiv det samlede beløbsstørrelse, som foreningen har modtaget udover § 18- støtte i 2008.

Beløbsstørrelse i Kr.

4.3 Angiv foreningens 3 primære indtægtskilder i 2008. (Ved besvarelsen anvendes tallene 1-3, hvor 1- tallet er den primære indtægtskilde. Der må højst vælges 3 af de oplyste svarmuligheder)

1. Medlemskontingenter og deltagerbetaling
2. Indtægter fra arrangementer og aktiviteter
3. Gaver og indsamling
4. Arv og testamentariske gaver
5. Støtte fra private eller støtteforeninger
6. Tilskud fra eventuelle hoved- eller landsorganisationer
7. Kommunalt tilskud ud over § 18 (f.eks. driftsstøtte eller støtte i tilknytning til løsning af en bestemt opgave)
8. Tilskud fra regionen
9. Tilskud fra staten, herunder tips- og lottomidler
10. Tilskud fra EU
11. Indtægter fra udleje af lokaler
12. Reklame og sponsering
13. Støtte fra private virksomheder
14. Renter
15. Andre indtægtskilder
16. § 18- midler

4.4. Har foreningen modtaget ikke- økonomisk støtte fra kommunen i 2008 (f.eks. lånt lokaler til foreningen)?

(Svares nej gå til spørgsmål 4.5)

1. Ja
2. Nej

4.4.a. Hvilke andre former for støtte har foreningen modtaget i kommunen i 2008?

(sæt et eller flere krydser)

1. Stillet lokaler til rådighed
2. Tilbudt gratis sekretariatsbistand
3. Tilbudt gratis trykning af materialer f.eks. pjecer
4. Foreningen har haft en aftale med kommunen om at ansætte en person i fleksjob eller lignende, som kan være med til at understøtte den frivillige sociale aktivitet
5. Kurser for frivillige
6. Konsulentbistand fra frivilligkonsulent eller lignende
7. Andet

4.5. Har foreningen modtaget ikke- økonomisk støtte fra det private erhvervsliv i 2008

(f.eks. lånt lokaler til foreningen)?

1. Ja
2. Nej

4.6. Har foreningen modtaget ikke- økonomisk støtte fra andre i 2008

(f.eks. privatpersoner eller andre, der hverken er kommune eller det private erhvervsliv)?

1. Ja
2. Nej

Indenrigs- og Socialministeriet
Holmens kanal 22
1060 København K
Tlf: 33 92 93 00
Fax: 33 93 25 18
E-post: ism@ism.dk
Hjemmeside: www.ism.dk